

Рей Бредбъри

Париж завинаги

Рей Бредбъри отново събира съзвездие от разкази, които със сигурност ще доставят наслада на читателите от всяка възраст. „Париж завинаги“ е съкровищница, пълна със скъпоценни камъни — мистериозни и странни, изпълнени с носталгия и горчива сладост, търсеци и умозрителни — и непубликувани досега. Прекрасна добавка към шедьоврите на майстора, тази увлекателна колекция е радостно тържество за дългия творчески труд на литературната легенда.

„Разказите и романите му са част от американската книжовност.“

Вашингтон Пост

На моя дългогодишен приятел Доналд Харкинс, който е погребан в Париж.

Гледане и писане

Разказите в този сборник са дело на двама души. Единият — аз, гледам как другият пише. Другият съм аз и пиша.

И двете същества в мен живеят под едно и също мото, което виси над пишещата ми машина вече седемдесет години — Не мисли, действай.

Не съм обмислял тези разкази. Те са експлозии или импулси. Понякога са огромни взривове на идеи, на които не може да се устои, друг път — слабовати подтици, които трябва да придумаш, за да израснат.

Любимата ми история тук е „Масинело Пиетро“, защото ми се случи преди много години, когато още няхах трийсет и живеях в евтина квартира в центъра на Ел Ей. Масинело Пиетро ми стана приятел, след като се опитах да го спася от полицията и му помогнах, когато го изправиха пред съда. Късият разказ, вдъхновен от това приятелство, е в много отношения верен и просто трябваше да го напиша.

Останалите сами идваха един по един през целия ми живот — от най-ранните ми години до по-зрелите и по-нататък. Всеки от тях е страст. Всеки е бил написан, защото е трябвало да го напиша. За мен писането е като дишането. Аз гледам — хрумва ми идея, влюбвам се в нея и се опитвам да не мисля прекалено много. След това пиша — оставям разказа да се излее върху хартията при първа възможност.

Така че пред вас са творбите на двамата души, живеещи в моята кожа. Някои може и да ви изненадат. И това е добре. Много от историите ме изненадваха, когато идваха при мен и искаха да се родят. Надявам се да ви харесат. Не мислете прекалено много за тях. Просто се опитайте да ги обичате, както ги обичам аз.

Август 2008

Масинело Пиетро

Нахрани канарчетата, гъските, кучетата и котките. После нави ръждивия фонограф и запя заедно със съскащите „Приказки от Виенската гора“:

Животът има върхове и падения,
но ти се усмихвай, не въздишай,
не свеждай глава!

Танцуваше, когато чу спиращата пред магазина кола. Видя как мъжът със сивата шапка оглежда витрината и разбра, че чете надписа, който декларираше с големи неравни букви: „ЯСЛАТА. Всичко е безплатно! Любов и милосърдие за всички!“.

Мъжът прекрачи през прага и спря.

— Господин Масинело Пиетро?

Усмихнатият Пиетро кимна енергично.

— Влизайте. Искате да ме арестувате ли? Да ме хвърлите зад решетките?

Мъжът направи справка с бележника си.

— По-известен като Алфред Флон? — Изглежда сребърните звънчета по ризата на съдържателя.

— Същият! — грейна Пиетро.

Мъжът се чувстваше неудобно. Огледа претъпканото с шумолящи кафези и клетки помещение. През задната врата нахлуха гъски, изгледаха го гневно и се втурнаха обратно навън. Четири папагала мигаха мързеливо от стойките си. Две индийски неразделки цвъртяха тихо. Три дакела се въртяха в краката на Пиетро и с нетърпение очакваха да посегне поне с една ръка да ги погали. На дясното му рамо беше кацнал говорещ скорец с бананова човка, на лявото — нашарена като зебра сипка.

— Сядайте! — пропя Пиетро. — Тъкмо пуснах малко музика. Така се почва нов ден! — Бързо навиги преносимия фонограф и отново постави иглата.

— Знам, знам. — Мъжът се разсмя, като се мъчеше да бъде толерантен. — Името ми е Тифани, от областната прокуратура. Получихме много оплаквания. — Махна с ръка към претъпканото магазинче. — Обществено здравеопазване. Всички тези патици, еноти, бели мишки. Неподходяща зона, неподходящ квартал. Трябва да разчистите.

— Шестима души ми казаха същото. — Пиетро гордо започна да брои на пръсти. — Двама съдии, трима полицаи и самият областен прокурор!

— Бяхте предупреден преди месец, че имате тридесетдневен срок да прекратите тази нередност или да влезете в затвора — надвика музиката Тифани. — Проявихме търпение.

— Аз бях търпеливият — рече Пиетро. — Чаках целия свят да престане с глупостите. Чаках да прекрати войните. Чаках политиците да станат честни. Чаках — ла-ла-ла — агентите на недвижими имоти да се превърнат в добри граждани. А докато чакам, танцувам! — И го показа.

— Но вижте само това място! — запротестира Тифани.

— Не е ли чудесно? Виждате ли моя храм на Дева Мария? — Пиетро посочи към стената. — А онова там е писмо от секретаря на самия архиепископ за добрините, които съм сторил за бедните! Навремето бях богат. Имах имот, хотел. Един човек ми отмъкна всичко, барабар с жена ми. Преди около двайсетина години. Знаете ли какво направих? Инвестирах малкото останали ми средства в кучета, гъски, мишки и папагали, които не променят решенията си и винаги ти остават приятели. Купих си и фонографа, който никога не е тъжен и никога не спира да пее!

— Това е друга тема — рече Тифани и трепна. — Съседите казват, че такова... в четири сутринта вие и фонографът...

— Музиката е по-добра от сапуна и водата!

Тифани затвори очи и изрецитира научените наизуст думи:

— Ако до довечера не махнете всички зайци, маймуната, папагалчетата и всичко останало, чака ви Черната Мария*.

[* Затворническа кола — Б.пр.]

Г-н Пиетро кимаше усмихнато на всяка дума.

— Какво съм сторил? Да съм убил човек? Да съм сритал дете? Да съм откраднал часовник? Да съм сложил под възбрана ипотека? Да съм бомбардирал град? Да съм стрелял с оръжие? Да съм лъгал? Да съм измамил клиент? Да съм обърнал гръб на Бога? Да съм взел подкуп? Да съм пласирал дрога? Да съм продавал млада плът?

— Не, разбира се, че не.

— Тогава ми кажете, какво съм направил? Посочете ми ясно и точно. Кучетата ми са зли, така ли? Песните на птичките са ужасяващи, а? Фонографът — и той ли е нещо лошо? Добре, тикнете ме зад решетките и изхвърлете ключа. Няма да ни разделите.

Музиката се изви в кресчендо и той запя с нея:

Тифа-нии! Чуй молбата ми!

Защо не се усмихнеш, не поседнеш,

не бъдеш мой приятел?

Кучетата заподскачаха, джафкайки радостно.

Г-н Тифани потегли с колата си.

Пиетро почувства болка в гърдите. Все така ухилен, спря да танцува. Гъските се втурнаха вътре и закълваха нежно обувките му, докато той стоеше превит с ръка на сърцето.

По обед Пиетро отвори четвъртинка домашно приготвен унгарски гулаш и се подкрепи. Поспря и докосна гърдите си, но познатата болка беше изчезнала. След като приключи с храненето, излезе да погледне през високата дървена ограда на задния двор.

Ето я и нея! Госпожа Гутиерес, ужасно дебела и шумна като джубокс, говореше със съседите в отсрещния край.

— Мила госпожо! — извика господин Масинело Пиетро. — Довечера отивам в затвора! Спечелихте войната. Давам ви сабята си, сърцето си, душата!

Госпожа Гутиерес прекоси тежко двора.

— Какво? — попита тя, сякаш не можеше да го види или чуе.

— Вие казахте на полицията, полицията каза на мен, а аз се изсмях!
— Размаха ръка с два щръкнали пръста. — Надявам се да сте щастлива!

— Не съм се обаждала на никаква полиция! — възмутено рече тя.

— Ах, госпожо Гутиерес, ще напиша песен за вас!

— Някой друг трябва да го е направил — настояваше тя.

— И когато днес тръгна към затвора, ще имам подарък за вас — поклони се Пиетро.

— Казвам ви, че не съм била аз! — извика тя. — Вие и цапнатата ви уста!

— Поздравявам ви — искрено рече той. — Вие сте добросъвестна гражданка. Цялата мръсотия, шум и шантави работи трябва да се разкарат.

— Вие... ах, _вие_! — Не намери какво повече да каже тя.

— Танцувам за вас! — пропя той и се прибра с валсова стъпка.

Късно следобед сложи червената си копринена бандана*, огромните златни обеци, червения пояс и синята жилетка със златните ширити. Надяна тесните бричове и обувките с катарамии.

[* Bandana (исп.) — стилиен аксесоар за глава — подплатена или не кърпа, която обикновено се завързва отзад — Б.ред.]

— Хайде! Една последна разходка? — каза на кучетата си и излязоха от магазинчето. Пиетро мъкнеше преносимия фонограф под мишница и се мръщеше от тежестта му — стомахът и тялото му не се чувстваха добре от известно време, нещо не беше наред. Не можеше да вдига тежко с предишната лекота. Кучетата щъкаха около него, папагалчетата надаваха шумни крясъци на рамото му. Слънцето се бе снишило над хоризонта, беше прохладно и тихо. Той гледаше всичко, сякаш го вижда за първи път. Казваше добър вечер на всекиго, махаше, отдаваше чест.

На сергията за хамбургери остави фонографа да вие и съска върху един стол. Хората се обръщаха да го гледат как се гмурва в песента и изскача на повърхността, сияещ от смях. Щракаше с пръсти, тактуваше с крак и подсвиркваше тихо със затворени очи, докато симфоничният оркестър се рееше през Щраус. Кучетата се подредиха в редица пред него. Папагалчетата изпърхаха на земята. Той се въртеше на място и виждаше размазаните лица на стреснатата, но отзивчива публика.

— Пръждосвай се! — рече продавачът на хамбургери. — Това тук да не ти е операта?

— Благодаря ви, добри приятели! — Кучета, музика, папагалчета и Пиетро изчезнаха в нощта, сподиряни от нежните звуци на звънчетата.

На ъгъла той запя на небето, на новоизгрелите звезди и на октомврийската луна. Появя вечерен ветреца. От сенките го гледаха усмихнати лица. Пиетро отново намигна, усмихна се, засвири, завъртя се.

За милосърдие, за бедните!

Ах, щастие, ах, благодат!

И видя всички лица, надничашите лица. И смълчаните къщи с техните смълчани обитатели. И докато пееше, се запита защо е последният певец на света. Защо никой не танцува, не отваря уста, не намига, не стъпва наперено, не ликува? Защо светът е така смълчан, със смълчани къщи и

мълчаливи лица? Защо хората гледат, а не танцуват? Защо всички са зрители, а той — единственият изпълнител? Защо са забравили онова, което той винаги е помнил? Домовете им — мънички, заключени, притихнали. Неговата къща, неговото магазинче, неговата Ясла — съвсем различна! Изпълнена с чуруликане и птичи песни, с шумолене и шепот на лапи, козина и онзи звук, който издават примигващите в тъмното клепачи. Фонографът му не спира в полунощ, в два, в три, в четири сутринта, самият той пее със зейнала уста, открито сърце, затворени очи, напълно изключил света — всичко е само звук. А ето че сега е сред къщи, които се заключват в девет, заспиват в десет и се събуждат чак на сутринта след дълги часове дрямка. А вътре хора, на които им липсва само траурната лента на входната врата.

Понякога, докато тичаше покрай тях, те си спомнях за момент. Понякога изписукваха един-два тона или потропваха несъзнателно с крак, но най-често единственото им движение бе да бръкнат в джобовете си за петаче.

Навремето, помисли си Пиетро, навремето имах много петачета, много долари, много земя, много къщи. И всичко изчезна, а аз си изплаках очите и се вцепених като статуя. Дълго време не можех да помръдна. Убиха ме на място, все вземаха и вземаха. И реших, че никога вече няма да позволя да ме убият отново. Но как? Какво имам, което хората могат да вземат, без да ми причинят болка? Какво мога да им дам, а да си остане мое?

Отговорът, разбира се, беше — дарбата.

Дарбата ми! — помисли си Пиетро. Колкото повече я раздаваш, толкова по-добра става, толкова повече расте. Хората с дарба трябва да се грижат за света.

Огледа се. Светът беше пълен със статуи, досущ като него навремето. Толкова много хора вече не могат да помръднат, не знаят дори как да започнат да се движат в която и да било посока, назад, напред, нагоре или надолу, защото животът ги е жилил, хапал, зашеметявал и блъскал, докато изпаднат в мраморно мълчание. А щом не могат да се движат, някой трябва да го прави вместо тях. Ти, Пиетро, трябва да се движиш. А и така не се налага да поглеждаш назад към онова, което беше, към случилото се с теб и към статуята, в която се бе превърнал. Така че

продължавай да тичаш и се мъчи всякак да наваксаш за всички онези със здрави крака, които са забравили как се тича. Тичай сред застиналите паметници с хляб и цветя. Може би ще се раздвижат колкото да се наведат, да докоснат цветята, да сложат парченце хляб в пресъхналите си уста. А ако викаш и пееш, може някой ден дори да заговорят, а накрая и да допеят песента с теб. Хей! — викаш ти, пееш и танцуваш и може би от твоя танц краката им ще изпукат, ще се размърдат и затреперят, а може би някой далечен ден заради твоя танц и те, сами в стаите си, ще затанцуват в огледалото на собствените си души. Не забравяй — навремето и ти беше изсечен от лед и камък като тях, готов да бъдеш изложен на показ в стъклена витрина. Но тогава изкрещя и запя вътре в себе си, а едното ти око примигна! Сетне и другото! После пое дъх и извика гръмко: „Живот“, размърда пръст и крак и полетя обратно в експлозията на живота!

Оттогава да си спирал да тичаш?

Нито за миг.

Сега изтича в някакъв жилищен дом и остави бели бутилки мляко край непознати врати. Спря при сляп просяк на забързана улица и внимателно сложи сгънатата банкнота във вдигнатата му чашка — толкова тихо, че дори пръстите-антени на стареца не усетиха дара. Пиетро продължи да тича нататък. Вино в чашата, а той не знае... ха!... но после ще пие! И както тичаше с кучетата, с пърхащите по раменете му птици и подрънкващите звънчета по ризата, той остави цветя пред вратата на старата вдовица Виланазул, а после спря край топлата витрина на хлебарницата.

Собственичката го видя, махна и излезе на прага с гореща поничка в ръка.

— Приятелю — рече тя, — де да имах твоята енергия.

— Мадам — призна той, ухапа поничката и кимна с благодарност, — само духът ми позволява да пея! Защото е над материята! — Целуна ръката ѝ. — Сбогом.

Докосна алпийската си шапка, направи още няколко танцови стъпки и внезапно се строполи.

— Трябва да останете в болницата за ден-два.

— Не. На себе си съм. И не можете да ме вкарате в болница, освен ако не се съглася — рече Пиетро. — Трябва да се прибирам. Чакат ме.

— Добре — отвърна докторът.

Пиетро извади изрезките от джоба си.

— Вижте. Снимки от съда, заедно с любимците ми. Кучетата ми тук ли са? — с внезапна тревога извика той и се огледа загрижено.

— Да.

Кучетата шаваха и скимтяха под леглото. Папагалчетата кълвяха доктора всеки път щом ръката му посегнеше към гърдите на Пиетро.

Докторът прочете изрезките.

— Хей, бива си ги.

— Пях за съдията, не можеха да ме спрат! — рече Пиетро със затворени очи, наслаждавайки се на суматохата, на бръмченето, на оживлението. Главата му се клатушкеше леко. Потта се лееше по лицето му, размазваше грима, черните сажди се спуснаха в тънки струйки от веждите му, разкривайки белите косми. Ярките му бузи потекоха на ручейчета, оставяйки след себе си бледа кожа. Докторът попи розовото с памуче.

— Пристигнахме! — обади се шофьорът.

— Колко е часът? — Докато задните врати на линейката се отваряха, Пиетро хвана доктора за китката и погледна златния му часовник. — Пет и половина! Нямам много време. Всеки момент ще дойдат!

— По-спокойно. Добре ли сте? — Докторът му помогна да запази равновесие на хлъзгавата улица пред Яслата.

— Чудесно — смигна му Пиетро и го ошипа по ръката. — Благодаря ви.

Линейката си замина, а той отключи Яслата и топлите миризми на животните се смесиха около него. Други рошави кучета скочиха да го лизнат. Гъските се заклатушкаха към него и закълваха глезените му, докато не го накараха да затанцува от болка, след което се отдалечиха победоносно, крякайки като клаксони.

Погледна пустата улица. Всеки момент, да, всеки момент. Взе неразделките от стойките им. Излезе в притъмнелия двор.

— Госпожо Гутиерес!

Когато тя закри с туловището си луната, Пиетро постави птичките в тлъстите ѝ ръце.

— За вас, госпожо Гутиерес!

— Какво? — Тя примижа към нещата в ръцете си, като ги обръщаше.
— Какво?

— Грижете се добре за тях! — каза той. — Хранете ги и ще ви пеят!

— Какво да правя с това? — зачуди се тя. Погледна небето, него, птичките. — Ох, моля ви. — Беше като в небрано лозе.

Пиетро я потупа по ръката.

— Знам, че ще бъдете добра с тях.

Задната врата на Яслата се затръшна.

През следващия час даде едната от гъските на господин Гомес, втората на Фелипе Диас и третата на госпожа Флориана. Един папагал отиде у господин Браун, бакалина по-нагоре по улицата. А кучетата, едно по едно и с голяма мъка, раздаде на минаващите деца.

В седем и половина се появи кола и направи две обиколки на квартала, преди да спре. Най-накрая г-н Тифани се появи на прага и надникна вътре.

— Виж ти — рече той. — Виждам, че се отървявате от тях. Половината ги няма, а? Ще ви дам още един час, щом съдействате. Така ви искам.

— Не — каза г-н Пиетро, загледан в празните кафези. — Повече няма да давам.

— О, чакайте малко — рече Тифани. — Нали не искате да идете в затвора заради няколкото останали животинки. Нека моите момчета ви помогнат да ги изкарате...

— Затворете ме! — отсече Пиетро. — Готов съм!

Наведе се и взе под мишница фонографа си. Огледа се в напуканото огледало. Саждите бяха отново на мястото си, белите косми бяха изчезнали. Огледалото се носеше в пространството, горещо, изкривено. Той започваше да се рее, краката му едва докосваха пода. Беше трескав, езикът му изведнъж стана дебел. Чу се да казва:

— Да вървим.

Тифани разпери ръце, сякаш да му препречи пътя. Пиетро се наведе, като се олюляваше. Последният лъскав кафяв дакел се сви в ръката му като малка мека гума, розовото му езиче го ближеше.

— Не можете да вземете кучето — невярващо рече Тифани.

— Дори до управлението ли? Само за из път? — попита Пиетро. Вече се чувстваше уморен. Умората беше във всеки пръст, във всеки крайник, в цялото тяло, в главата.

— Добре — отстъпи Тифани. — Господи, само правите нещата по-трудни.

Пиетро излезе от магазинчето с куче и фонограф под мишница. Тифани взе ключа.

— Ще разчистим животните по-късно — каза той.

— Благодаря, че не го правите, докато съм тук — отвърна Пиетро.

— Ох, за Бога — промърмори Тифани.

Всички бяха излезли на улицата и гледаха. Пиетро разтръска кучето към тях като човек, който току-що е спечелил битка и тържествува.

— Сбогом, сбогом! Не знам накъде отивам, но вървя по пътя си! Това е един много болен човек. Но ще се върна! Тръгвам!

Разсмя се и махна с ръка.

Качиха се в полицейската кола. Пиетро остави кучето до себе си и нагласи фонографа в скута си. Нави го и постави иглата. Той засвири „Приказки от Виенската гора“, докато колата се отдалечаваше.

От двете страни на Яслата нощта беше тиха в един след полунощ, спокойна в два, смълчана в три и така оглушително безмълвна в четири, че всички съседни примигнаха, надигнаха се в леглата си и се заслушаха.

Посещението

Рей Бредбъри

20 октомври 1984 г.

9:45–10:07

(След като прочетох новината за смъртта на млад актьор, чието сърце било присадено на друг човек)

Беше се обадила и щеше да дойде на посещение.

Отначало младият мъж не беше склонен — не, не, благодаря, съжалявам, разбирам, но не.

Ала щом чу тишината от другата страна на линията — абсолютно никакъв звук, единствено смълчана и затворена в себе си мъка, самият той замълча и накрая каза — да, добре, елате, но моля ви, не се задържайте твърде дълго. Положението е доста необичайно и не зная как да се оправя с него.

Тя също не знаеше. По пътя към дома на младия мъж се питаше какво ли ще му каже, как ще реагира, той какво ще отвърне. Ужасно се страхуваше, че ще направи нещо прекалено емоционално и той ще я изхвърли навън и ще затръшне вратата под носа ѝ.

Защото тя изобщо не беше виждала младия мъж. Той ѝ беше абсолютно непознат. Никога не се бяха срещали и след отчаяно търсене най-сетне едва вчера бе успяла да открие името му с помощта на приятели в местната болница. И сега, преди да е станало твърде късно, просто трябваше да се види с напълно непознатия човек по най-необичайната причина в своя живот — всъщност в живота на всички майки на света от възникването на цивилизацията.

— Изчакайте ме, моля.

Даде на таксиметровия шофьор двадесетдоларова банкнота, за да е сигурна, че ще бъде тук, ако се случи да излезе по-рано от очакваното. Дълго стоя пред входа на жилищния блок, докато най-накрая пое дълбоко дъх, отвори вратата, влезе и взе асансьора до третия етаж.

Затвори очи пред вратата, отново пое дълбоко дъх и почука. Никой не отговори. Обхваната от внезапна паника, зачука силно и енергично. Този път вратата най-сетне се отвори.

Младият мъж, някъде между двайсет и двайсет и четири годишен, я погледна боязливо и рече:

— Вие ли сте госпожа Хадли?

— Изобщо не приличате на него — чу се да произнася тя. — Искам да кажа... — Запъна се, изчерви се и едва не се обърна да си отиде.

— Всъщност не сте и очаквали да приличам, нали?

Младежът отвори вратата и отстъпи настрана. На малката масичка в центъра на стаята ги очакваше кафе.

— Не, ама че глупаво от моя страна. Не зная какви ги говоря.

— Седнете, моля. Аз съм Уилям Робинсън. За вас — Бил, предполагам. Чисто или с мляко?

— Чисто.

Гледаше как ѝ налива.

— Как ме открихте? — попита той, докато ѝ поднасяше чашата.

Тя я пое с треперещи пръсти.

— Познавам няколко души от болницата. Направиха справки.

— А не би трябвало.

— Да, зная. Но не ги оставих на мира. Разбирате ли, заминавам да живея във Франция. За година, може и повече. Това беше последната ми възможност да посетя своя... искам да кажа...

Млъкна объркано и впери поглед в чашата си.

— Значи са събрали две и две, въпреки че досиетата би трябвало да са заключени? — тихо попита той.

— Да — отвърна тя. — Всичко съвпаднаше. Синът ми загина в същата нощ, когато сте постъпили в болницата за сърдечна трансплантация. Просто трябваше да сте вие. През онази нощ, а и през цялата седмица не е имало друга подобна операция. Зная, че когато сте излезли от болницата, синът ми, или поне сърцето му — трудно ѝ бе да го каже, — е излязъл с вас.

Остави чашата на масата.

— Не зная защо съм тук — промълви тя.

— Напротив, знаете — рече той.

— Не, наистина не зная. Всичко е толкова странно, тъжно и ужасно, а едновременно като дар от Бога, знам ли. Намирате ли някакъв смисъл в това?

— Определено. Жив съм благодарение на този дар.

Сега беше негов ред да замълчи, да си налее кафе, да го разбърка и да отпие.

— Когато си тръгнете оттук, къде ще отидете? — попита младежът.

— Да отида? — несигурно повтори жената.

— Искам да кажа... — Младежът потръпна от собствената си неувереност. Думите просто не идваха. — Искам да кажа, ще правите ли и други посещения? Има ли още...

— Разбирам. — Жената кимна няколко пъти, видимо събра сили, погледна отпуснатите си в скута ръце и накрая сви рамене. — Да, има и други. Синът ми... очите му са дадени на някого в Орегон. Има също и в Туксон...

— Не е нужно да продължавате — прекъсна я младежът. — Не биваше да ви питам.

— Не, не. Всичко е толкова странно, толкова нелепо. Толкова ново. Само допреди няколко години подобно нещо не би могло да се случи. А сега времената са други. Не знам да плача ли, да се смея ли. Понякога започвам с едното и продължавам с другото. Събуждам се объркана. Често се питам дали и той не е объркан. Но това е още по-глупаво. Него го няма.

— Има го — рече младежът. — Той е тук. И аз съм жив именно защото той е тук в същия този момент.

Очите на жената блеснаха, но в тях нямаше сълзи.

— Да. Благодаря ви.

— Не, аз благодаря на него и на вас, че ми позволихте да продължа да живея.

Жената внезапно скочи, сякаш подгонена от емоции, за чиято сила сама не бе подозирала. Огледа се за вратата, но сякаш не я видя.

— Къде отивате?

— Аз...

— Но вие тъкмо дойдохте!

— Глупаво е! — възкликна тя. — Много неудобно. Натоварвам прекалено много вас, себе си. Тръгвам си сега, преди да е станало толкова нелепо, че да полудея...

— Останете — каза младежът.

Тя се подчини на заповедта му и почти седна.

— Допийте си кафето.

Остана права, но взе чашата с треперещи ръце. Известно време единственият звук в стаята беше тихото потракване на порцелан, докато тя гълташе кафето си сякаш с неутолима жажда. После остави празната чаша.

— Наистина трябва да вървя. Чувствам се премаляла. Мисля, че ще припадна. Толкова съм смутена от себе си, от това идване тук. Бог да ви благослови, млади човече, и дано да ви чакат още дълги години живот.

Тръгна към вратата, но младежът препречи пътя ѝ.

— Направете това, за което дойдохте — рече той.

— Какво...?

— Знаете. Много добре знаете. Нямам нищо против. Направете го.

— Аз...

— Давайте — нежно ѝ каза той, затвори очи, разпери ръце и зачака.

Тя впери поглед в лицето му, после в гърдите му, където под ризата нещо сякаш едва доловимо помръдваше.

— Сега — тихо рече той.

Тя почти посегна.

— Сега — каза ѝ той за последен път.

Тя направи крачка напред. Завъртя глава и бавно, много бавно доближи дясното си ухо, докато то не докосна гърдите на младежа.

Можеше да възкликне. Можеше да извика нещо. Не го направи. Сега и нейните очи бяха затворени, тя слушаше. Устните ѝ се движеха, мълвяха нещо, може би някакво име, отново и отново, почти в ритъм с пулса под ризата, под плътта, вътре в търпеливия млад мъж.

Сърцето биеше.

Тя слушаше.

Сърцето биеше — спокойно и равномерно.

Слуша го дълго. Бавно изпусна дъх и бузите ѝ поруменяха.

Слушаше.

Сърцето биеше.

После вдигна глава, погледна за последен път младежа, устните ѝ бързо докоснаха бузата му. Обърна се и забързано прекоси стаята без благодарности, защото не бяха необходими. Не се обърна на вратата, само я отвори, излезе и затвори тихо след себе си.

Младият мъж дълго остана неподвижен. Дясната му ръка се плъзна по ризата, по гърдите му, за да почувства онова, което се намираше под нея. Очите му — все още затворени, лицето — безизразно.

После се обърна и седна, без да гледа къде, и взе чашата да допие кафето си.

Силният пулс, огромната вибрация на живот в гърдите се пренасяше по ръката му до чашата и тя запулсира в равномерен безкраен ритъм. Той я допря с устни и започна да пие от нея така, сякаш кафето беше лекарство, дар, който щеше да пълни чашата отново и отново, ден след ден, много по-дълго отколкото можеше да предвиди. Пресуши чашата.

Едва тогава отвори очи и видя, че стаята е празна.

Игрището в здрача

Вечерта приближаваше, но той реши, че е достатъчно светло да изиграе бързи девет дупки, преди да му се наложи да спре.

Здрачът обаче се спусна още докато караше към голф игрището. Откъм океана бе плъзнала висока мъгла, която изтриваше светлината.

Тъкмо се канеше да обърне, когато нещо привлече вниманието му.

Загледа се към далечните поляни и на потъналото в сенки игрище видя около половин дузина играчи.

Не играеха по двойки, а крачеха поединично под дърветата, като мъкнеха стиковете си по тревата.

Колко странно, помисли си той. И вместо да си тръгне, спря колата на паркинга зад клубното помещение и слезе.

Нещо го накара да спре и да се загледа в неколцината мъже на стартовата позиция, които запращаха топките да летят в здрача.

Самотните хора на феървея* обаче събуждаха най-силно любопитството му. Определено излъчваха меланхолия.

[* Окосената част между две дупки — Б.пр.]

Без да се замисля, извади чантата си и помъкна стиковете към стартовата площадка. Тримата възрастни мъже там сякаш го очакваха.

Възрастни, помисли си той. Е, не точно старци, но пък той беше едва на трийсет, а те отдавна бяха започнали да побеляват.

Доближи ги, а те се загледаха в загорялото му от слънцето лице и ясните зорки очи.

Един от тях го поздрави.

— Какво става? — попита младият мъж, макар да се зачуди защо пита точно по този начин.

Загледа се в игрището и самотните играчи, които се движеха далеч в сенките.

— Струва ми се — рече той, кимайки към окосената част, — че е време да се връщат. След десетина минути нищо няма да виждат.

— Ще виждат, и още как — каза един от застаряващите мъже. — Всъщност ние сега излизаме. Харесваме късната игра, така имаш възможност да останеш сам и да си мислиш за разни неща. Затова започваме като група, след което се разделяме.

— Ама че шантава работа — отбеляза младият мъж.

— Определено — съгласи се другият. — Но си имаме причини. Ако искате, елате, но след стотина ярда най-вероятно ще останете сам.

Младият мъж обмисли предложението и кимна.

— Става.

Един по един се изредиха на стартовата площадка, замахваха със стиковете си и гледаха как белите топки изчезват в полумрака.

После мълчаливо тръгнаха в угасващата светлина.

Възрастният мъж вървеше до младия, като от време на време му хвърляше погледи. Другите двама просто гледаха напред, без да казват нищо. Когато спряха, младият мъж ахна.

— Какво има? — попита възрастният.

— Боже мой, намерих я! — възкликна младият. — Как е възможно в този сумрак сякаш да знам, че ще е точно тук?

— Случва се — каза възрастният. — Можете да го наречете съдба или късмет. Или пък дзен. Аз го наричам просто необходимост. Давайте.

Младият мъж погледна топката, която лежеше в тревата, и тихо отстъпи назад.

— Не, първо другите.

Другите двама също бяха намерили белите си топки и започнаха по реда си. Единият замахна, запрати своята и продължи самичък. Другият последва примера му и също изчезна в здрача.

Младият мъж гледаше как всеки тръгва по пътя си.

— Не разбирам — каза той. — Никога не съм играл четворка по такъв начин.

— Всъщност не е четворка — каза възрастният. — А по-скоро разновидност. Ще продължат нататък, след което всички ще се съберем на деветнайсетия грийн*. Ваш ред е.

[* Ниско окосена площадка около последната дупка — Б.пр.]

Младият мъж удари и топката полетя в пурпурно-сивкавото небе. Почти я чу как тупна в тревата на стотина ярда от тях.

— Тръгвайте — подкани го възрастният.

— Не. Ако нямате нищо против, ще повървя с вас.

Възрастният мъж кимна, зае позиция и запрати топката си в мрака. После двамата закрачиха мълчаливо.

Накрая младият наруши мълчанието. Взираше се напред и се опитваше да проумее тази необикновена вечер.

— Никога не съм виждал да се играе по този начин. Кой са другите и какво правят тук? Всъщност кой сте вие? А и аз какво правя тук? Изобщо не пасвам.

— В общи линии, да — съгласи се възрастният. — Но може би някой ден ще пасвате.

— Някой ден? — повтори младият. — И защо, щом не пасвам сега?

Възрастният продължи да върви, но гледаше напред, не към спътника си.

— Защото сте твърде млад — рече той. — На колко години сте?

— На трийсет.

— Малко са. Изчакайте да станете на четиридесет или шейсет. Тогава може би ще сте готов да играете на игрище в здрача.

— Така ли го наричате? Игрище в здрача?

— Да — каза възрастният. — Понякога играем наистина късно, не идваме по-рано от седем или осем вечерта. Имаме нужда просто да запратим топката, да повървим и после да я ударим отново. И се прибираме, когато наистина се уморим.

— Как се разбира кога си готов за игрище в здрача?

— Ами — тихо рече възрастният, без да престава да крачи, — ние сме вдовци. Не от обикновените. Всеки е чувал за голф вдовиците — жените, които остават сами вкъщи, когато мъжете им играят голф през цялата неделя, а понякога в събота или дори в делничен ден. Толкова се пристрастяват, че не могат да се откажат. Превръщат се в същински голф машини и жените им се чудят къде са се запилели. Е, в нашия случай ние се наричаме вдовци. Съпругите ни пак са си вкъщи, но домовете са

студени, никой не пали огън, готви се, макар и не много често, а леглата са полупразни. Вдовците.

— Вдовци? — учуди се младият. — Още не разбирам съвсем. Нали никой не е мъртъв?

— Не. Когато казваш „голф вдовици“, имаш предвид жените, останали у дома, когато мъжете им отиват да играят голф. В нашия случай „вдовци“ означава мъже, които сами са овдовели от домовете си.

Младият мъж се позамисли.

— Но нали в домовете ви има някого? Във всяка къща има жена, нали?

— О, да — потвърди възрастният. — Там са си. Там. Но...

— Но какво?

— Е, погледнете го по този начин — каза възрастният, като продължаваше да крачи тихо и да гледа към игрището в здрача. — По една или друга причина се събираме тук привечер, на поляната. Може би защото у дома се говори твърде малко. Или твърде много. В леглото или извън него. Може да има прекалено много деца, или пък никакви. Прекалено много пари, или недостатъчно. Каквато и да е причината, най-неочаквано тези самотници са открили, че е хубаво да отидеш на игрището за голф по залез слънце, да играеш сам, да удряш топката и да вървиш след нея в угасващата светлина.

— Разбирам — каза младият.

— Не съм много сигурен.

— Не — възрази младият. — Наистина разбирам. Но не мисля, че отново ще дойда тук по здрач.

Възрастният го погледна и кимна.

— Да, не мисля, че ще дойдете. Или поне още не. Може би след двамайсет или трийсет години. Имате прекалено добър загар, вървите твърде бързо и сякаш всичко при вас е на високи обороти. Затова трябва да идвате по обед и да играете на истинска четворка. Не бива да сте тук и да крачите по игрището в здрача.

— _Никога_ няма да идвам вечер — отсече младият. — Това _никога_ няма да ми се случи.

— Надявам се — отвърна възрастният.

— Ще се погрижа — каза младият. — Мисля, че повървях достатъчно. Май последния път запратих топката си твърде далеч в тъмното. Не мисля, че искам да я намирам.

— Добре казано — отбеляза възрастният.

Тръгнаха обратно. Мракът вече се съгъстяваше около тях и не чуваха стъпките си в тревата.

Зад тях самотниците все още се движеха по игрището — някои се връщаха, други продължаваха напред.

Когато стигнаха клубното помещение, младият мъж погледна стария, който вече наистина му се виждаше много стар, а онзи погледна младия, който изглеждаше наистина много млад.

— Ако се върнете отново — каза старият — по здрач, искам да кажа, ако някога почувствате нужда да започнете с трима други и нататък да продължите сам, трябва да ви предупредя за едно нещо.

— За какво? — попита младият.

— Има една дума, която никога не бива да споменавате, когато говорите с другите, излезли да поскитат из тревата привечер.

— И коя по-точно?

— Брак — прошепна възрастният.

Стисна ръката на младия, взе чантата със стиковите и си тръгна.

Игрището в здрача беше потънало в истински мрак и лицата на мъжете, които продължаваха да играят някъде там, вече не можеха да се различат.

Младият мъж с бронзовия загар и ясните зорки очи се обърна, качи се в колата си и замина.

Убийството

— Някои хора никога не биха извършили убийство — каза г-н Бентли.

— Кои например? — поинтересува се г-н Хил.

— Ами аз, както и мнозина като мен — отвърна г-н Бентли.

— Дрън-дрън! — отсече г-н Хил.

— Дрън-дрън?

— Чухте ме. Всеки може да извърши убийство. Дори вие.

— Нямам абсолютно никакъв мотив. Доволен съм от живота си, съпругата ми е добра жена. Разполагам с достатъчно пари, имам добра работа. Защо ми е да убивам? — попита г-н Бентли.

— Мога да ви накарам да убиете — рече г-н Хил.

— Не можете.

— Мога. — Г-н Хил се загледа вгълбено към потъналото в лятна зеленина градче.

— Не можете да превърнете порядъчен човек в убиец.

— Напротив, мога.

— Не, не можете!

— На какво сте готов да се обзаложим?

— Никога през живота си не съм се обзалагал. Не вярвам в такива неща.

— Ох, по дяволите, да бъде джентълменски облог тогава — каза г-н Хил. — Един долар. Долар срещу десетаче. Хайде, нима не бихте заложили десетаче? Ако не го направите, ще се покажете като истински страхопъзльо, при това страхопъзльо, който не вярва на собствените си думи. Нима не си заслужава десетаче, за да докажете, че не сте убиец?

— Шегувате се.

— И двамата хем се шегуваме, хем не. Целта ми е просто да докажа, че с нищо не се различавате от останалите хора. И също имате копче, което само трябва да се натисне. Ако го намеря, ще ви накарам да извършите убийство.

Г-н Бентли се разсмя непринудено, отрязва края на пурата, намести я между пълните си устни и се облегна в люлеещия се стол. Бръкна в джоба на разкопчаната си жилетка, намери десетаче и го постави на перилото на верандата.

— Добре — каза той, позамисли се и извади още едно. — Залагам двацет цента, че не съм убиец. Как ще докажете обратното? — Засмя се и притвори самодоволно очи. — Май ще ми се наложи да почакам доста години.

— Ще има установен срок, разбира се.

— О, няма? — Бентли се разсмя още по-силно.

— Да. Точно след един месец вече ще сте убиец.

— Точно след месец значи? Ха! — Избухна в смях, идеята беше абсолютно нелепа. Накрая дойде на себе си и се замисли. — Днес е първи август, нали? Значи на първи септември ще ми дължите един долар.

— Не, вие ще ми дължите две десетачета.

— Голям инат сте, нали?

— И представа си нямате колко голям.

Беше чудесна вечер в края на лятото, с превъзходен ветрец, без комари. Пурите горяха както трябва, далеч в кухнята съпругата на г-н Бентли тракаше с чиниите. Жителите на градчето излизаха на верандите и си кимаха един на друг.

— Това е най-глупавият разговор, който съм водил през целия си живот. — Г-н Бентли вдиша с наслада и долови уханието на прясно окосена трева. — Говорим си за убийство от десет минути, стигаме до това дали всеки е способен да го извърши, а в следващия момент сключваме облог.

— Да — рече г-н Хил.

Г-н Бентли погледна наемателя си. Г-н Хил беше на около петдесет и пет, макар да изглеждаше малко по-стар, със студени сини очи, сиво лице и бръчки, които му придаваха вид на изсушена на слънцето праскова. Беше прилично плешив — като Цезар. Имаше странно напрежение в начина, по който говореше, по който стискаше пурата си, ръката ти, собствените си ръце като в молитва, сякаш винаги убеждаваше себе си или събеседника в истинността на твърденията си. Доста приятни разговори бяха провели през последните три месеца, откакто г-н Хил се нанесе в задната стая. Говореха за безброй неща — за скакалците през пролетта и снега през април, за сезонните бури и захлаждания, за пътувания до далечни места — обичайните теми, подсладени с аромата на тютюн и апетитни като обилна вечеря. Г-н Бентли вече имаше чувството, че е израснал с този непознат, че го е познавал от палаво момче през бурната зрялост до побеляващата старост. Позамисли се и реши, че за първи път им се случваше да са на различни мнения. Чудесното в приятелството им беше това, че досега бяха успели да избягват всякакви извъртания и странични въпроси, че вървяха направо към Истината или онова, което двама мъже смятат за истина. Или пък, изведнъж си помисли г-н Бентли, докато въртеше пурата между пръстите си, към онова, което той е смятал за истина, а г-н Хил от учтивост или поради някаква друга причина се е преструвал, че също приема за такава.

— Това са най-лесно спечелените ми пари — рече г-н Бентли.

— Да видим. Носете си десетачетата. Може да ви потрябват.

Г-н Бентли полусериозно прибра монетите в джоба си. Ветрецьт сякаш задуха от друга посока и за момент промени температурата на мислите му. Е, би ли могъл да извършиш убийство? — обади се мъничко гласче в главата му. — Би ли могъл?

— Да си стиснем ръцете — каза г-н Хил.

Студената му ръка стискаше здраво.

— Обзаложихме се.

— Добре. Е, лека нощ, тлъст мърячо — каза г-н Хил и стана.

— Какво? — възкликна г-н Бентли, не толкова обиден, колкото втрещен от чутиите думи.

— Лека нощ, мърлячо — повтори г-н Хил, като го гледаше спокойно. Ръцете му се занимаваха с копчетата на лятната му риза. Плоският му корем беше оголен. Виждаше се някакъв стар белег. Сякаш от куршум.

— Виждате — каза г-н Хил, когато забеляза опулените очи на пълния мъж в люлеещия се стол. — И друг път съм правил този облог.

Вратата тихо се затвори. Г-н Хил беше изчезнал.

В един и десет лампата в стаята му още светеше. Г-н Бентли седеше сам в тъмното, сън не го ловеше. Накрая стана, пристъпи тихо в хола и видя г-н Хил. Вратата на стаята му беше отворена и г-н Хил стоеше пред огледалото, като се докосваше, потупваше и пощипваше ту тук, ту там.

И сякаш си мислеше — Погледни ме! Виж тук, Бентли. И тук!

И Бентли гледаше.

На гърдите и корема на г-н Хил имаше три кръгли белега. В сърдечната област се точеше дълга следа от нож, както и втора, по-малка, на врата. А гърбът му сякаш беше раздран от ноктите на освирепял дракон, оставил след себе си страховити дълбоки бразди.

Г-н Бентли стоеше зяпнал, с леко разперени ръце.

— Влезте — каза г-н Хил.

Бентли не помръдна.

— До късно стоите.

— Просто се оглеждам. Суета.

— Тези белези...

— Малко са, нали?

— Толкова много... Господи, никога не съм виждал подобно нещо. Как се сдобихте с тях?

Гол до кръста, Хил продължаваше да се гледа и опипва.

— Е, може би вече можете да се досетите. — Намигна и се усмихна дружелюбно.

— Как ги получихте?

— Ще събудите жена си.

— Кажете ми!

— Използвайте въображението си, човече.

Издиша, вдиша и отново издиша.

— Какво мога да направя за вас, г-н Бентли?

— Дойдох...

— Говорете.

— Искам да напуснете.

— О, стига, Бентли.

— Стаята ни трябва.

— Наистина ли?

— Майката на жена ми ще идва на гости.

— Лъжете.

Бентли кимна.

— Да. Лъжа.

— Защо не го кажете направо? Искате да напусна. Точка.

— Именно.

— Защото се страхувате от мен.

— Не. Не се страхувам.

— Ами ако ви кажа, че няма да напусна?

— Не. Не можете да го направите.

— Мога. И го правя.

— Не, не.

— Какво ще има за закуска, пак ли шунка с яйца? — Проточи врат да разгледа малкия белег.

— Моля ви, кажете, че ще си тръгнете — умолително рече г-н Бентли.

— Не — отвърна г-н Хил.

— Моля ви.

— Няма смисъл да ме молите. Само се правите на глупак.

— Тогава, ако останете, да отменим облога.

— Защо да го отменяме?

— Така.

— Страхувате се от себе си ли?

— Не, не се страхувам!

— Шш. — Посочи стената. — Жена ви.

— Хайде да отменим облога. Ето. Вземете парите. Печелите!

Затършува трескаво в джоба си и извади десетачетата. Хвърли ги на тоалетката. Г-н Хил продължи да опипва корема си.

— Вземете ги! Печелите! Бих могъл да извърша убийство. Признавам, бих могъл.

Г-н Хил почака малко и без да поглежда към тоалетката, намери опипом монетите, взе ги, задрънча с тях и му ги подаде.

— Вземете.

— Не ги искам! — Бентли заотстъпва към вратата.

— Вземете ги.

— Печелите!

— Облогът си е облог. Това не доказва нищо.

Обърна се, пристъпи до Бентли, пхна монетите в джоба на ризата му и го потупа. Бентли отстъпи две крачки назад в хола.

— Не се обзалагам просто така — рече Хил.

Бентли се взираше в ужасните белези.

— С колко други хора сте сключвали този облог! — извика той. — С колко?

Хил се разсмя.

— Шунка и яйца, а?

— С колко? С колко?

— Ще се видим на закуска — отговори г-н Хил.

Вратата се затвори. Г-н Бентли остана загледан в нея. Сякаш виждаше белезите през нея, сякаш погледът му минаваше през преградата. Белези от бръснач. Белези от нож. Висяха по облицовката като чворове в старо дърво.

Светлината от другата страна угасна.

Стоеше над тялото и слушаше събуждащата се къща, трополенето на стъпки по стълбите, виковете, сподавените писъци и суматохата. Всеки момент около него ще се струпат хора. Всеки момент ще се разнесе вой на сирена и ще замигат червени светлини, ще се чуе трясък на автомобилни врати, белезници ще щракнат около месестите му китки, ще последват въпроси, виране в пребледнялото му, объркано лице. Но засега той просто стоеше над тялото и пипаше непохватно. Пистолетът бе паднал във високата, приятно ухаеща трева. Въздухът все още бе зареден с електричество, но бурята беше отминала и той отново започваше да забелязва нещата около себе си. И ето че дясната му ръка съвсем своеволно запълзя като сляпа къртица и зарови, зарови безчувствено в джоба на ризата му, докато не намери каквото търсеше. Усети как пълното му тяло се преви, наведе се и едва не падна, сякаш се хвърляше върху трупа. Сляпата му ръка се пресегна, затвори вперените нагоре очи на г-н

Хил и постави върху сбръчканите, изстиващи клепачи по едно лъскаво десетаче.

Вратата се отвори с трясък зад него. Хети изпищя.

Бентли се обърна с болезнена усмивка към нея.

— Току-що изгубих облог — чу се да казва той.

Когато клонът се чупи

Нощта беше студена и духаше лек ветрец, който започна да се засилва към два след полунощ.

Листата на дърветата отвън затрепериха.

В три сутринта вятърът вече мърмореше непрестанно от другата страна на прозореца.

Тя първа отвори очи.

А после, неясно защо, той също се размърда от полудрямката си.

— Будна ли си?

— Да — отвърна тя. — Чух някакъв звук. Нещо извика.

Той надигна глава.

Някъде отдалеч се чуваха тихи ридания.

— Чу ли това? — попита тя.

— Кое?

— Нещо плаче.

— Нещо?

— Някой — рече тя. — Звучи като призрак.

— Господи, ама че работа. Колко е часът?

— Три сутринта. Онзи ужасен час.

— Ужасен?

— Помниш какво ни каза доктор Мийд в болницата. В този час хората просто се отказват, предават се, престават да полагат усилия. Тогава умират. В три сутринта.

— Предпочитам да не мисля за това — рече той.

Звукът отвън се засили.

— Ето пак — рече тя. — Прилича на призрак.

— Боже мой — прошепна той. — Какъв призрак?

— На бебе — каза тя. — На плачещо бебе.

— И откога бебетата имат призраци? Чували ли сме наскоро да е умирало бебе? — Той тихо се засмя.

— Не — отвърна тя и поклати глава. — Но може да не е призракът на умряло бебе, а... Не знам. Слушай.

Той се заслуша. Плачът се чу отново, някъде много отдалеч.

— Ами ако... — започна тя.

— Да?

— Ами ако е призракът на дете...

— Продължавай — подкани я той.

— Което още не се е родило.

— И такива призраци ли има? И те могат да издават звуци? Господи, какви ги говоря? Ама че странно.

— Призракът на дете, което още не се е родило.

— Как така има глас?

— Може да не е мъртво, а просто да иска да живее — каза тя. — Толкова е далеч, толкова тъжно. Как да му отговорим?

Заслушаха се и тихият плач продължи, и вятърът ридаеше отвън.

— Не издържам — каза той. — Ще стана да хапна нещо.

— Не, недей — спря го тя и го хвана за ръката. — Стой тихо и слушай. Може би ще получим отговор.

Той легна обратно, задържа ръката ѝ и се опита да затвори очи, но не успя.

Двамата лежах, вятърът продължаваше да мърмори, листата се тресяха.

Някъде далеч, някъде много далеч плачът продължаваше и продължаваше.

— Кой може да е това? — прошепна тя. — _Какво_ може да е? Няма да спре. Толкова ме натъжава. Да не би да моли да му позволят?

— Да му позволят ли?

— Да живее. Не е мъртво, никога не е живяло, но иска да живее. Мислиш ли... — Тя се поколеба.

— Какво?

— Ох, Господи. Мислиш ли, че онова, за което си говорихме преди месец...?

— За какво сме си говорили?

— За бъдещето. За това да нямаме семейство. Без семейство. Без _деца_.

— Не си спомням — каза той.

— Опитай. Обещахме си, че няма да създаваме семейство, няма да имаме деца. — Поколеба се и добави: — Няма да имаме бебета.

— Без деца. Без бебета?

— Мислиш ли... — Тя вдигна глава и се заслуша в плача навън, някъде далеч, много далеч през дърветата. — Възможно ли е...

— Какво?

— Мисля, че знам как да спрем този плач.

Зачака я да продължи.

— Мисля, че може би...

— Какво?

— Може би трябва да дойдеш от тази страна на леглото.

— Искаш да кажеш, до теб ли?

— Да. Ела, моля те.

Той се обърна, погледна я и накрая се премести плътно до нея. В далечината градският часовник отмери три и четвърт, после три и половина, четири без петнайсет, четири.

Двамата лежах и слушаха.

— Чуваш ли? — попита тя.

— Слушам.

— Плачът.

— Престана — каза той.

— Да. Онзи призрак, онова дете, онова бебе, онзи плач спря, слава Богу.

Пое ръката ѝ, обърна се към нея и каза:

— Ние го спряхме.

— Ние го направихме. Да, слава Богу, спряхме го.

Нощта беше много спокойна. Вятърът започна да утихва. Листата навън престанаха да треперят.

Двамата лежах в нощта, държах се за ръце, вслушвах се в тишината, в прекрасната тишина, и чаках утрото.

Париж завинаги

Беше гореща юлска съботна нощ в Париж, около дванайсет, когато се приготвях за любимото си занимание — да се разходя из града, започвайки от Нотр Дам и завършвайки понякога при Айфеловата кула.

Жена ми си беше легнала още в девет и когато вече бях до вратата, каза:

— Колкото и късно да се прибереш, вземи една пица.

— Пицата пристига — отвърнах аз и пристъпих в коридора.

Излязох от хотела, прекосих реката и отидох до Нотр Дам, след което спрях при книжарница „Шекспир“ и се върнах обратно по булевард „Сен Мишел“ до бистрото „Двете Маго“, където преди повече от поколение Хемингвей гощавал приятелите си с перно, грапа и Африка.

Седнах за малко да погледам парижката навалица, поръчах си перно и бира, а после поех обратно към реката.

Улицата в тази посока беше по-скоро алея с множество антикварни магазинчета и галерии.

Вървях по нея почти съвсем сам и приближавах Сена, когато се случи нещо особено, най-странното нещо в живота ми.

Осъзнах, че ме следят. Но по странен начин.

Озърнах се през рамо, но нямаше никого. Погледнах напред и на четиридесетина метра от мен видях млад мъж в летен костюм.

Отначало не разбрах какво прави. Но когато спрях да разгледам една витрина и му хвърлих бърз поглед, видях, че е спрял на около двайсет и пет метра пред мен и ме наблюдава.

Веднага щом усети погледа ми, той се отдалечи по-нататък по улицата, отново спря и погледна назад.

След още няколко подобни мълчаливи изпълнения се сетих какво става. Вместо да ме следи отзад, той го правеше, като вървеше напред и се обръщаше, за да се увери, че го следвам.

Това продължи доста време, докато накрая стигнах до една пресечка и открих, че ме чака на ъгъла.

Беше висок, строен, рус и доста красив. Нещо във външността му показваше, че е французин. Атлетичното му тяло издаваше спортиста, може би тенисист или плувец.

Не бях съвсем сигурен как приемам положението. Дали изпитвах задоволство? Дали съм поласкан? Или смутен?

Най-неочаквано спрях на ъгъла и казах нещо на английски. Той поклати глава.

Изрече нещо на френски, аз също поклатих глава и двамата се разсмяхме.

— Не разбирате френски? — попита.

Поклатих глава.

— Не разбирате английски? — попитах аз, той поклати глава и отново се разсмяхме — двамата стоим след полунощ на някаква пресечка в Париж, не можем да разговаряме и не сме съвсем сигурни какво правим тук.

Накрая той вдигна ръка и посочи към страничната улица.

Произнесе име и аз реших, че е на някой човек.

— Джим.

Поклатих объркано глава.

Той повтори, след което поясни:

— Гимнастика — каза и отново посочи, слезе от тротоара и се обърна да види дали го следвам.

Тръгнах след него, като се чудех сам на себе си. Какви ги върша? Какво правя _тук_, по дяволите? Непознат млад мъж ме води някъде в полунощ, в парижката жега. Къде? Към някакъв странен гимнастически салон? Ами ако не се върна оттам? Как изобщо намирам смелост да следвам някакъв непознат в съвсем чуждия град?

Последвах го.

Чакаше ме по средата между две пресечки.

Кимна към близката сграда и повтори думата „гимнастика“. Видях го да се спуска по някакви стъпала покрай сградата и побързах след него. Озовахме се пред приземна врата. Той отключи и ми кимна да пристъпя в мрака.

Наистина се намирахме в малък гимнастически салон с всички необходими уреди — тренажори, кози, шведски стени и постелки.

Странна работа, помислих си аз и пристъпих вътре, докато той затваряше вратата.

Откъм тавана се разнесе далечна музика, чух гласове, а в следващия момент почувствах как разкопчават ризата ми.

Стоях в тъмното, потта се стичаше по ръцете ми, а на върха на носа ми се образува капка. Чувах шумоленето на дрехите му, докато ги събличаше в тъмното. Стояхме в полунощ насред Париж, без да се движим, без да говорим.

Какво правя тук, по дяволите? — помислих си отново.

Той пристъпи напред и почти ме докосна, когато внезапно някаква врата се отвори наблизо, избухна смях, друга врата се отвори и затвори, отгоре се чу висок говор и тропот на крака.

Подскочих стреснато и затреперих.

Той явно чувства движението ми, защото протегна ръце и положи едната на лявото ми рамо, а другата — на дясното.

Сякаш и двамата не знаехме какво да правим след това. Стояхме така, обърнати един срещу друг, след полунощ, в Париж, подобно на двама актьори, забравили репликите си на сцената.

Отгоре отново се разнесе смях и музика. Стори ми се, че чувам някой да отваря бутилка.

В слабата светлина видях как капка пот се плъзга по носа ми, задържа се на върха му като мънисто и пада.

Чувствах как потта се стича по ръцете и капе от пръстите ми.

Дълго време стояхме неподвижно, докато накрая той сви рамене типично по френски, аз сторих същото и двамата отново се разсмяхме тихо.

Той се наведе, хвана ме за брадичката и леко ме целуна по челото. После отстъпи назад и метна ризата през раменете ми. Стори ми се, че прошепна:

— *_Vonne chance._*

После отиде тихо до вратата, постави пръст на устните си, каза „шшш“, и двамата излязохме обратно на улицата.

Върнахме се до тясната алея, по която в едната посока можеше да се стигне до бистрото, а по другата — до реката, Лувъра и моя хотел.

— Боже мой — промълвих тихо. — Прекарахме заедно половин час, а дори не си знаем имената.

Той ме погледна въпросително и внезапен порив на вдъхновение ме накара да вдигна ръка и да го смушкам с пръст в гърдите.

— Ти Джейн, аз Тарзан — казах му.

Той избухна в смях и повтори:

— Аз Джейн, ти Тарзан.

И за пръв път откакто се срещнахме, двамата се отпуснахме и се разсмяхме от сърце.

Той отново се наведе и ме целуна по челото, след което се обърна.

Когато се отдалечи на три-четири метра, произнесе на колеблив английски, без да се обръща:

— Съжалявам.

— Много съжалявам — отвърнах аз.

— Другият път? — попита той.

— Другият — казах аз.

И той изчезна в тясната уличка, без вече да ме води.

Поех обратно към реката, минах покрай Лувъра и се прибрах в хотела.

Беше два след полунощ, жегата продължаваше да е все така мъчителна. Затворих вратата на апартамента и чух как завивките на жена ми зашумоляха.

— Забравих да те попитам, взе ли билетите?

— О, да — отговорих. — „Конкорд“, обеден полет до Ню Йорк следващия вторник.

Жена ми въздъхна с облекчение.

— Господи, как обичам Париж. Надявам се другата година отново да дойдем.

— Другата година — казах аз.

Съблякох се и седнах на края на леглото.

— Сети ли се за пицата? — попита жена ми.

— Пица ли?

— Как можа да забравиш? — учуди се тя.

— Не знам — отвърнах.

Усетих странен лек сърбеж по челото и вдигнах ръка да докосна мястото, където ме бе целунал за лека нощ непознатият млад мъж, който ме следеше, като ме водеше.

— Нямам представа как можах да забравя. Проклет да съм, ако знам.

Мама Пъркинс ще остане

Джо Тилър влезе в апартамента и сваляше шапката си, когато видя някаква пухкава жена на средна възраст, която лющеше грах.

— Влизай — каза тя, като забеляза стреснатата му физиономия. — Ани приготвя вечерята в кухнята. Настанявай се.

— Но коя... — Погледна я неразбиращо.

— Аз съм Мама Пъркинс.

Засмя се, като се люлееше напред-назад. Не седеше в люлеещ се стол, но някак успя да докара движенията му. Тилър се почувства леко замаян.

— Наричай ме просто мама — небрежно рече жената.

— Името ми е познато, но...

— Няма значение, синко. Ще ме опознаеш. Ще ви погостувам около година. — Отново се разсмя доволно и продължи да лющи грах.

Тилър се втурна към кухнята при жена си.

— Коя е онази гадна старица, по дяволите? — извика той.

— От радиото. — Жена му се усмихна. — Знаеш коя е. Мама Пъркинс.

— Тогава какво търси тук? — изрева той.

— Тихо. Дойде да помогне.

— За какво да помага? — Погледна кръвнишки към съседната стая.

— За разни неща — неопределено отвърна жена му.

— Къде ще я настаним, по дяволите? Трябва да спи някъде все пак, нали така?

— О, да — сладко отвърна Ана. — Но радиото е тук. Вечер тя просто... ами... ще се „връща“.

— Защо е дошла? Ти ли си й писала? Никога не си ми казвала, че я познаваш — възбудено възкликна съпругът й.

— О, от години я слушам — отвърна Ана.

— Това е различно.

— Не. Винаги съм имала чувството, че познавам мама по-добре и от... теб — каза жена му.

Зяпна я втрещено. Десет години, помисли си. Десет години сама в тази пъстра кутия с уютно бръмчащото радио, горящи сребристи лампи, шепнещи гласове. Десет години монашеска конспирация между радио и жени, докато той се мъчи да запази експлодиращия си бизнес. Реши да бъде много приветлив и здравомислещ.

— Искам да разбера — каза той и хвана ръката ѝ, — дали си писала на „мама“, или си ѝ се обадила да дойде? Как точно се озова тук?

— Тя е тук от десет години.

— Как ли пък не!

— Е, днес е специален ден — призна тя. — Днес за първи път „остава“.

Тилър отведе жена си в дневната при старицата.

— Махай се — заповяда ѝ той.

Мама заряза чистенето на някакви розови моркови и му се усмихна.

— Господи, не мога. Зависи от Ани. Трябва да се разбереш с нея.

Той рязко се извъртя.

— Е?

Изражението на жена му беше студено и отчуждено.

— Хайде да вечеряме заедно. — Обърна се и напусна стаята.

Джо остана вътре, чувствайки се победен.

— Това се казва момиче с характер — отбеляза мама.

Стана в полунощ и провери дневната.

Помещението беше празно.

Радиото продължаваше да работи. Допря ухо до него. Сякаш някъде отдалеч се чуваше слаб глас, подобен на песента на комар.

— Господи, Господи, о, Боже мой!

Стаята беше студена. Потръпна. Радиото беше топло.

— Господи, Боже мой, Господи...

Изключи го.

Жена му го чу как си ляга.

— Отишла си е.

— Разбира се — отвърна тя. — До утре в десет.

Не повдигна въпрос.

— Лека нощ, мила.

На закуска дневната беше пълна единствено със светлина. Разсмя се с глас, като я видя празна. Почувства облекчение, сякаш бе изпил глътка превъзходно вино. Подсвиркваше си на път към офиса.

В десет беше време за кафе. Докато вървеше по булеварда и си тананикаше, чу звуците на радио пред магазин за електрически части.

— Избърши се — каза някакъв глас. — Господи, само не влизай в къщата с тези кални обувки.

Спря. Завъртя се бавно, подобно на восъчна фигура около студената си ос.

Позна гласа.

— Мама Пъркинс — прошепна.

Заслуша се.

— Това е нейният глас. На жената, която беше снощи в дома ни. Сигурен съм.

А празната дневна в полунощ?

А бръмчащото топло радио в стаята? А тънкият далечен глас, който все повтаряше и повтаряше „Господи, Господи, Господи...“?

Изтича в близката бакалия и пусна монета в телефонния апарат.

Три позвънявания. Кратка тишина.

Щрак.

— Здравсти, Ани! — жизнерадостно рече той.

— Не, мама е — отвърна някакъв глас.

— О — промълви той.

Окачи слушалката.

Следобеда не си позволи да мисли за това. Беше нещо невъзможно, нещо, изпълнено с неуловим, подмолен ужас. На път към дома купи букет свежи рози за Ана. Държеше ги в дясната си ръка, когато отвори вратата на апартамента. Вече почти беше забравил за Мама.

Изпусна букета на пода и не се наведе да го вдигне. Втренчи се в Мама, тя седеше в стола, който не беше люлеещ се, и се люлееше.

— Добър вечер, момко! — поздрави го весело със сладък глас. — Колко си галантен само, даже рози си взел!

Без да каже нито дума, той вдигна телефона.

— Здравсти, Ед. Кажи, зает ли си тази вечер?

Отговорът бе отрицателен.

— Е, тогава какво ще кажеш да наминеш насам? Имам нужда от помощта ти, Ед.

Отговорът бе положителен.

В осем вечерта привършваха вечерята и Мама разчистваше масата.

— А утре — говореше тя — за десерт ще имаме плодов пай...

На вратата се позвъни. Джо Тилър награби Ед и го замъкна вътре.

— По-леко, Джо — каза гостът, като разтриваше ръката си.

— Ед — каза Джо, докато го настаняваше и му поднасяше чашка шери. — Познаваш жена ми, а това е Мама Пъркинс.

Ед се разсмя.

— Как си? От години те слушам по радиото!

— Не е смешно, Ед — рече Джо. — Престани.

— Не искам да ви засегна, госпожо Пъркинс — каза Ед. — Просто името ви толкова прилича на онази измислена героиня...

— Ед — прекъсна го Джо. — Това е Мама Пъркинс.

— Точно така — чаровно се обади Мама, която лющеше грах.

— Майтапиш се — каза Ед и се огледа.

— Не — рече Мама.

— Смята да остане и не мога да я разкарам. Ед, ти си психолог, какво да правя? Искам да поговориш с Ани. Всичко това е в главата ѝ.

Ед прочисти гърлото си.

— Нещата отидоха твърде далеч. — Отиде до Мама и я докосна по ръката. — Истинска е, а не някаква халюцинация. — Докосна Ани. — Ани е истинска. — Докосна Джо. — Ти си истински. Всички сме истински. Как върви работата, Джо?

— Не променяй темата, сериозно говоря. Тя се настани тук, а аз искам да се махне...

— Е, мисля, че това трябва да реши полицията или градската управа, а не психолог...

— Ед, чуй ме, чуй ме, Ед, знам, че звучи смахнато, но тя наистина е самата Мама Пъркинс.

— Джо, я ми дъхни.

— И аз искам да остане тук с мен — каза Ани. — По цял ден съм сама. Стоя вкъщи, върша домакинската работа и ми трябва компания. Не искам да се маха. Тя си е моя!

Ед се тупна по коляното и изпъшка.

— Втаса я, Джо. Май ти трябва не психолог, а адвокат по бракоразводни дела.

Джо изруга.

— Не мога да излизам и да я оставям в лапите на тази дърта вещица, не разбираш ли? Страшно много я обичам. Кой знае какво може да й се случи, ако я оставя сама тук цяла година без никаква връзка с външния свят!

— По-тихо, Джо, стига си крещял. Тъй, тъй. — Психологът насочи вниманието си към старицата. — Какво ще кажете вие? Наистина ли сте Мама Пъркинс?

— Наистина. От радиото.

Психологът оклюма. Имаше нещо особено в откровения и директен начин, по който тя отговори. Заоглежда се към вратата. Ръцете потрепваха на коленете му.

— И дойдох тук, защото тя има нужда от мен — рече мама. — Защото познавам много добре това дете, а и то ме познава повече, отколкото собствения си съпруг.

— Аха — каза психологът. — Момент. Джо, ела с мен.

Излязоха в коридора и зашепнаха:

— Джо, не ми се иска да ти го казвам, но и двете... не са наред. Коя е тя? Да не е тъща ти?

— Казах ти, тя е Ма...

— По дяволите, стига, Джо, аз съм ти приятел. Не сме в една стая с тях. Не е нужно да правиш театър пред мен. — Беше раздразнен.

Джо изсумтя.

— Добре, да бъде по твоemu. Но все пак вярваш, че съм попаднал в същинска каша, нали?

— Вярвам. Каква е работата, да не би да стоят прекалено много въщи с включено радио? Това може да обясни защо и на двете едновременно им хрумва едно и също нещо.

Джо се канеше да обясни всичко, но се отказа. Ед можеше да помисли, че и той е полудял.

— Ще ми помогнеш ли? Какво можем да направим?

— Остави това на мен. Ще им демонстрирам малко логика. Ела.

Върнаха се и отново си наляха шери. Ед се настани удобно на мястото си и погледна към двете дами.

— Ани, тази госпожа не е Мама Пъркинс.

— Тя е, и още как — навъсено рече Ани.

— Не е. Ако беше, аз нямаше да мога да я виждам, а само ти. Разбираш ли?

— Не.

— Ако тя беше Мама Пъркинс, бих могъл да я накарам да изчезне просто като те убедя колко нелогично е да я мислиш за истинска. Бих ти казал, че тя е просто радиогерой, измислен от някой...

— Млади човече — прекъсна го Мама. — Животът си е живот. Една форма с нищо не е по-лоша от друга. Може и да съм се родила в нечия глава, но придобивам плът и ставам по-истинска с всяка година. Ти, ти и ти, всеки път, когато ме чувате, ме правите по-истинска. Ако утре умра, всички ще плачат, нали така?

— Ами...

— Нали така? — рязко попита тя.

— Да, но само за представата, не за нещо истинско.

— Ще плачат за онова, което смятат за истинско. А мисленето е съществуване, млади глупако — отсече Мама.

— Няма смисъл. — Ед отново се обърна към съпругата. — Виж, Ани, това е твоята свекърва, името ѝ изобщо не е Мама Пъркинс. Тя е твоята свекърва — повтори той, като наблягаше на всяка сричка.

— Би било хубаво — съгласи се Ани. — Харесва ми.

— Не бих имала нищо против — рече мама. — И по-лоши неща съм преживявала.

— Значи се разбрахме? — попита Ед, изненадан от неочаквания си успех. — Тя твоята свекърва ли е, Ани?

— Да.

— А вие не сте Мама Пъркинс, нали, госпожо?

— Това да не е някакъв заговор или игра? — попита Ани, като гледаше Мама.

Тя се усмихна.

— Ако искаш да го наречеш по този начин, да.

— Чакайте малко — възрази Джо.

— Млъквай, Джо, ще оплескаш всичко. — Ед се обърна към дамите. — А сега да повторим. Тя е твоята свекърва. Името ѝ е мама Тилър.

— Мама Тилър — казаха двете жени.

— Трябваш ми малко — каза Джо и измъкна Ед от стаята. Притисна го до стената и го заплаши с юмрук. — Идиот! Не искам да остава тук, искам да се отърва от нея. А ти така ми помогна, че нещата тръгнаха още по-зле. Накара Ани да вярва в дъртата вещица!

— Още по-зле, как ли пък не. Излекувах я, малоумнико, излекувах и двете. И това ми било благодарност! — Ед се помъчи да се освободи. — Утре ще ти пратя сметката! — И тръгна към изхода.

Джо се поколеба за момент и отново се върна в стаята. Ох, Господи, помисли си той. Бог да ми е на помощ.

— Здравей — посрещна го Мама, която тъкмо приготвяше туршия с кисели краставички.

В полунощ и на закуска дневната отново беше празна. В очите на Джо заиграха лукави пламъчета. Погледна към радиото и го погали с трепереща ръка.

— Стой настрана от него! — извика жена му.

— Охо — рече той. — Значи нощем се крие в това нещо, така ли? Вътре в него! То е нейният ковчег, а? Спи в него като проклета дърта вампирка, докато благодетелката ѝ не я пусне на сутринта!

— Разкарай си ръцете оттам! — истерично викна тя.

— Е, това ще оправи кашата. — Вдигна радиото. — Как може да се убие вещица от нейния тип? Със сребърен куршум в сърцето? С разпятие? Със самакитка? Или правиш кръстен знак върху парче сапун? Това ли е?

— Дай ми го! — Жена му се завтече и се вкопчи в него. Двамата се залюляха в титанична битка за електрическия ковчег помежду им.

— Ето ти го! — изкрещя той.

Хвърли радиото на пода. Започна да го тъпче и да скача отгоре му. Зарита го, докато стана на парчета. Разкъса го като звяр. Взе лампите и ги разтроши на сребърни късчета. После напъха пръснатите вътрешности в кофата за боклук, а жена му през цялото време танцуваше около него, като хлипаше и пищеше.

— Мъртва е — каза той. — Мъртва, дявол да я вземе! Оправих я, и още как.

Жена му си изплака сълзите. Опита се да я успокои, но тя се бе потопила толкова дълбоко в истерията си, че не можеше дори да я докосне. Смъртта я бе ужасила неимоверно.

Цялата сутрин не каза нито дума. Той закуси в студената тишина на дома си, уверен, че до довечера нещата ще се оправят.

Закъсня за работа. Мина между тракащите бюра на стенографките, продължи по дългия коридор и отвори вратата на приемната си.

Секретарката му стоеше пребледняла до бюрото, закрила устата си с длан.

— О, господин Тилър, толкова се радвам, че дойдохте. Там вътре. — Посочи към кабинета му. — Ама че ужасна стара чанта! Току-що дойде и... и... — Забърза към вратата и я отвори. — По-добре да я видите!

Премаля му. Затътри се през прага и затвори след себе си. Обърна се към старицата в кабинета:

— Как се озова тук? — попита я остро.

— Добро утро и на теб! — разсмя се Мама Пъркинс, като белеше картофи, седнала на въртящия се стол. Спретнатите ѝ черни обувчици проблясваха на слънчевите лъчи. — Влизай. Реших, че бизнесът ти се нуждае от реорганизиране. Така че започнах. Сега сме партньори. Имам много опит в тази област. Спасявала съм сума ти фалиращи предприятия, разпадащи се връзки, животи. Точно аз ти трябва.

— Изчезвай — с равен тон нареди той, без да мърда устни.

— Стига, млади човече, я горе главата! За нула време ще оправим фирмата. Само позволи на старата жена да пофилософства и да ти каже как...

— Чу какво казах — скръцна със зъби той. — Не е ли достатъчно, че създаваш неприятности в дома ми.

— Кой, аз ли? — Тя поклати глава. — Никога не съм стъпвала в къщата ти, за бога.

— Лъжкиня! — извика той. — Опита се да съсипеш дома ни!

— Идвала съм само в офиса. Вече ще стане половин година — каза тя.

— Никога досега не съм те виждал.

— О, навъртах се тук-там, наблюдавах. Видях, че работите не вървят, и си помислих, че малко добри съвети няма да ти навредят.

И тогава той осъзна какво е положението. Имаше две мами. Едната тук, другата у дома. Две ли? Не, цял милион. По една за всеки дом. И

никоя от тях не знае за живота на другите. Всички са различни, всички са създадени от умовете на онези, които я слушат, независимо че живеят на различни места.

— Ясно — рече той. — Значи ти поемаш нещата, така ли, дърта кучко?

— Ама че език — засмя се тя, докато правеше пай върху зеления му бележник и месеше жълтото тесто с пълните си пръсти.

— Кой е той? — изръмжа той.

— Моля?

— Кой е той, кой е предателят в офиса?! — изрева той. — Онзи, който те слуша тайно в работно време?

— Не питай, няма да ти кажа — отвърна тя, докато изсипваше върху пая канела от мастилницата му.

— Само гледай! — Рязко отвори вратата, изтича покрай секретарката и се върна в голямата зала. — Внимание! — Размаха ръце. Тракането престана. Десетте стенографки и служителки вдигнаха погледи от лъскавите черни машини. — Чуйте ме. Има ли радио в офиса?

Мълчание.

— Чухте какво ви попитах — яростно рече той и ги обходи с изгарящ поглед. — Има ли радио?

Треперливо мълчание.

— Ще дам бонус на онази, която ми каже къде е радиото, и гарантирам, че няма да я уволня — обяви той.

Една от дребните руси секретарки вдигна ръка.

— В дамската тоалетна — изскимтя тя. — Пускаме си го тихичко, докато спираме за цигара.

— Бог да те благослови!

Излезе в коридора и почука на вратата на тоалетната.

— Има ли някого?

Мълчание. Отвори вратата. Влезе.

Радиото беше на перваза на прозореца. Сграбчи го и отскубна жицата. Имаше чувството, че стиска вътрешностите на някакво ужасно животно. Отвори прозореца и го изхвърли. Отнякъде се чу писък. Радиото се пръсна като бомба и парчетата се разлетяха по покрива долу.

Затръшна прозореца и се върна в кабинета си.

Беше празен.

Взе мастилницата и я затръска, докато от нея не излезе...

Мастило.

На път към дома си мислеше за това, което бе наредил на служителите си. Отсега нататък никакви радиоприемници. Ако някой домъкне нещо такова, на секундата ще бъде изхвърлен. Изхвърлен, разбрахте ли ме?

Изкачи стъпалата и спря на площадката.

В апартамента му имаше парти. Чу смеха на жена си, поднасяха се питиета, звучеше музика, говореха гласове.

— Мамо, ти си върхът!

— Пепър, къде си?

— Тук, татко!

— Пухчо, хайде да играем на шише!

— Хенри, Хенри Олдрич, остави подноса, преди да си го счупил!

— Джон, о, Джон. Джон!

— Хелън, изглеждаш прекрасно...

— И казах на доктор Трент...

— Искам да те запозная с доктор Крисчън и...

— Сам, Сам Спейд, това е Филип Марлоу...

— Здравсти, Марлоу.

— Здравсти, Спейд!

Взрив на смях. Викове. Звън на стъкло.

Гласове.

Джо се облегна на стената. Гореща пот се стичаше по лицето му. Хвана се за гърлото и му се прииска да закрещи. Гласовете. Познати. Познати. Всичките му бяха познати. Къде ги беше чувал? Приятели на Ани? Но тя нямаше приятели. Никакви. Не можеше да си спомни гласа на нито един неин приятел. А имената, тези странно познати имена...?

Преглътна на сухо. Постави ръка върху дръжката.

Щрак.

Гласовете изчезнаха. Музиката замлъкна. Звънът на стъкло спря. Смехът като че ли беше отнесен от порив на вятър.

Прекрачи прага и сякаш влезе миг след като ураганът се е изнесъл през прозореца. Усети чувство за загуба, вакуум, празнота, безгранична тишина. Сякаш стените ги измъчваше болка.

Ани седеше и го гледаше.

— Къде отидоха? — попита той.

— Кой? — Опита се да се престори на изненадана.

— Приятелите ти.

— Какви приятели? — повдигна вежди тя.

— Знаеш за какво говоря.

— Не — твърдо рече тя.

— Какво си направила? Ново радио ли си купила?

— И какво, ако съм си купила?

Направи крачка напред и ръцете му затърсиха въздуха.

— Къде е?

— Няма да ти кажа.

— Ще го намеря.

— И ще си купя друго.

— Ани, Ани — възкликна той и застана пред нея. — Колко време смяташ да продължаваш с тази лудница? Не виждаш ли какво става?

Тя се извърна към стената.

— Знам само, че ти си лош съпруг, пренебрегваш ме, не ми обръщаш внимание. Излизаш и когато те няма, приятелите ми са с мен, правим си веселби. Гледам ги как живеят и умират, разхождат се около мен, пием питиета и въртим любов. Да, колкото и да не ти се вярва, скъпи ми Джоузеф! И пием мартинита, дайкирита и манхатъни, добри ми Джоузеф! И си седим, и си приказваме, и плетем или готвим, или дори си правим екскурзии до Бермудите и където ни скимне — Рио, Мартиника, Париж! А тази вечер празненството беше страхотно, докато не се появи ти да витаеш!

— Да витая! — изкрещя той с див поглед.

— Да — прошепна тя. — Ти самият като че ли изобщо не си истински. Сякаш си някакъв призрак от друг свят, дошъл да развали забавлението ни. Ох, Джоузеф, не можеш ли да се махнеш!

— Ти си луда — бавно рече той. — Бог да ти е на помощ, Ани, но ти наистина си луда.

— Луда или не, вече взех решение — след дълго мълчание каза тя. — Напускам те още сега. Отивам у дома при майка си!

Той се разсмя уморено.

— Ти нямаш майка. Тя е мъртва.

— Както и да е, отивам у дома при майка — упорито повтори тя.

— Къде е онова радио?

— Не — рече тя. — Няма да мога да се прибера у дома, ако го вземеш. Няма да ти го дам.

— По дяволите!

Някой почука на вратата.

Отиде да отвори. Беше хазяинът.

— Трябва да спрете да крещите — каза той. — Съседите се оплакват.

— Съжалявам — отвърна Джо, излезе навън и притвори вратата след себе си. — Ще се опитаме да сме тихи...

В същия момент чу тичащи стъпки. Преди да успее да се обърне, вратата се затръшна и ключалката щракна. Ани извика тържествуващо. Джо заблъска по вратата.

— Ани, отвори, глупачке!

— По-полека, господин Тилър — предупреди го хазяинът.

— Онзи малък идиот е вътре, трябва да вляза...

Отново чу гласовете, високите и шумни гласове, воя на вятъра, гръмката музика и звъна на стъкло. Някой каза:

— Пусни го да влезе, нека прави каквото поиска. Ще се погрижим за него. Така че никога вече да не ни наранява.

Джо зарита вратата.

— Престанете — каза хазяинът. — Ще извикам полиция.

— Ами извикайте!

Хазяинът хукна да търси телефон.

Джо разби вратата.

Ани седеше в дъното на стаята. Помещението беше тъмно, единствената светлина идваше от малкото радио за десет долара. Вътре имаше много хора, а може би сенки. В центъра на стаята, в люлеещия се стол, седеше старицата.

— Я, виж кой е дошъл — очаровано рече тя.

Пристъпи до нея и я сграбчи за гърлото.

Мама Пъркинс се опита да се освободи, замахна и зарита, но не успя.

Удуши я.

Щом я довърши, пушна я да се свлече на пода. Ножът и грахчетата се разпиляха навсякъде. Беше студена. Сърцето ѝ бе спряло. Мъртва беше.

— Точно това искахме да направиш — безизразно каза Ани от тъмното.

— Светни — изпъшка той. Прекоси стаята, като се олюляваше. Какво беше това? Заговор? Нима щяха да влязат и в други стаи по целия свят? Мама Пъркинс мъртва ли беше, или бе умряла само тук? Жива ли беше някъде другаде?

Полицайте се появиха на прага, следвани от хазяина. Бяха с извадени пистолети.

— Хайде, приятел, горе ръцете!

Наведоха се над безжизненото тяло на пода.

Ани се усмихваше.

— Видях всичко — каза тя. — Той я уби.

— Мъртва е, и още как — каза единият полицай.

— Тя не е истинска, не е истинска — изхлипа Джо. — Не е истинска, повярвайте ми.

— На мен ми се вижда истинска — каза ченгето. — И съвсем мъртва.

Ани се усмихна.

— Не е истинска, чуйте ме, това е Мама Пъркинс.

— Да бе, а аз съм лелята на Чарли. Хайде, приятел!

Почувства как се обръща и тогава с ужас осъзна какво предстои. Ще го отведат, а Ани ще се върне у дома при радиото си, ще остане сама в стаята си през следващите трийсет години. И всички малки самотни хора и другите, двойките и компаниите по цялата страна ще слушат и слушат през

следващите трийсет години. Светлините ще се превърнат в мъгли, мъглите в сенки, сенките в гласове, гласовете във форми, формите в реалност, докато накрая навсякъде из страната ще има стаи с хора в тях, някои истински, други не, трети изцяло в плен на нереалното, докато не настъпи същински кошмар, докато между едните и другите вече не може да се направи разлика. Десет милиона стаи с десет милиона старици на име Мама в тях, които белят картофи, смеят се, философстват. Десет милиона стаи, в които някакво момче на име Олдрич играе на топчета на пода. Десет милиона стаи, в които лаят пистолети и ръмжат линейки. Господи, Господи, какъв огромен, всепоглъщащ заговор. Светът е изгубен. По негова вина. Бил е изгубен, преди още да е започнал да действа. Колко други съпрузи тази вечер са се оказали в същото положение, водят същата битка, обречени в крайна сметка да загубят като него, защото законите на логиката са били изкривени от една зла черна електрическа кутийка?

Почувства как полицаят щраква сребърните белезници.

Ани се усмихваше. И щеше да остане тук, вечер след вечер, със своите бурни партита, смях и пътешествия, докато той е някъде надалеч.

— Чуйте ме! — изкрещя Джо.

— Ти си побъркан! — каза ченгето и го удари.

Докато вървяха по коридора, чу свирещо радио.

Минаваха покрай вратата и Джо успя да надникне за миг в топло осветената стая. До радиото в люлеещ се стол седеше старица и лющеше грах.

Чу някъде далеч да се затръшва врата и краката му се подкосиха.

Впери поглед в ужасната старица — или старец? — която седеше в стола в центъра на топлата и подредена дневна. Какво правеше? Плетеше, бръснеше се, белеше картофи? Лющеше грах? Колко беше възрастна? На шейсет, на осемдесет, на сто, на десет милиона години?

Почувства как стиска челюсти и езикът му изведнъж стана студен и някак далечен в устата му.

— Влизай — каза старицата-старец. — Ани приготвя вечерята в кухнята.

— Коя си ти? — попита той с разтреперано сърце.

— Знаеш коя — каза тя и се изсмя пронизително. — Мама Пъркинс. Знаеш, знаеш, много добре знаеш.

Подпря се на стената в кухнята. Жена му се обърна към него с ренде в ръка.

— Скъпи!

— Коя... коя... — Чувстваше се като пиян, езикът не го слушаше. — Коя е онази персона в дневната, как се е озовала тук?

— Че как, това е Мама Пъркинс, нали се сещаш, от радиото — с нехайна логика отвърна жена му. Целуна го сладко по устните. — Изстинал ли си? Трепериш.

Успя да я види как кима и се усмихва, преди да го повлекат нататък.

Игра на двойки

Бърнард Тримбъл играеше тенис срещу жена си и когато я побеждаваше, тя беше нещастна, а щом изгубеше, сякаш го обладаваха демони, меко казано, излизаше от кожата си и беше двойно по-нещастен от нея.

Един летен ден Бърнард Тримбъл караше по второстепенния път сред облените от слънце зелени поля около Санта Барбара в компанията на красива дама, която познаваше отскоро, но знаеше, че му подхожда. Косата ѝ се развяваше на вятъра, яркият ѝ шал плющеше, а изражението ѝ беше философски уморено от неотдавнашните приятни усилия, когато покрай тях профуча открит спортен автомобил, пътуващ в обратната посока. Зад волана седеше жена, а до нея се смееше някакъв млад мъж.

— Боже мой! — извика Тримбъл.

— Защо извика? — поинтересува се прекрасната изкусителка.

— Жена ми току-що се размина с нас с най-ужасното изражение на лицето си!

— Какво изражение?

— Точно като твоето в момента — рече Тримбъл.

И натисна педала.

Вечеряха рано в тенис клуба. Топките летяха напред-назад с тихите звуци на прелитащи гълъби, Тримбъл седеше между двете запалени свещи и с удоволствие опустошаваше бутилката вино. Изръмжа, когато жена му най-сетне пристигна след прекомерно дългия душ и седна срещу него с нежната си като паяжина испанска мантиля* и фосфоресциращ дъх като полъха на здрачна гора.

[* Лек дантелен или копринен шал за глава, който испанките често закрепват с гребен. — Б.ред.]

Наведе се напред да разучи брадичката ѝ, бузите, очите.

— Не, няма го.

— Какво го няма? — попита тя.

Изражението, помисли си той. От припомнените приятни усилия.

Беше неин ред да се наведе напред и да разгледа лицето му.

Той се облегна назад и най-сетне събра кураж.

— Днес следобед се случи нещо необичайно.

Жена му отпи глътка вино.

— Странно, тъкмо се канех да кажа същото.

— Е, ти си първа.

— Не, продължавай. Каж ми за необичайното нещо.

— Ами... — започна той. — Карах по един път извън града, когато се разминах с друга кола. В нея пътуваше жена, която страшно приличаше на теб. На мястото до жената, облечен в екстравагантно скъп бял костюм, с развяваща се на вятъра коса и с ужасно доволно и уморено изражение седеше запаленият по тениса милиардер Чарлз Уилям Бишъп. Всичко стана за миг, после колата изчезна. В края на краищата, пътувахме с четиридесет мили в час.

— С осемдесет — каза жена му. — Когато две коли се разминават в противоположни посоки с четиридесет мили в час, сумарната им скорост е осемдесет.

— Вярно бе — съгласи се той. — Е, не ти ли се струва необичайно?

— Определено — каза жена му. — А сега аз да ти разкажа моята странна случка. Днес следобед карах по един крайградски път и се разминах с някаква кола с акумулирана скорост осемдесет мили в час. Стори ми се, че в нея видях мъж, който много приличаше на теб. На мястото до него седеше онази прекрасна испанска наследница, Карлота де Вега Монтенегро. Всичко свърши за миг, бях потресена и продължих напред. Значи имаме две необичайни случки, нали?

— Пийни още малко — тихо рече той. Напълни чашата ѝ повече от необходимото и двамата останаха мълчаливи, като всеки изучаваше лицето на другия и отпиваше от виното си.

Слушаха тихите гълъбови звуци на ударите по топките, които прелитаха в здрача. На кортовете като че ли имаше доста хора, които се наслаждаваха на играта.

Накрая той прочисти гърлото си, взе ножа и прокара острието му по покривката помежду им.

— Мисля, че това е начинът, по който ще решим двата си необичайни проблема.

С върха на ножа очерта издължен правоъгълник и го раздели наполовина. Върху масата се появи метафоричен тенис корт.

Двамата Тримбъл погледнаха през мрежата към Чарлз Уилям Бишъп и Карлота де Вега Монтенегро, които се отдалечаваха с отпуснати рамене под обедното слънце и клатеха глави.

Жена му вдигна кърпата да избърше бузата му, Тримбъл стори същото с нейната.

— Добра работа! — каза той.

— Право в десетката! — каза тя.

Погледнаха се и всеки видя в лицето на другия доволното и уморено изражение от неотдавашните приятни усилия.

Pater Caninus

Младият отец Кели се промъкна в кабинета на отец Гилмън, спря и се завъртя, сякаш се канеше да излезе, но накрая се обърна отново.

Отец Гилмън вдигна очи от бумагите.

— Отец Кели, проблем ли има?

— Не съм съвсем сигурен — несигурно рече отец Кели.

— Е, ще влизате или ще излизате? Влезте, моля. Седнете.

Отец Кели бавно пристъпи към него, седна и погледна по-възрастния мъж.

— Е? — подкани го отец Гилман.

— Ами... — започна отец Кели. — Всичко е много глупаво и много странно. Може би изобщо не трябва да повдигам въпроса.

Млъкна. Отец Гилман чакаше.

— Свързано е с онова куче, отче.

— Какво куче?

— Знаете го, тук, в болницата. Всеки вторник и четвъртък едно куче с червено шалче прави обиколка на първия и втория етаж с отец Риордан — идват, качват се горе, слизат и си отиват. Пациентите го обичат. Кара ги да се чувстват щастливи.

— А, да, сещам се за кое куче говорите — рече отец Гилман. — Истински дар е, че имаме такова животно в болницата. Но какво около това конкретно куче ви безпокои?

— Ами... Имате ли няколко минути да дойдете и да го погледате? Защото точно сега прави нещо много особено.

— Особено? В какъв смисъл?

— Ами, отче, тази седмица кучето вече на два пъти идва, при това само, а сега отново е тук.

— Отец Риордан не е ли с него?

— Не, отче. Точно това се опитвах да ви кажа. Кучето си прави обиколките съвсем само, без отец Риордан да го води.

Отец Гилман се засмя.

— Това ли е всичко? Явно е много умно куче. Също като онзи кон, който теглеше каручката с млякото, когато бях малък. Знаеше точно пред коя къща да спре, без млекарят да му казва нищо.

— Не, не. Тук става нещо. Не съм сигурен какво точно, затова искам да дойдете и да видите сам.

Отец Гилман въздъхна и стана.

— Добре, да видим това необичайно животно.

— Насам, отче.

Отец Кели го поведе по коридора и нагоре по стълбите към втория етаж.

— Мисля, че в момента е някъде тук, отче — каза той. — А, ето го.

В същия момент кучето с червеното шалче излезе от стая 17 и без да ги поглежда, се намърда в номер 18.

Двамата застанаха до вратата и го загледаха. Кучето седеше до леглото и сякаш чакаше нещо.

Пациентът започна да шепне, а двамата отци гледаха как кучето седи търпеливо до него.

Накрая шепотът спря, кучето протегна лапа, докосна леглото, почака малко, после излезе и продължи към следващата стая.

Отец Кели погледна към отец Гилман.

— Как ви се струва това? Какво правеше според вас?

— Мили Боже — промълви отец Гилман. — Мисля, че...

— Какво, отче?

— Мисля, че кучето изповядваше.

— Не може да бъде.

— Да. Не може да бъде, но го прави.

Двамата свещеници стояха в полумрака и слушаха шепота на другия болен. Пристъпиха до вратата и погледнаха в стаята. Кучето седеше тихо, докато човекът разтоварваше душата си.

Накрая видяха как кучето вдигна лапа да докосне леглото, а после се обърна и излезе в коридора, без да им обръща внимание.

Двамата свещеници останаха като заковани, но скоро тихомълком го последваха.

В следващата стая кучето отново седна до леглото. След малко пациентът го видя, усмихна се и каза едва-едва:

— Благослови ме.

Кучето продължи да седи мълчаливо и пациентът зашепна.

Следваха го по целия коридор, от стая в стая.

По пътя младият отец забеляза, че лицето на отец Гилман се изкривява и зачервява, докато вените не се издуха по челото му.

Накрая кучето привърши с обиколката и тръгна надолу по стълбите.

Двамата заслизаха след него.

Когато стигнаха до вратата на болницата, кучето вече излизаше в здрача. Никой не го чакаше, за да го отведе.

В този момент отец Гилман внезапно избухна.

— Хей, ти! — извика той. — Куче! Не се връщай повече тук, чу ли? Дойдеш ли, ще изсипя върху тебе проклетия, сяра и огън! Чуваш ли, куче? Хайде, изчезвай, махай се!

Стреснато, кучето се завъртя в кръг и побягна.

Старият свещеник остана да стои задъхан, със затворени очи и алено лице.

Младият отец Кели впери поглед в мрака.

— Отче, какво направихте?! — възкликна накрая той.

— Проклятие — отвърна по-възрастният. — Ама че грешен, ужасен, отвратителен звяр!

— Отвратителен ли, отче? Не чухте ли какво беше казано?

— Чух — отвърна отец Гилман. — Наема се да дава прошка, да налага покаяние, да изслушва молбите на бедните пациенти!

— Но, отче! — възкликна отец Кели. — Нима ние не правим точно това?

— И това ни е работата — изпъшка отец Гилман. — Наша и ничия друга.

— Наистина ли, отче? Не са ли и другите като нас? Искам да кажа, нима в добрия брак разговорът в леглото посред нощ не е един вид изповед? Нима младите двойки не си прощават по този начин и не продължават напред? Нима и ние не правим същото?

— Креватни разкази! — извика отец Гилман. — Креватни разговори, кучета и грешни зверове!

— Отче, то може и да не се върне вече!

— Прав му път. Няма да позволя подобни неща в моята болница!

— Боже мой, нима не виждате? Та то е голдън ретривър*. Какво име само. Нима след като цял час сте слушали каещите се грешници и молбите им за прошка, не би ви харесало да бъдете наречен така?

[* Златен избавител — Б.пр.]

— Златен избавител ли?

— Да. Помислете върху това, отче — каза младият свещеник. — Достатъчно. Елате. Да идем да видим дали онзи звяр, както го нарекохте, е навредил някому.

Отец Кели тръгна обратно към болницата. След малко по-възрастният мъж го последва. Вървяха по коридора и надничаха в стаите на пациентите. Тишината отекваше необичайно навсякъде около тях.

В една стая видяха странно умиротворено изражение.

В друга чуха шепот. На отец Гилман му се стори, че долавя името Мария, макар че не можеше да е сигурен.

Пребродиха притихналите в нощта стаи и докато вървеше по коридорите, старият свещеник почувства как кожата му се свличат една по една — кожата на невежеството, пластът презрение, подкожната тъкан на пренебрежението — и когато се върна в кабинета си, сякаш се бе освободил от невидима плът.

Отец Кели му пожела лека нощ и си тръгна.

Старият свещеник седна, закри очи и се облегна на бюрото.

След малко чу някакъв звук и вдигна глава.

Кучето стоеше на прага и чакаше търпеливо. Само` се бе върнало. Почти не дишаше, не скимтеше, не лаеше, нито сумтеше. Пристъпи много тихо напред и седна пред бюрото срещу свещеника.

Той погледна златното лице и кучето отвърна на погледа му.

Накрая старият отец рече:

— Благослови ме, как да те наричам? Не мога да реша. Но все пак ме благослови, защото съгреших.

И заговори за своята арогантност, за греховната си гордост и за всички други грехове, които беше извършил този ден.

А кучето седеше и слушаше.

Пристигане и заминаване

Никой ден не е започвал с по-възвишено сърце и по-свеж дух. Никоя утрин не е била по-зелена от тази, открила пролетта във всичко и във всеки дъх. Птиците летяха опиянени, къртици и други животинки излизаха от дупките и плъзваха по камъните, напълно забравили, че рискуват живота си. Небето беше Пасификът, Карибите и Индийският океан заедно, увиснали в огромен прилив над градчето, което отърсваше от хилядите си прозорци праха на зимата. Вратите се отваряха широко. Подобно на прибой, вълна след вълна изпрани завеси се просваха на тънките като струни стоманени въжета в задните дворове.

А накрая меката сладост на този необикновен ден призова две души да излязат хипнотизирани на верандата като мрачни фигурки от швейцарски часовник. Г-н и г-жа Алегзандър, прекарвали двадесет и четири месеца заключени в овехтялата си къща, усетиха как отдавна забравени криле се размърдват върху лопатките им, когато слънцето стопли старите им кокали.

— Помириши само!

Г-жа Алегзандър отпи опияняваща глътка въздух и се завъртя обвинително към къщата.

— Две години! Сто шейсет и пет шишета меласа за гърло! Десет паунда сяра! Дванайсет кутии приспивателни! Пет ярда бархет за компреси! А синапеното масло? Махай се! — Удари с длан по къщата. Обърна се към пролетния ден и разпери ръце. От слънцето в очите й блеснаха сълзи.

Чакаха. Все още не бяха съвсем готови да се откъснат от двете години, през които се грижеха един за друг. Разболяваха се поред,

приемаха, но никога не се наслаждаваха особено на перспективата да прекарат още една вечер заедно след шестстотин други подобни, без да видят друго човешко лице.

— Че ние тук сме напълно непознати. — Съпругът ѝ кимна към сенчестите улици.

И си спомниха как бяха спрели да отварят, щом на вратата се звъннаше, как държаха кепенците на прозорците спуснати от страх, че някой неканен ярък слънчев лъч може да ги разпердушини и да ги превърне в прашни призраци.

Но сега, в този искрящ като фонтан ден, когато здравето им чудодейно се беше върнало, старите г-н и г-жа Александър слязоха колебливо по стълбите и излязоха в града също като туристи от другия край на света.

Когато стигнаха до главната улица, г-н Александър каза:

— Не сме чак толкова стари. Просто се чувстваме стари. Че аз съм на седемдесет и две, а ти само на седемдесет. Отивам да купя нещо специално, Елма. Ще се срещнем тук след два часа!

И се разлетяха в различни посоки, отървали се най-сетне един от друг.

Половин пресечка по-нататък г-н Александър мина покрай някакъв магазин за дрехи, видя манекена зад витрината и замръзна на място. Виж, виж само! Слънчевите лъчи стопляха розовите бузи, червените като ягоди устни, лаковосините очи, меките като прежда жълти коси. Стоя като омагьосан цяла минута, докато внезапно зад витрината не се появи истинска жена, която започна да я подрежда. Когато вдигна очи, тя видя г-н Александър с идиотска младежка усмивка на лицето. Усмихна му се в отговор.

„Ама че ден! — помисли си той. — Мога да пробия дупка в дъсчена врата. Мога да метна котка над сградата на градския съвет! Махни се от

пътя ми, старче! Чакай! Това не е ли огледало? Няма значение. Мили Боже! Наистина съм жив!“

Г-н Александър влезе в магазина.

— Искам да купя нещо! — заяви той.

— Какво по-точно? — попита красивата продавачка.

Той се огледа глуповато.

— Ами да кажем, един шал. Точно така, шал да бъде.

Примигна към многобройните шалове, които тя му донесе с усмивка. От нея сърцето му се разбушува и се наклони като жироскоп, от което светът изгуби равновесие.

— Изберете този, който бихте носили вие. Него ще взема.

Тя подбра шал с цвета на очите му.

— За съпругата ви ли е?

Подаде ѝ петдоларова банкнота.

— Сложете го.

Тя се подчини. Той се опита да си представи главата на Елма, стърчаща над него. Не успя.

— Задръжете го — каза ѝ. — Ваш е.

И излезе през обляната от слънчева светлина врата. Кръвта пееше във вените му.

— Господине! — извика момичето, но него вече го нямаше.

Г-жа Александър най-много искаше обувки и затова щом като се раздели със съпруга си, влезе в първия попаднал ѝ магазин. Но не преди да пусне монета в машината за парфюм и да пръсне мощна струя върбинка върху мършавата си като на врабче шия. Spreят полепна по нея като утринна мъгла и така тя се гмурна в магазина за обувки, където красив

млад мъж с очи на кошута, черни извити вежди и коса с блясъка на обработена кожа пощипваше глезените ѝ, милваше като с перце ходилата, галеше пръстите ѝ и обръщаше такова внимание на краката ѝ, че по тях плъзна мека, топла руменина.

— Мадам има най-малкия крак, който съм виждал тази година.
Необичайно малък.

Г-жа Алегзандър цялата беше едно огромно сърце, което туптеше толкова гръмко, че на продавача му се наложи да го надвиква.

— Мадам да бъде така добра да натисне!

— Ще желае ли мадам да пробва друг цвят?

Когато тя си тръгна с три чифта обувки, той пое лявата ѝ ръка и опипа многозначително и преценяващо пръстите ѝ. Тя се разсмя странно и забрави да каже, че не носи брачната си халка, че пръстите ѝ са били подути толкова години от болестта, че сега пръстенът лежеше покрит с прах. На улицата отново застана с монета в ръка пред пръскащата върбинка машина.

Г-н Алегзандър крачеше по улиците с големи пружиниращи крачки или с танцови стъпки от удоволствие, че среща хора. Най-сетне спря, леко уморен, но без да си го признае, пред магазина за пури. Там, сякаш не бяха минали няколкостотин странни дни, стояха г-н Блийк, г-н Грей, Самюел Сполдинг и Дървения индианец. Нахвърлиха се върху г-н Алегзандър, започнаха да го опипват и ръгат невярващо.

— Джон, върна се от оня свят!

— Довечера ще дойдеш ли в клуба?

— Разбира се?

— А на срещата на Странните птици утре вечер?

— Там съм! — Поканите се носеха около него като топъл ветреца. — Стари приятели, как ми липсвахте само! — Искаше му се да награби

всички, дори Индианеца. Запалиха му безплатна пура и го почерпиха с пенлива бира в съседното заведение, зелено като джунгла от цвета на билиардните маси.

— Цяла седмица, като се започне от довчера! — извика г-н Алегзандър. — Къщата е отворена. С жена ми каним всички ви, стари приятели. Барбекю! Питиета и забави!

Сполдинг смаза ръката му.

— Тя няма ли да е против за довчера?

— Не и Елма.

— Тогава ще дойда да те взема в осем.

— Чудесно!

И г-н Алегзандър полетя като топка испански мъх, понесена от вятъра.

След като излезе от магазина, г-жа Алегзандър можеше лесно да бъде открита из улиците на градчето по морето жени около нея. Тя беше център на пазарлъци, дамите говореха една през друга, всички приказваха, смееха се, предлагаха и приемаха едновременно.

— Довечера, Елма. В клуб „Напръстник“.

— Мини да ме вземеш!

Останала без дъх, зачервена, тя си проби път през множеството, стигна до отсрещния тротоар, погледна назад като човек, който се взира за последен път в океана, преди да продължи към вътрешността, и забърза нататък по булеварда. Броеше на пръсти срещите, които си бе уговорила за следващата седмица — с дружеството „Елм Стрийт“, с Женската патриотична лига, Кошничарките и елитния театрален клуб.

Часовете препускаха с бясна скорост. Градският часовник отмери един следобед.

Г-н Александър стоеше на ъгъла, гледаше със съмнение часовника си и го тръскаше, като мърмореше нещо под нос. На отсрещния ъгъл чакаше някаква жена и след десетина минути г-н Александър пресече улицата.

— Извинете, но май часовникът ми не е верен — каза той, като я приближаваше. — Можете ли да ми кажете колко е часът?

— Джон! — изписка тя.

— Елма! — викна той.

— През цялото време бях тук — рече тя.

— А аз — ей там!

— Имаш нов костюм!

— А ти си с нова рокля!

— Нова шапка.

— Също като твоята.

— Нови обувки.

— А твоите стават ли ти?

— Убиват.

— И моите.

— Елма, взех билети за съботното представление! И направих резервации за Грийнтаунския пикник идния месец! Какъв е този парфюм, който си сложила?

— А твоят одеколон какъв е?

Дълго време стояха, загледани един в друг.

— Е, да се връщаме у дома. Чудесен ден, нали?

Заскърцаха с новите си обувки.

— Великолепен! — усмихнато се съгласиха и двамата. Но после се спогледаха с крайчеца на окото си и нервно извърнаха погледи.

Къщата им беше мрачносинкава. Сякаш от свежия и зелен пролетен следобед влизаха в пещера.

— Какво ще кажеш за лек обяд?

— Не съм гладна. А ти?

— И аз.

— Определено харесвам новите си обувки.

— И аз моите.

— Е, какво ще правим до края на деня?

— Можем да идем на кино.

— След като си починем малко.

— _Не си_ уморена!

— Не, не, не съм — припряно възкликна тя. — А _ти_?

— Не, не! — побърза да отговори той.

Седнаха и почувстваха успокояващия сумрак и прохлада на стаята след ослепително яркия топъл ден.

— Мисля да разхлабя малко обувките — каза той. — Само ще развържа възлите.

— Май ще направя същото.

Развързаха връзки и разкопчаха катарамите.

— Може и шапките да свалим!

Махнаха шапките.

Той я погледна. Четиридесет и пет години. Женен съм за нея от четиридесет и пет години. Че нали си спомням... и онзи път в Милс Вали... а после и онзи ден... преди четиридесет години карахме към... да... да. Поклати глава. Много време беше минало.

— Защо не си махнеш вратовръзката? — предложи тя.

— Трябва ли, щом след малко излизаме? — попита тя.

— Само за момент.

Гледаше го как сваля вратовръзката си. Добър брак беше. Помагахме си един на друг. Хранеше ме, миеше ме и ме обличаше, когато бях болна, грижеше се добре за мен... Четиридесет и пет години, а меденият месец в Милс Вали... сякаш беше завчера.

— Защо не разкараш обещаните — предложи й той. — И те са нови, нали? Изглеждат ми тежки.

— _Наистина_ натежават малко. — Махна ги.

Седяха в удобните си меки столове до застланите със зелено сукно масички, върху които бяха наредени шишенца с арника, хапчета и капсули, серуми, сиропи за кашлица, възглавнички, ремъци и кесии, мазила, мехлеми, лосиони, инхалатори, аспирин, хинин, прахчета, оръфани от милиони бавни игри блекджек тестета, книги, които си бяха чели под нос един на друг в малката тъмна стая на светлината на единствената крушка, а гласовете им се носеха като нощни пеперуди през сенките.

— Май ще си сваля обувките — рече той. — За сто и двамайсет секунди, преди да изтичаме отново навън.

— Не е хубаво краката ти през цялото време да са затворени.

И двамата си събуха обувките.

— Елма?

— Да? — погледна го тя.

— Нищо — каза той.

Чуха тиктакането на часовника над камината. Уловиха се, че му хвърлят погледи. Два следобед. Само шест часа до осем.

— Джон?

— Да?

— Няма значение.

Продължиха да седят.

— Дали да не обуем вълнените пантофи? — запита се той.

— Ще ида да ги взема.

Донесе пантофите.

Нахлузиха ги и въздъгнаха блажено от мекия допир.

— Ааааах!

— Защо си още със сако и жилетка?

— Знаеш ли, новите дрехи са същинска броня. — Свали сакоето, а след него и жилетката.

Столовете заскърцаха.

— Я, вече е четири — обади се по едно време тя.

— Времето направо лети. Вече е много късно за излизане, не мислиш ли?

— Прекалено късно. По-добре да си починем малко. Можем да поръчаме такси за вечерята.

— Елма. — Облиза устни.

— Да?

— Ох, забравих. — Извърна очи към стената.

— Защо ли не се отърва от дрехите и не сложа халата? — запита се той пет минути по-късно. — Мога да се облека за миг, преди да тръгнем за голямата гощавка.

— Ето това е разумно решение — съгласи се тя. — Джон?

— Имаш да ми казваш нещо ли?

Тя погледна новите обувки, които лежаха на пода. Спомни си нежното докосване по ходилото, бавното милване на пръстите.

— Не.

Заслушаха се в биенето на сърцата си в притихналата стая. Седяха и въздишаха в халатите си.

— Просто съм _мъничко_ уморена. Не много, нали разбираш? — каза тя. — Само _мъничко_.

— Естествено. Какъв ден беше само. Какъв ден.

— Не можеш просто да се _втурнеш_ навън, нали така?

— Затова по-полека. Вече не сме в първа младост.

— Така е.

— И аз съм малко изтощен — небрежно призна той.

— Може би... — Тя хвърли поглед към часовника. — Може би няма да е зле да хапнем _тук_ тази вечер. Винаги можем да излезем на вечеря и утре.

— Наистина умно предложение — каза той. — И без това не умирам от глад.

— Странно, аз също.

— Но после ще идем на кино, нали?

— _Разбира_ се!

Задъвкаха сирене и стари сухари, досущ като мишки в тъмното.

Седем часа.

— Знаеш ли, нещо ми стана зле — обади се той.

— Нима?

— И гърбът ме наболява.

— Искаш ли да те разтрия?

— Благодаря, Елма, златни ръце имаш. Разбираш как се прави масаж — нито силно, нито слабо, а _точно_ както трябва.

— Краката ми горят — рече тя. — Май няма да стигна до киното.

— Е, тогава друг път — каза той.

— Чудя се дали му няма нещо на това сирене? Май имам киселини.

— И _ти_ ли забеляза?

Погледнаха шишенцата на масата.

Седем и половина. Осем без четвърт.

— Почти осем е.

— Джон!

— Елма!

Бяха го казали едновременно.

Разсмяха се стреснато.

— Какво има?

— Казвай.

— Не, ти казвай!

Замълчаха, заслушани и загледани в часовника. Сърцата им туптяха все по-бързо и по-бързо. Лицата им пребледняха.

— Май ще взема малко мента за стомаха — каза г-н Александър.

— После ми дай лъжичката — каза тя.

Примлясваха с устни в полутъмната стая, осветявана от мъничката крушка.

Тик-так, тик-так, тик-так.

Чуха стъпки по пътеката. По стълбите на верандата. Звънецът иззвъня.

Вцепениха се.

Звънецът иззвъня отново.

Продължиха да седят в тъмното.

Звънецът иззвъня още шест пъти.

— Да не отговаряме — казаха едновременно. Отново се сепнаха, ахнаха и се погледнаха един друг.

— Едва ли е нещо важно.

— Нищо важно. Ще искат да говорят. А ние сме уморени, нали?

— Доста — съгласи се тя.

Звънецът иззвъня.

Чу се тих звън, когато г-н Александър си сипа втора лъжичка мента. Съпругата му изпи бяло хапче с глътка вода.

Звънецът иззвъня безжалостно за последен път.

— Само ще надникна през прозореца — каза той. Остави жена си и отиде да погледне. Самюел Сполдинг слизаше по стъпалата на верандата с гръб към него. Г-н Александър не можеше да си спомни лицето му.

Г-жа Александър вече беше в съседната стая и надничаше тайно през прозореца. Видя на улицата жената от клуб „Напръстник“, която тъкмо завиваше по пътеката, когато мъжът слезе по стъпалата. Срещнаха се. Гласовете им замърмориха тихо в спокойната пролетна вечер.

Двамата непознати погледнаха едновременно към тъмната къща.

Внезапно се разсмяха.

Отново погледнаха къщата. После тръгнаха по пътеката и се отдалечиха заедно по улицата под осветените от луната дървета, като се смееха, клатеха глави и разговаряха, докато не изчезнаха от поглед.

Когато г-н Александър се върна в дневната, жена му вече беше наляла топла вода в малкото корито, в което можеха заедно да накиснат краката си. Беше донесла и ново шишенце арника. Чу я как мие ръцете си. Когато се върна от банята, миришеше на сапун вместо на пролетна върбинка.

Седнаха и си натопиха краката.

— Май ще е по-добре да върнем билетите за съботното представление — каза той. — Както и за онази благотворителна сбирка следващата седмица. Кой знае какво може да стане дотогава.

— Добре — съгласи се тя.

От пролетния следобед сякаш бяха минали милион години.

— Чудя се кой ли звъня — каза тя.

— Не знам — отвърна той и посегна за ментовия сироп. Отпи глътка.

— Какво ще кажете за един блекджек, госпожо?

Тя се настани в стола си и едва доловимо изви тяло.

— Нищо против.

Последен смях

Казваше се Ендрю Рудолф Джералд Весалиъс и беше гений на словото, диалектолог, статистик, създател на италиански опери, лирик, автор на немски песни, лектор във Веданта Темпъл, интелектуалец от Санта Барбара и страхотен приятел.

Последното изглежда невероятно, защото когато се запознахме, аз едва свързвах двата края — нищо и никакъв автор на долнопробна фантастика с тарифа два цента за дума.

Но Джералд, ако смея да използвам фамилното му име, ме откри и предупреди хората, че имам поглед за бъдещето и трябва да бъде следен.

Започна да ме обучава и ме мъкнеше като кученце със себе си, когато се срещаше с близки на Айнщайн, Юнг и Фройд.

Години наред преписвах лекциите му, седях на чай с Олдъс Хъксли и крачех безмълвно из художествени галерии с Кристофър Ишъруд.

А ето че най-неочаквано Весалиъс изчезна.

Е, почти. Носеха се слухове, че пишел книга за онези летящи чинии, които увиснали над сергията за хот-дог при Паломар и после се стопили.

Открих, че вече не чете лекции във Веданта Темпъл, но е оцелял в Париж или Рим; беше забавил представянето на отдавна обещан роман.

Стотици пъти звънях в дома му в Малибу.

Накрая секретарят му Уилям Хопкинс Блеър призна, че Джералд е повален от загадъчна болест.

Поисках позволение да посетя светия си приятел. Блеър затвори.

Звъннах отново и секретарят в стакато обяви, че Весалиъс е сложил край на приятелството ни.

Зашеметен, аз се помъчих да измисля как да се извиня за греховете, които бях сигурен, че не съм извършил.

И една вечер телефонът извъня. Нечий глас изпъшка една-единствена дума:

— Помощ!

— Какво? — попитах аз.

— Помощ! — повтори гласът.

— Весалиъс? — извиках аз.

Последва дълго мълчание.

— Струва ми се, че си ти, Джералд?

Мълчание, мърморещи гласове, сигнал за свободно.

Стиснах слушалката и в очите ми се надигнаха сълзи. Това _беше_ гласът на Весалиъс. След седмици мълчаливо отсъствие се беше обърнал към мен, загатвайки за някаква опасност, която не можех да разбера.

На следващата вечер нещо ме накара да тръгна по уличките с италиански имена на Малибу, докато не спрях пред дома на Весалиъс.

Звъннах.

Никакъв отговор.

Звъннах отново.

Къщата беше притихнала.

Звънях и чуках цели двацет минути, докато вратата внезапно се отвори. Блеър, чудноватият пазител на Джералд, стоеше и се взираше в мен.

— Да?

— След половин час само едно „да“ ли имате да ми кажете?

— Вие ли сте онзи драскач и приятел на Джералд? — попита той.

— Много добре знаете — отвърнах. — И не съм просто драскач. Дойдох да видя Джералд.

— Няма го, в Рапало е — бързо отговори Блеър.

— Знам, че е тук — излъгах аз. — Обади ми се вчера вечерта.

— Невъзможно! Той е в Италия!

— Не — излъгах отново. — Помоли ме да намеря нов доктор.

Блеър ужасно пребледня.

— Тук е — казах аз. — Познавам гласа му.

Погледнах към коридора зад него.

Неочаквано той отстъпи настрана.

— Не се бавете много — каза ми.

Изтичах по коридора към спалнята и влязох.

Вътре, изпънат като тънък мраморен релеф върху капака на саркофаг, лежеше старият ми приятел Весалиъс.

— Джералд! — извиках аз.

Бледата, древна и съсипана фигура продължи да мълчи, но очите се раздвижиха трескаво на изпитото му лице.

— Сам виждате, че не е добре — обади се Блеър зад мен. — Говорете по-бързо и си отивайте.

Пристъпих напред.

— Какво има, Джералд? Мога ли някак да ти помогна?

Тънките му устни запулсираха отсечено, но той не отговори. Само очите му се стрелнаха като сиви пеперуди от мен към Блеър и обратно.

Изпаднах в паника, помислих си да го грабна и да избягам, но нямаше начин.

Наведох се над приятеля си и зашепнах в ухото му:

— Ще се върна. Обещавам, Джералд. Ще се върна.

Обърнах се и забързано излязох от стаята. На изхода Блеър заговори, като гледаше някъде покрай мен.

— Не, никакви посещения повече. Така предпочита Весалиъс.

И вратата се затвори.

Дълго време останах да стоя там, обзет от желание да звъня и да чукам, да блъскам, да ритам, но накрая се отказах.

Цял час чаках на улицата. Не можех да се насиля да си тръгна.

В един след полунощ всички светлини в къщата угаснаха.

Промъкнах се зад постройката и открих френския прозорец на стаята на Джералд отворен, за да влиза свеж въздух.

Джералд Весалиъс лежеше, както го бях оставил, със затворени очи.

— Джералд — тихо го повиках аз и очите се отвориха.

Все така беше бял като платно и ужасно скован, но очите му се движеха трескаво.

Пристъпих предпазливо в стаята и се наведох над леглото.

— Джералд, какво има? — прошепнах.

Не намери сили да отговори, но накрая изпъшка и ми се стори, че казва „строг“ и „тъмничен“, последва стон и „затвор“.

Сглобих отговора и бях шокиран.

— Но защо, Джералд? — извиках, колкото се може по-тихо. —
Защо?

Успях само да посочи с брадичка към краката си.

Дръпнах завесите и зяпнах.

Краката му бяха завързани с тиксо за леглото.

— Затова — изпъшка той — не успях да... телефонирам!

Телефонът бе вдясно от него, на малко повече от ръка разстояние.

Махнах тиксото и се наведох да го разпитам.

— Чуваш ли ме?

Главата му трепна. Изплака тихо.

— Да. Блеър... иска... да се ожени... за... дъвен... жрец. — И после думите изригнаха: — Философ на всички философи!

— Това пък какво означава?

— Да се ожени — избухна старецът — за мен!

— Чакай! — Бях потресен. — Да се ожени?

Трескаво кимане, последвано от неочакван истеричен смях.

— За мен — прошепна Джералд Весалиъс. — Той.

— Господи! Блеър и ти? Да се жените?

— Точно така. — Гласът му вече беше по-ясен и по-силен. — Точно така.

— Невъзможно!

— Напротив, напротив!

Почувствах ужасяващ порив да се разсмея, но се сдържах.

— Искаш да кажеш... — извиках.

— По-тихо — Джералд вече бе овладял гласа си. — Ще те чуе и ще те... изхвърли!

— Джералд, това е незаконно — извиках тихо.

— Законно — прошепна той и преглътна с мъка. — Ще стане законно, ще стане новина, сензация!

— Боже мой!

— Да, Боже!

— Но защо?

— Не му пука! — каза Джералд. — Слава! Смята, че колкото повече иска да се ожени за мен, толкова повече слава и известност ще му дам.

— Но все пак защо, Джералд?

— Иска да ме притежава. Напълно. Само... — изпъшка — за... себе си.

— Господи! — възкликнах. — Познавам бракове, в които мъжът притежава напълно жената или жената притежава мъжа.

— Да — рече Джералд. — Точно това иска! Обича, но това е лудост.

Вцепени се, затвори очи и каза с немощен глас, който се надигаше и спадаше:

— Иска да притежава ума ми.

— Не може!

— Ще опита, ще опита. Иска да бъде най-великият философ на света.

— Ненормалник!

— Да! Иска да пише, да пътува, да изнася лекции, иска да е мен. Мисли, че ако ме притежава, ще може да заеме моето място.

Шум. Затаихме дъх.

— Лудост — прошепнах. — Исусе!

— Исус — изсумтя Джералд — няма нищо... общо... с това.

И се изсмя изненадващо.

— Но все пак!

— Шшшт — предупреди ме Весалиъс.

— Откакто започна да работи за теб ли е такъв?

— Предполагам. Но преди не беше толкова зле.

— Значи е било добре.

— До... — пауза — бре.

— Но...

— С годините започна да става по-ал... ал... алчен.

— За парите ти?

— Не. — Насмешлива усмивка. — За ума ми.

— Иска да открадне това?

Джералд пое дъх през зъби, издиша.

— Представи си!

— Та ти си единствен по рода си!

— Ка... ка... кажи го на него!

— Кучи син!

— Не. Ревнив, завистлив, ненаситен, възхищаващ се, отчасти чудовище, не, вече изцяло чудовище — извика той в миг на просветление.

— Господи. За какво говорим?

— Как за какво? — прошепна Весалиъс. — Помощ.

Усмихна се.

— Как да те измъкна оттук?

Весалиъс се разсмя.

— Чакай да изброя всички начини.

— Не е време за шеги, по дяволите!

Джералд Весалиъс преглътна.

— Имаш странно... чувство... — пауза — за хумор. Шшт!

Замръзнахме. Скърцане на врата. Стъпки.

— Да извикам ли ченгетата?

— Не. — Пауза. Лицето му се смръщи. — Действието, драмата печели!

— Действие?

— Прави каквото ти казвам или всичко е загубено.

Наведох се по-близко и той зашепна трескаво.

Шепот, шепот, шепот.

— Схвана ли? Ще опиташ ли?

— Ще опитам! — рекох. — Ох, мамка му, мамка му, мамка му!

Стъпки в коридора. Стори ми се, че някой извика.

Сграбчих телефона. Набрах номер.

Изтичах през френския прозорец, заобиколих къщата и излязох на пътеката отпред.

Зави сирена, после втора, трета.

Цели три екипа пожарникари и парамедици се изсипаха на пътеката, тъй като нямаха какво друго да правят толкова късно през нощта. Девет души се разтичаха, за да прогонят отегчението.

— Блеър! — извиках. — Аз съм! По дяволите, заключил съм се отвън! Заобиколете! Човек умира. След мен!

Затичах се. Облечените в черно парамедици се втурнаха след мен.

Отворихме широко френския прозорец. Посочих към Весалиъс.

— Изкарайте го! — извиках. — Болница „Бротман“. По-бързо!

Положиха Джералд на носилка и се хвърлиха навън.

Зад мен Блеър закрепця истерично.

Джералд Весалиъс го чу и размаха радостно ръка.

— Тада-а, туду-у, довиждане, сбогом, прощавай! — извика, докато тичахме с него към очакващата ни линейка.

Джералд избухна в смях.

— Млади човече?

— Джералд?

— Обичаш ли ме?

— Да, Джералд.

— Но не искаш да ме притежаваш?

— Не, Джералд.

— Нито ума ми?

— Не.

— Нито тялото?

— Не, Джералд.

— Докато смъртта ни раздели?

— Докато смъртта ни раздели.

— Добре.

Тичане, тропот, бързане, бързане, през ливадата, по пътеката, към линейката.

— Млади човече.

— Да?

— Веданта Темпъл?

— Да.

— Миналата година?

— Да.

— Лекцията за Великия, Приемащ Всичко Смях?

— Там бях.

— Е, сега е моментът!

— О, да, да.

— За викове и крясъци?

— За викове и крясъци.

— За радост и ликуване?

— Ликование и радост, Господи!

Бомба избухна в гърдите на Джералд и изригна от гърлото му. Никога не бях чувал по-радостни експлозии и пръхтях, и се смеех, докато тичах до носилката му.

Виехме, крещяхме, викахме, пъшкахме, давехме се като момчета в забравен летен ден, паднали на тротоара, гърчещи се в спазми от диви пристъпи на смях, със задавени гърла, стиснати очи, ха-хааа, хи-ххии, Господи, спри, не мога да дишам, Джералд, хааа-ха, хааа-ха, Господи, хи и хаа, и отново ха-ххии, ихаа, и ох.

— Млади човече?

— Какво?

— Мумията на Тутанкамон.

— Да?

— Открита в гробницата си.

— Да.

— С усмихната уста.

— Защо?

— Между предните му зъби...

— Да?

— Черен косъм.

— Какво?

— Преди смъртта си се е нахранил добре. Ха-хааа!

Хи-хии, ох, Господи, ха-хаа, бързо, бързо, напред.

— А сега още едно нещо.

— Какво?

— Ще избягаш ли с мен?

— Къде?

— Надалеч, да станем пирати!

— Какво?

— Да избягаш с мен и да станем пирати.

Бяхме при линейката, вратите се отваряха, прибираха го вътре.

— Пирати! — извика отново той.

— Ох, Господи, да, Джералд, ще избягам с теб!

Затръшна се врата, зарева сирена, заръмжа двигател.

— Пирати!

Пиета през лятото

— Господи, нямам търпение! — възкликнах аз.

— Защо не си затвориш устата? — отвърна брат ми.

— Не мога да спя. Не мога да повярвам какво ще се случи утре. Два цирка в един ден! Братята Ринглинг пристигат с онзи грамаден влак в пет сутринта, а братята Дауни — с камиони два часа по-късно. Направо не мога да повярвам.

— Виж какво — каза брат ми. — По-добре заспивай. Трябва да ставаме в четири и половина.

Завих се презглава, но не успях да заспя — чувах как цирковете приближават от ръба на света, издигат се заедно със слънцето.

Преди да се усетим, удари четири и половина и двамата с брат ми станаме в студения мрак, облякохме се, грабнахме по една ябълка за закуска и се втурнахме надолу по улицата към гарата.

Слънцето тъкмо се издигаше, когато пристигна влакът на братята Ринглинг и Барнъм Бейли със своите деветдесет и девет вагона, натоварени със слонове, зебри, коне, лъвове, тигри и акробати. Гигантският локомотив изпускаше пара и огромни кълбета черен пушек, вратите на товарните вагони се плъзнаха настрани, конете зачаткаха с копита в тъмното, слоновете внимателно заслизаха надолу, в големи нашарени стада зебрите се насъбраха в утрото, а двамата с брат ми стояхме треперещи и чакахме началото на парада, защото _щеше_ да има парад на всички животни през тъмната утрин към далечната пустош, където шатрите ще издигнат върхове към звездите.

Естествено, с брат ми последвахме парада нагоре по склона и през градчето, което не знаеше, че сме там. Но ние бяхме там, вървахме с деветдесет и деветте слона, стоте зебри, двестате коня и внушителното шествие към поляната, която не беше нищо особено, но внезапно се покри с разцъфнали шатри.

Вълнението ни се засилваше с всяка минута, защото само допреди часове на това място нямаше нищо, а сега сякаш целият свят се бе събрал тук.

Към седем и половина братята Ринглинг и Барнъм Бейли бяха почти приключили с издигането на шатрите и беше време да се втурнем към паркинга, където разтоварваха малкия цирк на братята Дауни. Миниатюрна версия на голямото чудо, той се изсипа не от вагони, а от каросерии, едва с десет слона вместо с почти сто, само с няколко зебри, а лъвовете, които дремеха в клетките си, изглеждаха стари, мършави и изтощени. Същото се отнасяше и за тигрите, както и за камилите, които сякаш бяха вървели сто години, а козината им започваше да оредява.

С брат ми прекарахме сутринта в мъкнене на каси кока-кола в истински стъклени шишета вместо в пластмасови, поради което една каса тежеше цели двацет килограма. В девет часа вече бях изтощен — бях пренесъл повече от четиридесет каси, като внимавах да не бъда стъпкан от някой грамаден слон.

По обед се втурнахме към вкъщи за сандвич и се върнахме при малкия цирк за два часа експлозии, акробати, антиподи, крастави лъвовете, клоуни и яздене в стил Дивия запад.

След първото представление изтичахме у дома и се опитахме да починем, хапнахме по още един сандвич и в осем вечерта отидохме на големия цирк заедно с татко.

Последваха още два часа гръмовна духовна музика, лавини от звук и препускащи коне, опитни стрелци и клетка, пълна с наистина раздразнени и чисто нови опасни лъвовете. По някое време брат ми изтича навън с приятели, но аз останах до татко.

Към десет лавините и експлозиите внезапно престанаха. Парадът, който бях гледал сутринта, сега течеше наопаки, шатрите се спуснаха и останаха да лежат като огромни одрани кожи на земята. Стояхме настрани, докато циркът изпускаше дъх, прибираще шатрите и се отправяше в нощта. Процесия слонове, тръгнаха обратно към гарата, изпълни мрака. С татко стояхме притихнали и гледахме.

Тъкмо понечих да тръгна към вкъщи, когато се случи нещо странно — заспах прав. Не паднах, не изпитах ужас, но изведнъж просто не можех да помръдна. Клепачите ми се спуснаха и започнах да падам, когато нечии силни ръце ме хванаха и ме вдигнаха във въздуха. Усещах топлия никотинов дъх на татко, когато ме взе в обятията си и се затътри по дългия път към дома.

Невероятно беше — до вкъщи оставаше повече от миля, беше наистина късно, цирка го нямаше вече, а заедно с него — и всичките му странни актьори.

Баща ми крачеше по пустия тротоар, носеше ме на ръце през цялото огромно разстояние, а в края на краищата бях на тринайсет и тежах над четирийсет килограма.

Чувах го как се задъхва, докато ме носи, но не можех да се събудя напълно. Помъчих се да отворя очи и да раздвижа ръце, но отново заспах и не разбрах, че през следващия половин час съм бил мъкнат като някакъв странен товар през градчето, което угасяше светлините си.

Някъде отдалеч смътно чух гласове. Някой каза:

— Седни, почини си малко.

Напрегнах се да слушам и усетих как татко ми сяда. Долових, че по дългия път към дома сме минали край къщата на негов приятел и че той го е приканил да поседне на верандата.

Останахме там пет минути, може би повече. Баща ми ме държеше в скута си. Все още в просъница чувах тихия смях на неговия приятел и коментарите за странната ни одисея.

Накрая смехът утихна. Татко въздъхна, стана и полудрямката ми продължи. Ту потъвайки, ту изтръгвайки се от съня, усещах как ме пренася през последната отсечка до дома.

И сега, седемдесет години по-късно, все още виждам образа на моя чудесен татко, който никога не каза нищо друго освен някоя иронична забележка за това как ме е носил по нощните улици. Може би това е най-прекрасният спомен, който може да има един син — за баща, който се е грижил за него, обичал го е и не е имал нищо против да го носи дълго в мрака.

Често, може би малко претенциозно, наричам този момент нашата пиета, любовта на баща към сина му — двамата по безкрайния тротоар, заобиколени от тъмните къщи, последният слон е изчезнал по главната улица към гарата, там локомотивът свири и пуфти, готов да се втурне в нощта и да отнесе вихъра от светлини и звуци, които винаги щяха да живеят в сърцето ми.

На следващия ден проспах закуската, проспах цялата сутрин, проспах обедата, проспах следобедата, събудих се чак в пет и с мъка се надигнах да вечерям с брат си и нашите.

Баща ми седеше тихо и режеше пържолата си. Аз бях срещу него, забил поглед в чинията си.

— Татко — извиках внезапно и очите ми се напълниха със сълзи. —
Благодаря ти, татко, благодаря ти!

Баща ми отрязва парче месо и ме погледна. Очите му ярко блестяха.

— За какво?

Отлети към дома

— Много внимавайте. Така, точно така.

Товарът беше безценен. Монтиран и демонтиран безкрайно внимателно на космодрума и предаден на работниците в огромни сандъци с размерите на цели стаи, увити, двойно омотани, покрити с памук, овързани и загърнати в кадифе, за да се избегне евентуално счупване. Всички се втурнаха с цялата нежност, на която бяха способни, към картони, опаковки и пакетирана собственост.

— По двама! Бързо!

Това беше Втората ракета. Помощната ракета. Първата бе излетяла към Марс вчера и сега с рев прекосяваше огромната черна прерия на космоса, недостъпна за човешки поглед. А тази Втора ракета трябваше да я последва като хрътка през ловен участък, душейки за най-малката следа от желязо, изгорели атоми и фосфор. Тази Втора ракета с дундести, раздути форми и размери и със странната и нелепа група мъже на борда не биваше да закъснява.

Втората ракета бе заредена догоре. Потръпна, разтърси се, събра сили като небесна хрътка и подскочи мощно и грациозно в небето, оставяйки след себе си лавини от огън. Сякаш от летящи пещи заваляха въглени и пламъци. Когато те умряха върху бетонната настилка, ракетата вече я нямаше.

— Дано стигне невредима — промълви един психолог, без да откъсва очи от небето.

Първата ракета се появи от нощното небе и кацна на Марс. С гръмко хълцане машините ѝ отпиха от студения въздух. Ракетата подуши с механичните си ноздри и дробове и обяви атмосферата за превъзходна — реколта отпреди десет милиона години, опияняваща, но чиста.

Хората излязоха навън.

Бяха сами.

Тридесет мъже и капитан на планета, из която вятърът духаше безспирно над прашни морета и мъртви градове. Мъртви още по времето когато Земята се е разтваряла като цвете на джунглата на три пъти по двайсет милиона мили отгук. Небето беше неимоверно ясно, като огромен кристален казан с алкохол, в който звездите сияеха, без да трептят. Въздухът режеше като нож гърлата и дробовете. Поглъщаш го с ахване и трепваш. Беше рядък и неуловим, подобно на призрак, който изчезва, когато го потърсиш. Мъжете се почувстваха замаяни и двойно по-самотни. Пясъкът стенеше около ракетата им. Стоите ли на едно място, нашепваше нощният вятър, рано или късно ще ви погребва, както сторих с каменните градове и мумифицираните им обитатели, скрити там... ще ви погребва като карфица и няколко ярки конче`та, преди да успеете да оставите следите си тук.

— Добре! — предизвикателно викна капитанът. Вятърът отнесе гласа му и той се запремята през равнината като призракен лист хартия.

— Да се построим в редица! — викна капитанът на самотата.

Мъжете се раздвижиха сковано. Блъскаха се един в друг, туткаха се напред-назад и най-сетне всеки застана на мястото си.

Капитанът застана пред тях. Планетата беше под тях и навсякъде около тях. Намираха се на дъното на пресушено море. Вълните на годините и вековете сякаш се надигаха и ги смазваха. Хората бяха единствените живи същества тук. Марс беше мъртъв и толкова чужд, че мъжете се разтрепериха, неспособни да го възприемат.

— Е, пристигнахме! — извика въодушевено капитанът.

— Пристигнахме — каза призрачен глас.

Мъжете се сепнаха и се обърнаха. Стените на наполовина погребан град, град, покрит с прах, пясък и стар мъх, град, потънал във времето до най-високите си кули, запращаха ехото към тях. Черни стени, които потръпваха като пясък под течаща вода.

— Всички имате работа за вършене! — извика капитанът.

— За вършене — казаха градските стени. — За вършене.

Капитанът очевидно се раздразни. Този път мъжете не се обърнаха, но тиловете им се смразиха и всяко косъмче беше настръхнало.

— Шейсет милиона мили — прошепна ефрейтор Антъни Смит, който стоеше в края на редицата.

— Без приказки! — извика капитанът.

— Шейсет милиона мили — тихо прошепна Антъни Смит и се обърна. В студеното черно небе високо над тях блестеше Земята, подобно на звезда — далечна, прекрасна, но просто звезда. Нищо във формата или светлината ѝ не подсказваше за море, континент, държава, град.

— Хайде по-тихо! — ядосано извика капитанът и се изненада на собствения си гняв.

Мъжете се обърнаха към Смит в края на редицата.

Той гледаше небето. Проследиха погледа му и видяха Земята, безкрайно далеч след шест месеца полет и много милиони мили космос. Мислите им се объркаха. Преди много години мъжете се отправяли към арктическите райони на Земята с лодки, кораби, балони и самолети. Те били грижливо подбирани — най-храбрите, психически устойчивите, будните, твърдите, най-пригодните. И все пак някои се пречупвали, а арктическата белота, дългите нощи или безумието на продължаващите с месеци дни поглъщали другите. Беше толкова самотно. Толкова самотно. И стадният човек, откъснат от живота, от жените, от дома и градовете, чувстваше как умът му се стопява. Всичко бе зло и самотно.

— Шейсет милиона мили! — каза Антъни Смит, този път по-високо.

Вземи трийсет души. Оформи ги, оразмери ги, опакой ги, пакетирай ги. Очисти от отрови умовете и телата им, подложи ги на психоанализа, зареди дързостта им в пистолет и стреляй по целта! А какво получаващ в крайна сметка? Трийсет души в редица, един замърморва под нос, после по-високо, трийсет души гледат нагоре в небето, виждат някаква далечна звезда и проумяват, че Илинойс, Айова, Охайо и Калифорния са изчезнали. Изчезнали са градовете, жените, децата, всичко добро, близко и скъпо. А ти си тук, за Бога, на някакъв ужасен свят, където вятърът никога не утихва, където всичко е мъртво, където капитанът се опитва да бъде сърдечен. Внезапно, сякаш никога досега не си се замислял, си казваш:

— Мили Боже, аз съм на Марс!

И Антъни Смит го каза.

— Не съм у дома. Не съм на Земята, на Марс съм! Къде е Земята? Ето я там! Виждате ли онази проклета точица светлина? Това е тя! Не е ли глупаво? Какво правим тук?

Мъжете се вцепениха. Капитанът рязко кимна към Уолтън, психиатъра. Двата бързо тръгнаха по редицата, като се мъчеха да изглеждат небрежни.

— Добре, Смит, какво те тревожи?

— Не искам да съм тук. — Лицето му бе побеляло. — Мили Боже, защо дойдох? Това не е Земята.

— Взе всички изпити. Знаеше с какво се захващаш.

— Не, не знаех. Бях изключил.

Капитанът се обърна към психиатъра и му хвърли раздразнен и изпълнен с омраза поглед, сякаш вината беше негова. Докторът сви рамене. Щеше да каже: „На всекиго се случва да направи грешка“, но се сдържа.

Младият ефрейтор явно щеше да заплаче.

Психиатърът моментално се обърна към другите.

— Залавяйте се за работа! Запалете огън! Вдигнете палатките! По двойки!

Редицата се разтури. Мъжете се отдалечиха сковано, като мърмореха и се обръщаха назад.

— От това се страхувах — каза психиатърът. — Страхувах се. Космическите пътешествия са толкова нови, мътните ги взели. Толкова дяволски нови. Никой не знае как ще се отразят на човека шейсет милиона мили. — Хвана за ръката младия ефрейтор. — Хайде. Всичко е наред. По-добре запретни ръкави, ефрейторе. Намери си занимание. Влез в играта.

Ефрейторът закри лице с длани.

— Ужасно чувство. Да знаеш, че си толкова далече от всичко. И че цялата проклета планета е мъртва. Тук няма нищо освен нас.

Накараха го да разтоварва кашони замразена храна.

Психиатърът и капитанът постояха на една пясъчна дюна наблизко, загледани в работещия екипаж.

— Прав е, разбира се — каза психиатърът. — И на мен не ми харесва. Това наистина е сериозен удар. Силен удар. Тук е самотно. Ужасно мъртво и ужасно далече. И този вятър. И пустите градове. Чувствам се отвратително.

— И аз самият не съм много добре — отвърна капитанът. — Какво мислиш? За Смит? Ще се задържи ли на ръба, или ще падне в пропастта?

— Ще бъда до него. Сега му трябва приятели. Боя се че ако падне, може да завлече и други със себе си. Всички сме вързани един за друг, дори и да не виждаме въжетата. Страшно се надявам да пристигне и втората ракета. Доскоро.

Психиатърът се отдалечи. Ракетата стоеше на морското дъно в нощта, в самия център на планетата Марс, когато двете бели луни изгряха внезапно като кошмарни спомени и се втурнаха да се надпреварват в небето. Капитанът се загледа нагоре към горящата в чернотата Земя.

През нощта Смит полудя. Полетя в мрака, но не повлече никого след себе си. Дърпаше силно въжетата, цяла нощ всяваше скрита паника със своите писъци, викове и прокоби за ужас и смърт. Но другите останаха твърдо на местата си в мрака, работеха, потяха се. Никой не беше издухан след него към тайното му убежище на дъното на дълбоката пропаст. Той пада цяла нощ. Стигна дъното на сутринта. Натъпкан с успокоителни, със затворени очи, свит на кълбо, Смит беше прибран в кораба, където писъците му утихнаха. Възцари се тишина, нарушавана единствено от вятъра и звуците на работещите мъже. Психиатърът раздаде допълнителни дажби храна, шоколад, цигари и бренди. Наблюдаваше. А капитанът наблюдаваше с него.

— Не зная. Започвам да си мисля...

— Какво?

— Хората не са създадени да живеят толкова далеч сами. Космическите пътешествия изискват прекалено много. Самият космос е неестествена изолация, един вид реалистично безумие, ако питаш мен — каза капитанът. — Чакай, май и аз започвам да откачам.

— Продължавай — подкани го докторът.

— Какво мислиш? Можем ли да се задържим тук?

— Ще удържим. Вярно, хората изглеждат зле. Ако до двайсет и четири часа положението не се подобри и помощната ракета не пристигне, по-добре да излитаме обратно. Само мисълта, че се прибират към дома, ще ги накара да дойдат на себе си.

— Господи, какво прахосничество. Колко жалко. Похарчиха милиарди долари, за да ни пратят тук. Какво ще кажем на сенаторите у дома? Че сме страхливци ли?

— Понякога страхът е единственото, което ти остава. Човек поема до определена граница, после побягва, освен ако не намери някого, който да побегне вместо него. Ще видим.

Слънцето се издигна над хоризонта. Двете луни изчезнаха. Но денем Марс не беше по-приятелски, отколкото през нощта. Един от мъжете стреля по някакво животно, което бил видял зад себе си. Друг спря да работи заради ослепяващо главоболие и се оттегли в кораба. Макар да спаха през по-голямата част от деня, сънят им бе неспокоен, мнозина се обръщаха към доктора за успокоителни и допълнителна дажба бренди. Привечер докторът и капитанът се събраха на съвещание.

— По-добре да отлитаме — каза Уолтън. — Соренсън е следващият. Давам му двайсет и четири часа. Същото е и с Бърнард. Много жалко. И двамата са добри мъже. Чудесни мъже. Но няма начин да създадем дубликат на Марс на Земята. Никой тест не може да пресъздаде неизвестното. Шокът от изолацията, шокът от самотата, шокът от откъсването. Е, опита си го биваше. По-добре щастливи страхливци, отколкото бълнуващи безумци. Аз ли? Не понасям това място. Както каза човекът, искам да се върна у дома.

— Значи да давам заповедта? — попита капитанът.

Психиатърът кимна.

— Господи Иисусе. Не искам да се отказвам без бой.

— Тук няма с какво да се биеш освен с вятъра и прахта. Бихме могли да отговорим достойно с помощния кораб, но той май не...

— Капитане! — извика някой.

— Да?

Капитанът и психиатърът се обърнаха едновременно.

— Вижте там, сър! В небето! Помощната ракета!

И това беше самата истина. Мъжете изтичаха от кораба и палатките. Слънцето беше залязло и вятърът бе студен, но всички стояха навън, напругаха очи към небето и гледаха как огънят в него става все по-голям и по-голям. Втората ракета изрева и изпусна дълго червено перо. Кацна. Истина. Мъжете от Първата ракета се втурнаха с викове към нея по морското дъно.

— Е? — обърна се към доктора капитанът. — Какво ще правим сега? Заминаваме или оставаме?

— Мисля, че ще останем — отвърна психиатърът.

— За двайсет и четири часа?

— За малко повече — отговори Уолтън.

Разтовариха огромни контейнери от Втората ракета.

— Внимателно! По-полека!

Разгънаха чертежи, размахаха чукове, лостове и клинове.
Психиатърът надзираваше работата.

— Насам! Сандък седемдесет и пет? Тук. Кутия нула шест седем?
Тук! Точно така. Отворете я. Страна А в жлеб Б. Страна Б в жлеб В.
Правилно, добре, _чудесно_!

Бяха готови преди зазоряване. За осем часа сглобиха чудесата от сандъците и контейнерите. Махнаха въжетата, опаковъчните хартии, мукавата, изтръскаха и почистиха всяка част от цялото. Когато дойде часът, мъжете от Първата ракета се наредиха по краищата на чудото и впериха невярващи погледи в него, изпълнени с трепет и благоговение.

— Готов ли сте капитане?

— Проклет да съм! Да!

— Дръпнете шалтера.

Капитанът дръпна шалтера.

Малкото градче се изпълни със светлина.

— Мили Боже! — промълви капитанът.

Тръгна по единствената улица на градчето.

От двете й страни имаше само по шест постройки — фалшиви фасади, осветени с ярки червени, жълти и зелени светлини. От половин дузина скрити някъде джубоксове се носеше музика. Затръшваха се врати. Човек в бяла престилка се появи на прага на бръснарница със сини ножици

и черен гребен в ръка. Зад него бавно се въртеше яркозелена табела. По-нататък беше бакалията със стойка за списания до входа, с шумолящи на вятъра вестници и въртящ се вентилатор на тавана. Отвътре се чуваше съскането на газирана вода. Докато минаваха покрай вратата, надникнаха вътре. Усмихна им се момиче със зелена колосана шапчица на главата.

Имаше и билиардна зала с тревистозелени маси, меки, примамващи. Разноцветни топки, подредени в триъгълници, очакваха играчите. От другата страна на улицата се издигаше църква с жълти, ягодови и карамелени прозорци. Пред нея също стоеше човек в черен костюм и бяла якичка. До църквата имаше библиотека. По-нататък — хотел. МЕКИ ЛЕГЛА. ПЪРВАТА НОЩУВКА Е БЕЗПЛАТНА. КЛИМАТИК. Служител на рецепцията с ръка върху сребърен звънец. Но мястото, към което отиваха, което ги привличаше, както миризмата на вода привлича стадото през сухата прерия, се намираше в самия край на улицата.

БАР „ФРЕЗОВАНИЯТ ЕЛЕН“.

Човек с набрилянтена къдрава коса и запретнати ръкави на ризата, захванати над косматите лакти с червен ластик, се облягаше на един стълб до вратата. Изчезна зад летящите врати. Когато стигнаха входа, той вече лъскаше бара и наливаше уиски в трийсетте чашки, наредени в искряща редица върху дървото. Кристален полилей светеше топло над тях. Стълби водеха към втория етаж с балкон и още врати. Носеше се слаб аромат на парфюм.

Всички отидоха до бара. Мълчаха. Взеха чашите и ги пресушиха, без да бършат уста. Очите им засмъдяха.

— Мили Боже! — прошепна капитанът на психиатъра, който стоеше на входа. — Какви разходи!

— Филмови декори, сглобями постройки, шперплат. Естествено, пасторът в църквата е истински. Трима истински бръснари. Пианист.

Мъжът зад пианото докосна жълтите клавиши и засвири „Жената от Сейнт Луис с твоя диамантен пръстен“.

— Бакалин, две момичета в магазина за сода, собственик на билиардната зала, ваксаджийче, момче за всичко, двама библиотекари, работници, електротехници и тъй нататък. На обща стойност два милиона

долара. Хотелът е съвсем истински. С баня във всяка стая. Удобства. Хубави легла. Три четвърти от останалите постройки са само фасади. Така са изработени, че и дете може да сглоби всичко за един час като играчка.

— Но дали ще има ефект?

— Виж им лицата. Вече започват да се отпускат.

— Защо не ми каза?

— Защото ако се беше разчуло, че харчим пари по такъв нелеп начин, всички щяха да скочат срещу мен — преса, сенатори, Конгресът, дявол знае кой още. Глупаво е, адски глупаво, но действа. Това е Земята. Единствено това има значение за мен. Това е Земята. Частица от Земята, която хората могат да докоснат с ръка и да кажат: „Това е Илинойс, това е градчето, което познавам. Това са постройките, които познавам. Това е малко парче от Земята, което е тук за мен, докато не донесем още и не прогоним завинаги самотата.“

— Гениално, страхотно, хитро.

Мъжете с усмивка си поръчаха по още едно уиски.

— Хората на нашия кораб са от четиринадесет малки градчета, капитане. Така са подбрани. Всяка от постройките на улицата е от някое от тези градчета. Барманът, служителите, бакалинът, всички трийсет души от Втората ракета са от тези градчета.

— Трийсет? Освен екипажа?

Психиатърът хвърли радостен поглед към стъпалата за балкона и редицата затворени врати. Една от тях се откряна и от стаята надникна прекрасно лице.

— Всеки месец ще докарваме още градчета, още хора, още Земя. Приоритет е познатото. Познатото създава уравновесеност. Спечелихме първия рунд. И ще продължаваме да печелим, ако продължим напред.

Мъжете вече започваха да се смеят, да говорят и да се тупат по гърбовете. Някои излязоха да се подстрижат, други отидоха да поиграят бiliarд, да си купят нещо от бакалията, да поседят в църквата, откъдето се разнесоха звуците на орган точно преди пианистът под кристалния

полилей да засвири „Франки и Джони“. Двама тръгнаха със смях нагоре по стълбите към балкона.

— Не си падам по алкохола, капитане. Какво ще кажеш за един ананасов малц в бакалията?

— Какво? О. Мислех си... за Смит. — Капитанът се обърна. — В кораба. Мислиш ли... искам да кажа... не можем ли да го доведем тук при нас? Няма ли да му се отрази добре, няма ли да му хареса, да се почувства щастлив?

— Определено можем да опитаме — отвърна докторът.

Пианистът свиреше гръмко „Моята стара банда“. Всички пееха, някои затанцуваха и градчето светна като искрящо бижу в пустошта, заобиколено от мрак. Самотен Марс, черно, обсипано със звезди небе, свистящ вятър, изгряващи луни, мъртви морета и стари градове. Но ярката табела на бръснарницата се въртеше, църковните прозорци грееха с цветовете на кока-кола, лимонада и къпини.

Пианото дрънчеше „Отскочи до моята Лу“, когато половин час по-късно капитанът, психиатърът и третият мъж влязоха в бакалията и се настаниха на една маса.

— Три ананасови малца — поръча капитанът.

Седяха, четяха списания и се въртяха бавно на столовете, докато момичето поставяше превъзходните питиета пред тях.

Посегнаха едновременно към сламките.

Некреватен разговор

— Мили Боже.

— Мили Боже, и още как!

Обърнаха се по гръб и се загледаха в тавана. Последва дълга пауза, през която се мъчеха да успокоят дъха си.

— Беше великолепно — рече тя.

— Великолепно — каза той.

Нова пауза, докато изучаваха тавана.

Накрая тя промълви:

— Великолепно, но...

— Какво „но“? — попита той.

— Беше наистина чудесно — отвърна тя. — Но сега съсипахме всичко.

— Съсипахме?

— Приятелството — обясни тя. — Беше страхотно, а ето че го изгубихме.

— Не вярвам — възрази той.

Тя заразглежда още по-съсредоточено тавана.

— Да — каза тя, — беше толкова хубаво. Продължи дълго. Колко, една година? А сега го убихме като пълни глупаци.

— Не бяхме пълни глупаци — рече той.

— Така го виждам. В момент на слабост.

— Не, на страст.

— Както и да го наречеш, развалихме всичко. Преди колко време беше? Преди година? Бяхме големи приятели, страхотни другарчета, заедно ходехме до библиотеката, играехме тенис, пиехме бира вместо шампанско, а сега позволихме на един нищо и никакъв час да прати всичко това по дяволите.

— Не вярвам — повтори той.

— Помисли си само — каза тя. — Спри за малко, помисли за последния час и за изминалата година. И ще се съгласиш с мен.

Той се загледа в тавана, сякаш търсеше там някое от нещата, за които му говореше тя.

Накрая въздъхна.

Тя чу въздишката му.

— Това означава ли, че си съгласен?

Накрая той кимна и тя го усети.

Лежаха всеки на своята възглавница и дълго се взираха в тавана, без да проговорят.

— Сега как да върнем нещата? — попита тя. — Толкова е глупаво. Добре знаехме какво става с другите. Виждали сме как убиват приятелството и въпреки това убихме нашето. Имаш ли някаква идея? Какво ще правим сега?

— Ще станем от леглото — отвърна той. — И ще си направим ранна закуска.

— Няма да помогне — възрази тя. — Полежи малко, може пък нещо да ни хрумне.

— Гладен съм — каза той.

— Аз пък съм повече от гладна. Направо умирам от глад. Глад за отговори.

— Какво правиш? Какъв е този звук?

— Май плача. Каква ужасна загуба. Да, мисля, че плача.

Останаха да лежат още малко, след което той се размърда.

— Хрумна ми щура идея.

— Каква?

— Ако лежим тук с глави на възглавниците, гледаме тавана и разговаряме за изминалия час, а после и за изминалата седмица, за да видим как се стигна до това, после за изминалия месец и за цялата година, дали това няма да помогне?

— По какъв начин? — попита тя.

— Ще водим некреватен разговор. — Не... какво?

— Некреватен разговор. Колко пъти сме чували за креватни разговори, които се водят късно нощем или рано сутрин. Между съпрузи и любовници. А в нашия случай можем да направим всичко наопаки. Ако успеем да се върнем там, където бяхме в десет, после в шест, после по обед, може би някак ще успеем да премахнем случилото се, като говорим. Некреватен разговор.

Тя се изсмя тихо.

— Може пък да опитаме. Как ще го направим?

— Просто ще лежим много изпънати, ще се отпуснем, ще гледаме тавана с глави на възглавниците и ще започнем да говорим.

— За какво ще говорим най-напред?

— Просто си затвори очите и кажи първото, което искаш да кажеш.

— Но не за станалото — каза тя. — Ако разговаряме за последния час, може да затънем в още по-големи неприятности.

Легна много изпъната, затвори очи и сви юмруци покрай тялото си.

— Мисля, че беше заради свещите — каза тя.

— Свещите ли?

— Не биваше да ги купувам. Не биваше да ги паля. Това беше първата ни вечеря на свещи. И не стига това, а и шампанско вместо бира. Огромна грешка.

— Свещи — повтори той. — Шампанско. Да.

— Беше късно. Обикновено си тръгваш рано. Разделяме се и рано сутрин се срещаме отново, за да играем тенис или да идем в библиотеката. Но ти остана много до късно и отворихме втората бутилка шампанско.

— Вече никакви втори бутилки — съгласи се той.

— Ще изхвърля свещите — каза тя. — Но преди това ми кажи, що за година беше?

— Наистина страхотна — отговори той. — Никога не съм имал по-страхотен приятел, по-добър другар, по-близък човек.

— Същото се отнася и за мен — рече тя. — Къде се запознахме?

— Знаеш къде. В библиотеката. Около седмица те виждах почти всеки ден там, ровеше се по рафтовете. Сякаш търсеше нещо. Може би не книга.

— Е, може пък да съм търсила теб. Гледах те как се мотаеш между рафтовете, как изучаваш книгите. Първото, което ми каза, беше: „Какво мислите за Джейн Остин?“. Странно е да чуеш подобно нещо от мъж. Повечето мъже не четат Джейн Остин или ако го правят, никога не биха си признали, нито пък биха започнали разговор по такъв начин.

— Не беше случайно — каза той. — Помислих си, че приличаш на читателка на Джейн Остин. Или може би на Едит Уортън. Беше съвсем естествено.

— И от този момент нещата наистина тръгнаха. Спомням си как се разхождахме заедно между рафтовете и ти ми показа специалното издание на Едгар Алън По. Никога не съм му била запалена почитателка, но начинът, по който ти говореше за него, ме вдъхнови и още на следващия ден започнах да чета ужасните му книги.

— Значи така. Остин, Уортън и По. Големи имена за литературна компания.

— А после ме попита дали играя тенис и аз отговорих, че играя. Ти каза, че си по-добър на бадминтон, но би се пробвал на тенис с мен. Играхме един срещу друг и беше страхотно... Мисля, че една от първите ни грешки беше, че миналата седмица за пръв път играхме по двойки и бяхме заедно срещу другите двама.

— Да, наистина беше грешка. Ако не беше тя, свещите и шампанското нямаше да имат никакъв шанс. Може и да не е съвсем вярно, но това, че ме биеше непрекъснато, правеше нещата по-трудни, признавам си.

Тя се засмя тихо.

— Е, тогава ще ти призная, че щом спечелихме вчерашния мач като отбор, малко след това, без изобщо да се замислям, излязох и купих свещите.

— Мили Боже — промълви той.

— Да. Животът е странно нещо, нали? — Замълча и отново се загледа в тавана. — На път ли сме да стигнем?

— Къде?

— Там, където би трябвало да бъдем. Година назад, месец назад. По дяволите, дори седмица назад. Бих се съгласила дори на това.

— Продължавай — каза той.

— Не, твой ред е. Трябва да помогнеш.

— Добре. Сещам се за онези дни, когато пътувахме нагоре по крайбрежието и обратно. Никога не оставахме да пренощуваме. Просто обичахме да се возим в откритата кола, с вятъра и морето. Здравата се забавлявахме. Адски много се смеехме.

— Да — каза тя. — Това е, нали? Когато се замислиш за всичките си приятели и за най-важните моменти в живота си, смехът май е най-големият дар. Много се смеехме.

— Дори идваше на някои от лекциите ми и не заспиваше.

— Че как бих могла? Винаги си бил брилянтен.

— Не — възрази той. — Гениален да, но не и брилянтен.

Тя отново се разсмя тихо.

— Напоследък прекаляваш с Бърнард Шоу.

— Личи ли ми?

— Да, но нямам нищо против. Гениален или брилянтен, лекциите ти бяха чудесни.

— Как се справяме?

— Мисля, че приближаваме — отвърна тя. — Почти се върнах шест месеца назад. Ако продължим, ще стане година. И тази нощ ще бъде просто някакъв ярък, чудесен и тъп спомен.

— Добре казано — отбеляза той. — Продължавай.

— И още нещо — каза тя. — При всичките ни пътувания, от закуската на брега до обяда в планините и вечерята в Палм Спрингс, винаги сме се прибирали преди полунощ. Оставяше ме пред нас и продължаваше.

— Така е. Чудесни излети бяха. Е, как се чувстваш сега?

— Мисля, че сме към края — отвърна тя. — Този некреватен разговор се оказа страхотна идея.

— Върна ли се в библиотеката да обикаляш сама рафтовете?

— Да.

— След малко ще те последвам. Има само още едно нещо.

— Да?

— Утре по обед — на тенис, но този път ще бъдеш отново от другата страна на мрежата и ще играем един срещу друг, както навремето. Аз ще спечеля, ти ще загубиш.

— Не бъди толкова сигурен. По обед. Тенис. Както навремето. Нещо друго?

— Не забравяй да купиш бира.

— Бира — повтори тя. — Да. И сега какво? Приятели?

— Моля?

— Приятели?

— Разбира се.

— Добре. Много съм уморена. Трябва да поспя, но се чувствам по-добре.

— И аз.

— Е, главата ми е на възглавницата, твоята — на твоята възглавница, но преди да заспим, има още нещо.

— Какво?

— Мога ли да хвана ръката ти? Просто така.

— Разбира се.

— Защото имам ужасното чувство, че леглото може да се завърти и да те изхвърли, а аз ще се събудя и ще открия, че не държиш ръката ми.

— Дръж се — рече той.

Ръцете им се докоснаха. Лежаха много изпънати, напълно неподвижни.

— Лека нощ — каза той.

— О, да, лека, лека нощ — отвърна тя.

Избягай с мен

Джоузеф Кърк не можеше да каже веднага защо бе постъпил така импулсивно. Помнеше само, че и преди години подобни инциденти го бяха карали да избухва.

На една вечеря в тесен кръг, когато някакъв противен продуцент започна да се фука с парите си, Джоузеф Кърк остави ножа и вилицата си и му нареди да се разкара от масата. Продуцентът се подчини.

Друг път, когато една актриса половин час обижда съпруга си пред всички, Кърк скочи, каза й колко е отвратителна и отиде в съседната стая да чете книга. По-късно, на тръгване, актрисата се извини, а той извърна поглед.

И тази вечер се случи отново. Чу се, че казва нещо невероятно. Сякаш някой му беше подал граната, а той издърпа халката, без да мисли, стисна проклетото нещо и го гледа, докато то не гръмна.

В ранната вечер прелистваше списанията пред вестникарската будка, когато чу приближаващи гневни гласове. Единият беше висок, писклив и пренебрежителен, другият — сдържан, приглушен, сякаш човекът вече се беше предал. Будката се намираше южно от булевард „Холивуд“ и гласовете идваха от тази посока.

Джоузеф Кърк погледна с крайчеца на окото си. Видя красив млад мъж, който вървеше и хвърляше обиди през рамо така, сякаш бяха благопожелания. Сякаш носеше шапка невидимка. Сякаш имаше маска. Но нито едното, нито другото беше вярно. Ефектът идваше от израза на лицето му, докато сипеше хулите. Беше замръзнало във високомерна гримаса.

Зад него — по-дребен, по-смирнен и определено по-тих — вървеше приятелят му. Той също имаше красиво лице, но без шапка невидимка и без маска то беше просто лице на човек, ужасно изненадан от внезапна канонада от гръмотевици.

— Господи! — възкликна първият, загледан свирепо право пред себе си. — Никога не вършиш нещата както трябва!

— Какво съм направил?

— Снощи, тази сутрин, в момента. Държиш се като говедо. Не можеш ли да бъдеш учтив? Не можеш ли да се държиш прилично? Това беше парти, за Бога! Не можеш ли да се усмихваш, да се смееш, да бърбриш? Стърча там като някакъв проклет дървен индианец!

— Аз...

— И днес на обед. Теди се опитваше да ни развесели, да ни разсмее, а ти просто седеше. Господи! Ти...

Парадът от двама мина покрай Кърк. Първият — надут, висок и възхитителен в котешкото си самодоволство, вторият — победен, тътрещ крака, изгубен. Косъмчетата на тила на Кърк настръхнаха и по гърба му полазиха тръпки. Откри, че е стиснал зъби и е затворил очи.

— А следобед? Знаеш ли какво направи днес следобед?

— Какво съм направил, какво?

— Ти...

— Ох, я си затваряй устата! — извика Кърк.

Светът замръзна. Парадът спря. Високомерната му половина се завъртя като простреляна в сърцето. А победената закова на място и бавно вдигна глава. Върху лицето на човека се четеше изумление и странно облекчение.

— Какво? — възкликна мъжът с невидимата маска.

Кърк усети как устните му се раздвижват и продължи, все още неспособен да повярва на собственото си избухване.

— Казах да си затваряш устата.

— Вие пък кой сте, по дяволите? — извика първият млад мъж.

— Никой, по дяволите!

Какви ги върша? Докъде ще я докарам? — запита се Кърк. Погледна втория младеж и видя отговора. На лицето му прочете надежда, възхита и нужда да избяга.

— Виж какво — каза му Кърк. — Идваш с мен.

— Моля?

— Нямах никакво желание да бъдеш с това чудовище, нали така? Не. Ела с мен. С мен ще се чувстваш по-добре, отколкото с този. Като начало ще те оставя на мира. А после ще видим, става ли? Е? Кого избираш? Него или мен?

Младият мъж се вцепени, погледът му зашари между приятеля му и Кърк и накрая се заби в земята. Не можеше да реши.

— Чакайте малко — обади се първият. Маската му започваше да се топи. — Вие...

— Не. — Кърк докосна лакътя на втория. — Най-сетне свобода. Не е ли великолепно? _Ти_, махай се от пътя ми! _Ти_, тръгвай с мен.

Бързо пристъпи помежду им, завъртя втория младеж и го поведе със себе си.

— Не можете да направите това! — изумено възкликна първият.

— Стой, та гледай! — извика му Кърк.

И продължи да крачи бързо с пленника си към ъгъла, а зад него отекваха писъци на корморан, сврака или нещо подобно.

— Продължавай да вървиш — каза Кърк.

— Вървя.

— Не поглеждай назад.

— Не поглеждам.

— По-бързо.

— Тичам.

— Добре.

— Кой сте вие? — попита младежът.

— Твоят спасител, предполагам.

— Защо го направихте?

— Не знам. Трябваше. Ужасно е.

— Как се казвате?

— Кърк. Джоузеф Кърк.

— Аз съм Уили-Боб.

— Исусе Христе. _Приличаш_ на Уили-Боб.

— Знам. Ще ни последва ли?

— Сигурно в момента е в шок. Да продължаваме. Колата ми е по-надолу.

Стигнаха до автомобила и докато Кърк отключваше вратата, Уили-Боб промълви:

— Господи, та ти дори не си един от нас! Дори не си... _сецаш_ се.

Последва дълго мълчание, докато се качваха. Преди да запали двигателя, Кърк чу Уили Боб да казва:

— _Такъв_ ли си?

Кърк го погледна и се засмя тихо.

— Не.

— Тогава защо? _Защо?_

— Просто полудях при мисълта, че мога да те оставя да се влачиш след онзи кучи син. Не можех да позволя такава нещo.

— Обичам го, нали се сещаш.

— Да, и това прави нещата още по-лоши. Но сега си с _мен_.

— Какво ще правиш с мен?

— Аз съм човек без нос. Ти си пакетче носни кърпички. Ще измисля нещo.

Разсмя се. Уили-Боб също.

— Ох, невероятно. Това си го биваше!

По лицата им се стичаха сълзи от смях.

— Нали? — съгласи се Кърк и потегли с пленника си.

Спряха в едно крайпътно заведение и продължиха да се смеят. Поръчаха си два хамбургера, пържени картофки и две бири и зачакаха смехът им да утихне.

— Господи, каква физиономия имаше само! За Бога, чувствам се чудесно! — извика Уили-Боб.

— Точно това беше намерението ми — каза Кърк.

— За първи път, за първи път в живота си му казах нещата в лицето!

Не го направи, помисли си Кърк, но премълча.

— Представям си го сега как крачи ядосано нагоре-надолу по булеварда, как се опитва да ме намери, бесен...

Гласът му започна да утихва.

— Господи, а когато ме намери! Всичките ми неща са в дома му.

— Това не е ли и твой дом?

— Делим апартамент при Фонтана.

— Колко боклук имаш там?

— Много. Костюм. Тоалетни принадлежности. Очукана стара пишеща машина... Май нищо.

— Не е много — съгласи се Кърк.

Хамбургерите пристигнаха навреме, за да прекъснат проточващото се мълчание. Започнаха да се хранят. По едно време Уили-Боб преглътна с мъка.

— Добре де, все пак какво смяташ да правиш с мен?

— Нищо.

— Задължен съм ти, нали се сещаш.

— Не си ми задължен с нищо. Дължен си на самия себе си. Трябва да се разкараш, да се махнеш колкото се може по-далеч.

— Прав си. Въпреки това не разбирам. Защо го направи? Защо съм тук с теб?

Кърк отхапа от сандвича си и задъвка, загледан в предното стъкло и размазаните по него мушици. Опита се да разчете изписаното от изсъхналите им сокове.

— Две кучета се заклещват наред улицата, не могат да се разделят. Изтичвам, поливам ги със студена вода. Намирам в полето паднала от дървото совичка, отнасям я в къщи, давам ѝ топло мляко. По дяволите.

— Аз ли съм падналата от дървото совичка?

— Страшно много приличаш.

— Още не мога да летя.

— Точно затова го казах.

— Но ти не знаеш нищо за мен.

— Напротив, научих, когато те видях да минаваш покрай мен.
Когато те чух.

— Не знаеш нищо за него.

— Научих, когато го видях да минава покрай мен. Тогава чух целия му живот. И твоя.

— Явно си ужасно добър във виждането и чуването.

— Това не е добродетел. Само създава проблеми. Както в момента например. Сега какво следва?

Довършиха сандвичите и се заеха с бирата.

— Може би можем да живеем заедно... — започна Уили-Боб.

— Изключено — рязко го прекъсна Кърк и млъкна. — Искам да кажа, аз съм просто опърпан аналитик, проклет глупак, несръчен наивен филантроп, дошло ми е до гуша и се чувствам толкова неудобно, колкото и ти. Единственото, което ни свързва, е моето съжаление и твоят страх.

— Ще трябва да свърши работа — отвърна Уили-Боб. — Довечера с теб ли се прибирам? Тоест, ако се прибера с теб.

— С всеки следващ момент звучиш все по-колебливо.

— Ужасно съм изплашен. Сякаш съм повърнал в църква.

— И Бог никога няма да ти прости, нали?

— Никога не го е правил.

Кърк отпи от бирата си.

— Твоят човек не е Бог, а Луцифер. И апартаментът му е ад на Земята. Върнеш ли се, все едно сам да си пръснеш мозъка.

— Знам — кимна Уили-Боб със затворени очи.

— Но въпреки това в момента си мислиш точно за това, нали?

— Да.

— Хайде да ти намерим стая за тази нощ. Смяната на мястото може да ти даде повече...

— Кураж?

— По дяволите, не искам да поучавам.

— Господи, нуждая се от поучаване. Да, някой хотел. Но нямам пари...

— Мисля, че мога да си го позволя — каза Кърк.

Подкара колата и Уили-Боб каза:

— Пътьом, ако не е далеч, може ли да спрем при теб, за да видя...

— Какво?

— Къщата, в която живееш. Само отвън. Женен си, нали? Хубаво би било да видиш място, на което човек се е установил за постоянно. Имам предвид просто да минем покрай дома ти, става ли?

— Ами...

— Става ли? — настоя Уили-Боб.

Обърнаха и поеха през Холивуд.

— Имаш ли работа? Не — обади се по едно време Кърк. — Утре ще ти донеса обявите за работа, за да можеш да живееш сам, докато не откриеш кой си всъщност, по дяволите. Откога живееш, да ме прощаваш за думата, с онзи кучи син?

— Година. Най-страхотната година в живота ми. Година. Най-ужасната година в живота ми.

— Петдесет на петдесет. Познато чувство.

Пристигнаха и Кърк намали скорост. Колата запълзя пред малкото бяло бунгало. От предния прозорец се лееше мека светлина с прасковен цвят. Дори на Кърк му се стори толкова уютно, че едва не спря.

— Това твоят прозорец ли е? — попита Уили-Боб. — Изглежда невероятно.

— Бива си го.

— Господи, ти си хубав човек. Какво ми има, че не мога да се отпусна и да бъда спасен? Какво ми има — изплака Уили-Боб и избухна в сълзи.

Кърк му подаде носна кърпичка, после импулсивно се наведе през седалката и целуна младежа по челото. Уили-Боб бързо вдигна обляното си в сълзи лице и го погледна изненадан.

Кърк се дръпна.

— Нямах намерение да те обидя! Нямах!

Разсмяха се, обърнаха и отново прекосиха Холивуд, за да намерят някой малък хотел.

Кърк слезе от колата.

— По-добре се качи — каза Уили-Боб.

— Няма ли да отседнеш тук?

— Знаеш, че не мога.

Кърк стоеше и чакаше.

— Много приятелки ли имаш? — попита го Уили-Боб.

— Няколко.

— Можеше да се предположи. Изглеждаш приятно. И се държиш приятно. Бракът ти щастлив ли е? Приятното излъчване помага ли за това?

— Добре съм — отвърна Кърк. — Но ми липсва това, което беше навремето, когато започвахме.

— О. Иска ми се _той_ да ми липсва известно време и после да го преживея. Сега направо стомахът ми се свива.

— Ще отmine. Ако му дадеш шанс.

— Не — поклати глава Уили-Боб. — Никога няма да отmine.

Това свърши работа.

Кърк се качи обратно в колата и загледа как крехкият млад мъж бърше сълзите си.

— Къде искаш да те закарам?

— Ще ти покажа моята бърлога.

Кърк пъхна ключовете и зачака.

— Хотелът е пред теб. Последен шанс за живот. Минава, минава, отмина. Девет, осем, седем...

Погледна към бирата в ръката на младежа. Уили-Боб се разсмя.

— Обилна трапеза за осъдения на смърт.

Смачка кутията и я изхвърли.

— А сега е боклук. Като мен. Е?

Кърк преглътна една ругатня и завъртя ключа.

— Ето го!

Караха по булевард „Санта Моника“ и приближаваха „Синия папагал“. Отпред, на самия праг, стоеше мъжът с маската и шапката невидимка. Но в момента маската се беше наполовина свлякла. С наранени очи и болезнено изкривена уста, той беше скръстил ръце на гърдите и потропваше нетърпеливо с крак.

Щом забеляза, че колата на Кърк намалява, и видя кой седи на мястото до шофьора, цялото му тяло залитна нетърпеливо напред. Но в същия миг маската се върна на мястото си, гърбът се изправи, гърдният кош се стегна, брадичката се вдигна и очите пламнаха мълчаливо.

Кърк спря.

— Сигурен ли си, че искаш да бъдеш тук?

— Да — отвърна Уили-Боб със сведен поглед и пъхнати между краката ръце.

— Знаеш какво ще последва, нали? Ще бъде същински ад цялата следваща седмица. Или месец, ако разчитам правилно физиономията му.

— Знам — тихо отрони Уили-Боб и кимна.

— И въпреки това искаш да идеш при него?

— Това е единственото, което мога да направя.

— Не. Можеш да останеш в хотела, а аз ще ти купя компас.

— Що за бъдеще е това? — попита Уили-Боб. — Ти не ме обичаш.

— Да, така е. А сега скачай от колата и си плюй на петите, сам!

— Господи, не мислиш ли, че би ми харесало да го направя?

— Направи го тогава. За мен. За себе си. Бягай. Намери си някого другого.

— Няма друг. На целия свят. Той ме обича, нали разбираш. Напусна ли го, това ще го убие.

— А върнеш ли се, той ще убие теб. — Кърк пое дълбоко дъх и издиша. — Господи, сякаш някой се дави, а пък аз му хвърлям наковалня.

Пръстите на Уили-Боб зашариха по дръжката. Вратата се отвори. Мъжът пред „Синия папагал“ видя това. Отново залитна и отново запази равновесие. Около мъртвешки зяпналата му уста се появи мрачна линия.

Уили-Боб се измъкна от колата. Костите в тялото му сякаш се топяха. Когато се изправи на тротоара, вече изглеждаше една педя понисък, отколкото беше допреди десет минути. Наведе се и надникна загрижено през прозореца, сякаш говореше на спипал го в издънка пътен полицаи.

— Не разбираш.

— Разбирам — отвърна Кърк. — И това е тъжното.

Пресегна се и го потупа по бузата.

— Опитай се да имаш добър живот, Уили-Боб.

— Ти вече го имаш. Никога няма да те забравя — каза Уили-Боб. —
Благодаря ти, че опита.

— Свикнал съм да бъда спасител. Може би ще продължа до плажа,
ще се кача на някоя кула и ще се оглеждам за давещи се.

— Направи го. Спаси някого, който го заслужава. Лека нощ.

Уили-Боб се обърна и тръгна към „Синия папагал“.

Приятелят му, онзи с вече възстановената маска и невероятната
шапка, беше изчезнал вътре — сигурен, уверен, без да чака. Уили-Боб
примигна към люлеещите се летящи врати, докато не замряха. После със
сведена глава, сякаш за да се предпази от дъжда, който се лееше
единствено за него, прекоси тротоара.

Кърк не остана да чака. Натисна газта и потегли.

Стигна до океана за двацет минути, загледа се в осветената от
луната празна спасителна кула, заслуша се в приборя, помисли си, по
дяволите, няма никого за спасяване, и подкара към вкъщи.

Легна си с остатъка от бирата и се зае да я допие на бавни глътки,
загледан в тавана. Накрая жена му се обади, без да се обръща към него:

— Е, _този_ път какво беше?

Кърк довърши бирата, излегна се и затвори очи.

— И да ти кажа, няма да ми повярваш.

Огризка писка

По пътя към гробището Менвил реши, че трябва да вземат нещо за
хапване, така че спряха при една крайпътна сергия до портокалова
горичка. Върху нея бяха наредени банани, ябълки, боровинки и разбира се,
портокали.

Избра две великолепни, големи, лъскави ябълки и подаде едната на Смит.

— Това пък защо? — попита Смит.

— Яж, яж — със загадъчна физиономия отвърна Менвил. Оставиха саката си в колата и изминаха пеш разстоянието, което оставаше до гробището.

Минаха през портала и вървяха дълго, докато не стигнаха до един паметник.

Смит погледна надписа.

— Ръс Симпсън. Не беше ли твой стар приятел от гимназията?

— Да — каза Менвил. — Точно той. Един от бандата. Всъщност най-добрият ми приятел. Ръс Симпсън.

Постояха малко, отхапваха от ябълките си, дъвчеха мълчаливо.

— Сигурно е бил много специален — обади се Смит. — Толкова път измина. Но не донесе цветя.

— Не, само ябълките. Ще видиш.

Смит се загледа в паметника.

— Какво му е било специалното?

Менвил отново отхапа от ябълката си.

— Беше _постоянен_. Беше на линия всеки обед, всеки ден го виждах в трамвая на отиване и връщане от училище. Беше налице всяко междучасие, седеше срещу мен и на упражненията по писане на разкази. Такива неща. О, понякога се държеше малко шантаво.

— Например?

— Ами бяхме банда от пет-шест момчета, срещяхме се по обед. Всички бяхме различни, но в същото време си приличахме. Ръс обичаше да се закача с мен, чисто приятелски.

— Да се закача?

— Обичаше да играе една игра. Оглежда всички ни и започва: „Някой каза Грейнджър“. Поглежда ме. „Кажи Грейнджър“. Казвам „Грейнджър“, а Ръс поклаща глава. „Не, не. Някой друг да каже Грейнджър“. Някое от другите момчета казва „Грейнджър“ и всички избухваме в смях, защото го е казало точно както трябва. А после Ръс се обръща към мен и ми казва: „А сега е твой ред, кажи го“. Казвам го, но никой не се смее, а аз стоя като в небрано лозе. Точно в това беше номерът, но аз бях толкова тъп, толкова наивен, че никога не се усещах, че ме поднасят. Веднъж бях в дома на Ръс и един негов приятел, Пипкин се казваше, се наведе от балкона на дневната и пусна котка отгоре ми. Можеш ли да си представиш? Кацна право върху главата ми и ми изподраска лицето. По-късно се сетих, че можеше да ми извади очите. Ръс реши, че това е страхотна шега. Смееше се, Пип също се смееше, а аз запокитих котката през стаята. Ръс се възмути. „Виж какво направи с котката!“ — извика ми. „Виж какво ми направи котката!“ — извиках му аз. Голям майтап беше. Разказа го на всички. И всички се смяха, с изключение на мен.

— Ама че спомен — обади се Смит.

— Всеки ден беше с мен в училище. Най-добрият ми приятел. На обяд изядва ябълка и казва: „Огризка“. А някое от момчетата отговаря: „Писка“. После Ръс казва: „Кой ти е приятел?“. Всички ме посочваха и той хвърляше огризката със сила по мен. Правеше този номер редовно. Поне веднъж седмично в продължение на една-две години. Огризка писка.

— И това е бил най-добрият ти приятел?

— Разбира се. Най-добрият ми приятел.

Стояха край гроба и отхапваха от ябълките си. Слънцето печеше все по-силно, нямаше никакъв ветреца.

— Има ли още? — попита Смит.

— Не кой знае колко. Понякога през голямото междучасие молех учителката да ми позволи да използвам някоя от пишещите машини, защото няхах своя собствена. Накрая ми се отвори възможност да купя една съвсем евтино, така че близо месец спестявах от парите за обяд. Накрая събрах достатъчно за собствена машина, на която да мога да пиша, когато си поискам. Един ден Ръс ме погледна и каза: „Господи, даваш ли

си сметка какво си?“. „Какво?“, попитах го аз, а той отговори: „Ти си баят плодов пай. Да си даваш парите за някаква си проклета пишеща машина. Баят плодов пай“. По-късно често си мислех, че някой ден, когато завърша великия си роман, ще го кръстя точно така. „Баят плодов пай“.

— По-добре от „Гетсби“, а? — подхвърли Смит.

— Определено. Както и да е, сдобих се с машина.

Замълчаха. Тишината се нарушаваше единствено от хрупането на ябълките.

На лицето на Смит се появи отнесено изражение. Той примигна и неочаквано прошепна:

— Огризка.

— Писка — бързо отвърна Менвил.

— Кой ти е приятел?

Менвил погледна надгробния камък и очите му се разшириха.

— Грейнджър.

— Грейнджър? — повтори Смит и впери поглед в приятеля си.

— Да — отвърна Менвил. — Грейнджър.

Смит вдигна ръка и запрати огризката по камъка.

Миг по-късно Менвил хвърли и своята огризка, после я вдигна и я запрати отново и отново, докато камъкът дотолкова се измаца с парченца от ябълка, че надписът престана да се чете.

Двамата се загледаха в кашата.

После Менвил се обърна и тръгна между гробовете. По бузите му се стичаха сълзи.

— Къде отиваш? — извика след него Смит.

Менвил отговори дрезгаво, без да се обръща назад:

— Да взема още ябълки, по дяволите. Още ябълки.

Прероден

След време ще превъзмogneш страха. Нищо не можеш да направиш. Трябва само да внимаваш да вървиш нощем.

Слънцето е ужасно. Летните нощи не помагат. Трябва да изчакаш студения сезон. Първите шест месеца си в разцвета си. На седмия водата ще се просмуче и ще започне разлагането. Към осмия месец ще изгубиш сръчността си. В началото на десетия ще лежиш и ще ридаш без сълзи, защото ще си разбрал, че никога вече няма да се движиш.

Но преди това да се случи, има толкова много за довършване. Много приятни и неприятни неща трябва да обмислиш, преди да се разтопи умът ти.

Всичко е ново за теб. Ти си прероден! Мястото ти е меко като коприна, мирише на туберози и лен, преди раждането ти не се чува нито звук освен сърдечния ритъм на милиарди насекоми в земята. Това място е дърво, метал и сатен, то не предлага прехрана, то е само неумолимо пространство застоял въздух, джоб в земята. Има само един начин да оживееш. Гняв, който да те зашлеви и да те събуди, да те накара да се раздвижиш. Желание, страст, нужда. Тогава потрепваш и се надигаш, за да удариш глава в покритото с лен дърво. Животът те вика. Изпълваш се с него. Бавно си пробиваш път нагоре, намираш начин да отместиш тежката пръст бучка по бучка и една нощ разбиваш мрака, освобождаваш се и се втурваш нагоре, за да видиш звездите.

Стоиш изправен, а емоциите те изгарят. Правиш крачка като малко дете, олюляваш се, посягаш да се опреш на нещо — и откриваш студена мраморна плоча. Под пръстите ти е изписана кратката история на твоя живот: РОДЕН — УМРЯЛ.

Писнало ти е от дърво. Опитваш се да вървиш. Излизаш от страната на паметниците и влизаш в потъналите в здрач улици. Сам си по бледите тротоари.

Чувстваш, че нещо е недовършено. Пропуснал си някое цвете, трябва да видиш някое място, някое езеро те очаква да поплуваш в него, добро вино — да го вкусиш. И тръгваш, за да завършиш недовършеното.

Улиците са непознати. Вървиш през градче, което никога не си виждал, съновидение върху езерен бряг. Стъпваш все по-уверено, крачиш все по-бързо. Спомените се връщат.

Сега разпознаваш всеки двор, всяка вдлъбнатина, където асфалтът се е разтопил между бетонните плочи под палещата лятна жегата. Знаеш къде връзваха конете, потни в зелената пролет на тези железни брегове, толкова отдавна, че ти е като в мъгла. Познаваш това кръстовище, над което лампата виси като светец паяк, който хвърля мрежата си в мрака. Скриваш се от паяжината ѝ в сенките на чинарите. Пръстите ти пробягват по дървена ограда. Тук си тичал като дете с пушка играчка в ръка, тук е отеквал смехът ти.

Къщите, с техните хора и спомени. Миризмата на лимон на старата госпожа Ханлон, която живееше тук — жената със съсухрените ръце, която те хока, че си стъпкал петуниите ѝ. Сега е напълно съсухрена като стара, обгоряла хартия.

Улицата е тиха, чуват се единствено нечии стъпки. Завиваш на ъгъла и най-неочаквано се сблъскваш с някакъв непознат.

И двамата отскачате назад. Оглеждате се за момент и разбирате.

Очите на непознатия са дълбоко поставени огънове. Той е висок, слаб, облечен в тъмен костюм. Скулите му са бели като пламък. Усмивва се.

— Ти си нов — казва.

Тогава разбираш какво е той. Той е „различен“, също като теб.

— Къде си се разбързал толкова? — пита.

— Дръпни се от пътя ми — отговаряш. — Нямам време. Трябва да ида на _едно място_.

Той те сграбчва здраво за лакътя.

— Знаеш ли _какво_ съм аз? — Навежда се към теб. — Не разбираш ли, че сме еднакви? Ние сме братя.

— Аз... Нямам време.

— Нямаш — съгласява се той. — И аз нямам време за губене.

Опитваш се да се махнеш, но той тръгва с теб.

— Знам къде отиваш.

— Нима?

— Да — казва той. — На някое място от детството. При някоя река. При някоя къща. При някакъв спомен. Може би при някоя жена. При леглото на някой стар приятел. Ох, знам всичко, всичко за тези като теб. Знам. — Кима към редуващата се светлина и мрак.

— Наистина ли.

— Винаги това е причината ние, изгубените, да вървим нанякъде. Странно, като се замислиш за всички книги за духове и ненамерили покой души, авторите на дебелия томове нито веднъж не са се докоснали до истинската причина за нашето връщане. Правим го винаги заради спомен, приятел, жена, къща, глътка вино, за всичко, свързано с живота и... _живеенето_! — Стиска юмрук, сякаш за да задържи думите си. — Живот! _Истински_ живот!

Без да кажеш нищо, ускоряваш крачка, но шепотът му те следва.

— Трябва после да дойдеш при мен, приятелю. Ще се срещнем с останалите. Тази нощ, утре, всяка нощ, докато най-сетне победим!

— Кой са другите?

— Мъртвите. Обединяваме се срещу... — пауза — нетолерантността.

— Нетолерантност?

— Ние, наскоро починалите, наскоро погребаните, сме малцинство. Преследвано малцинство. _Те_ създават закони срещу нас.

Спираш.

— Малцинство?

— Да. — Той сграбчва ръката ти. — Желани ли сме? Не! От нас се страхуват, гонят ни като овце, крещат ни, замерят ни с камъни — също като евреите. Това е лошо, казвам ти, това не е справедливо! — Вдига яростно ръце и удря въздуха. — Нима е честно да се разлагаме в гробовете си, докато останалият свят пее, смее се и танцува? Нима е честно те да обичат, докато ние лежим студени, да докосват, докато нашите ръце са станали на камък? Не! Казвам за тях — долу, долу! Защо трябваше ние да умрем? Защо не другите?

— Може би...

— Хвърлят пръст в лицата ни и слагат отгоре камък, за да ни затиска. Носят цветя и ги оставят да гният. Веднъж годишно, а понякога дори и това не правят! Ох, как само мразя живите. Проклети глупаци! Танцуват цяла нощ и правят любов до сутринта, а ние сме изоставени. Нима това е правилно?

— Не съм го поглеждал по този начин...

— Е, ние ще ги оправим! — извиква той.

— Как?

— Тази нощ хиляди от нас се събират в Елисейската горичка. Аз ще водя нашата армия. Ще излезем на марш! Твърде дълго ни пренебрегваха. Щом ние не можем, и те няма да живеят! Ще дойдеш ли, приятелю? Говорих с мнозина. Ела при нас. Тази нощ гробищата ще се отворят и Изгубените ще се изсипят, за да удавят неверниците. Ще дойдеш ли?

— Да. Може би. Но сега трябва да вървя. Търся нещо... По-късно, по-късно ще дойда.

— Добре — казва той. Отдалечаваш се, оставяш го в сенките. — Добре, добре, добре!

А сега нагоре, бързо. Слава Богу, че нощта е студена.

Ахваш. Ето я, светеща в нощта с простичко великолепие — къщата, в която баба приютяваше и хранеше квартирантите си. В тази величествена висока къща се провеждаха съботни пиршества. Тук, като дете, ти стоеше на верандата, гледаше как ракетите се издигат на огнените си стълбове, а

фойерверките пръскат искри и в ушите ти кънтяха гърмежите на месинговото оръдие, запалено от ръчно свитата цигара на чичо Байън.

Сега, разтреперан от спомена, разбираш защо вървят мъртвите. За да видят още ноци като тази. Тук, където росата падаше върху ливадата, а ти се боричкаше с децата, мачкаше мократа трева и чувстваше сладостта на момента, на настоящето. Няма утре, няма вчера, живееш сега, тази ноц!

А ето там, там, помниш ли? Това е домът на Ким. Жълтата светлина отзад идва от нейната стая.

Отваряш портата с трясък и бързаш по пътеката.

Приближаваш прозореца и виждаш как застоялият ти дъх полепва по студеното стъкло. Мъглата изчезва и стаята ѝ се появява — дреболиите, пръснати по малкото меко легло, намазаният до блясък под от черешово дърво, мъхнатите килими, досущ като спящи кучета.

Тя влиза в стаята. Изглежда уморена, но въпреки това сяда и започва да реши косата си.

Затаил дъх, притискаш ухо до студената дъска, заслушваш се и сякаш от дълбините на морето я чуваш да пее, толкова тихо, че думите се превръщат в ехо, преди още да са изпети.

Почукваш по прозореца.

Но тя не се обръща, а продължава нежно да реше косата си.

Почукваш отново, по-неспокойно.

Този път тя оставя гребена, става и приближава прозореца. Отначало не вижда нищо — ти си в сенките. После се вглежда по-внимателно. Вижда смътна фигура в мрака.

— Ким! — Не можеш да се сдържиш. — Аз съм! Ким!

Пристъпваш напред към светлината. Лицето ѝ пребледнява. Не извиква, но очите ѝ се разширяват и устата ѝ се отваря, сякаш мълния е улучила земята под нея. Леко се дръпва назад.

— Ким! — викаш ти. — Ким.

Казва името ти, но ти не го чуваш. Иска да избяга, но отваря прозореца и отстъпва, хлипайки, докато влизаш през него.

Затваряш прозореца и стоиш, олюлявайки се, само за да откриеш, че тя е в другия край на стаята, полуизвърнала лице.

Опитваш се да измислиш какво да кажеш, но не можеш, и тогава я чуваш да плаче.

Накрая тя успява да проговори:

— Шест месеца — казва. — От толкова време те няма. Когато си отиде, плаках. Никога не съм плакала толкова през живота си. Но сега ти не можеш да си тук.

— Тук съм!

— Но защо? Не разбирам. Защо дойде?

— Бях се изгубил. Беше много тъмно и започнах да сънувам. Не знам как. И ти беше в съня ми, и не знам как, но трябваше да намеря начин да се върна.

— Не можеш да останеш.

— Мога, до изгрев слънце. Още те обичам.

— Не го казвай. Вече не бива да го правиш. Моето място е тук, а твоето там, и в момента съм ужасно уплашена. Толкова време мина. Нещата, които правехме, нещата, с които се шегувахме и смеехме, тях все още ги обичам, но...

— Тези мисли не ме напускат. Връщат се при мен отново и отново, Ким. Моля те, опитай се да разбереш.

— Не ти трябва съжаление, нали?

— Съжаление? — Почти се обръщаш. — Не, не съм искал съжаление. Ким, чуй ме. Бих могъл да идвам при теб всяка нощ, можем да си говорим точно както навремето. Мога да обясня, мога да те накарам да разбереш, стига само да ми позволиш.

— Безсмислено е — казва тя. — Не можем да върнем времето.

— Ким, по един час всяка вечер. Или половин, както кажеш. Пет минути. Само колкото да те видя. Това е всичко, за което те моля.

Опитваш се да вземеш ръцете ѝ. Тя се отдръпва.

Стиска очи и казва простичко:

— Страх ме е.

— Защо?

— Така съм научена.

— Това ли било?

— Да. Предполагам, това е.

— Но аз искам да поговорим.

— Говоренето няма да помогне.

Треперенето ѝ постепенно отминава, тя се поуспокоява и отпуска. Сяда на ръба на леглото и гласът ѝ изведнъж става много стар за нейното младо гърло.

— Сигурно... — Пауза. — Може би. По няколко минути всяка вечер, и може би ще свикна с теб и няма да ме е страх.

— Колкото кажеш. И няма да те е страх?

— Ще се опитам. — Поема дълбоко дъх. — Няма да се страхувам. Ще се видим отвън след няколко минути. Нека да дойда на себе си и да си кажем лека нощ.

— Ким, само едно нещо трябва да запомниш — че те обичам.

Излизаш през прозореца и тя затваря след теб.

Стоиш в тъмното и плачеш, разкъсван от нещо по-дълбоко от мъка.

На отсрещния тротоар върви мъж. Разпознаваш го — онзи, с когото разговаря по-рано тази нощ. Изгубил се е и върви като теб, сам в свят, който почти не познава.

И изведнъж Ким се озовава до теб.

— Всичко е наред — казва тя. — Добре съм. Мисля, че не ме е страх.

И тръгвате заедно на лунната светлина, както сте го правили толкова пъти преди. Завежда те до сладкарницата, сядаш на бара и поръчваш сладолед.

Поглеждаш мелбата и си мислиш, колко хубаво е всичко, откога чакаш този момент.

Вземаш лъжицата, слагаш малко сладолед в устата си, застиваш и усещаш как светлината изчезва от лицето ти. Облягаш се назад.

— Нещо не е наред ли? — пита продавачът зад щанда.

— Не, няма нищо.

— Да не би сладоледът да е развален?

— Не, чудесен е.

— Не ядете — казва той.

— Не.

Отместваш чашката и чувстваш как те обсебва ужасна самота.

— Не съм гладен.

Изправяш се в стола си, вперил поглед в нищото. Как можеш да й кажеш, че не можеш да преглътнеш, не можеш да ядеш? Как да й обясниш, че тялото ти е плътно като парче дърво, че нищо в него не помръдва, че не можеш да вкусиш каквото и да било?

Отстъпваш от тезгяха, чакаш Ким да плати мелбите, после отваряте широко вратата и излизате в нощта.

— Ким...

— Всичко е наред — казва тя.

Тръгвате към парка. Чувстваш ръката й върху своята, но някак далечно, усещането е толкова леко, че почти го няма. Тротоарът под краката ти губи твърдостта си. Движиш се плавно, сякаш в сън.

— Не е ли чудесно? — пита Ким. — Мирише на люляк.

Подушваш въздуха, но не долавяш нищо. Обхванат от паника, опитваш отново, но няма никакъв люляк.

Срещате двама души в тъмното. Разминавате се, те се усмихват на Ким. Докато се отдалечават, чуваш единия да казва:

— Надуши ли това? Има нещо гнило в Дания.

— Какво?

— Не виждам...

— Не! — извиква Ким. И изведнъж побягва, подплашена от гласовете.

Настигаш я. Хващаш я за ръката. Борите се мълчаливо. Тя те удря. Едва усещаш юмруците ѝ.

— Ким! Недей. Не се страхувай.

— Пусни ме! — извиква тя. — Пусни.

— Не мога.

Пак същите думи — „не мога“. Тя губи сили и се отпуска, опира се на теб и хлипа. Докосваш я. Трепери.

Прегръщаш я и също се разтреперваш.

— Ким, не ме напускай. Такива планове имам. Ще пътуваме, където и да било, просто ще пътуваме. Помисли си само. Ще ядем най-вкусната храна, ще видим най-красивите места, ще пием най-доброто вино.

Ким те прекъсва. Виждаш как устните ѝ се движат. Накланяш глава.

— Какво?

Тя заговаря отново.

— По-силно — казваш. — Не те чувам.

Тя говори, устните ѝ се движат, но ти не чуваш абсолютно нищо.

И после, сякаш иззад дебела стена, един глас казва:

— Безсмислено е. Видя ли?

Пускаш я.

— Исках да видя светлината, цветята, дърветата, всичко. Исках да те докосна, но, Господи, всичко изчезна с лъжичката сладолед. И сега ми се струва, че не мога да се движа. Едва чувам гласа ти, Ким. Вятър подухва в нощта, но аз почти не го усещам.

— Изслушай ме — казва тя. — Не е това начинът. За да имаш нещо, е нужно не само желание. Щом не можем да говорим, да чуваме, да усещаме и дори да вкусваме, какво остава за нас с теб?

— Мога да те гледам и да си спомням какво беше.

— Това не е достатъчно, трябва да има нещо повече.

— Не е честно. Господи, искам да живея!

— Ще живееш, обещавам ти, но не по този начин.

Спираш. Смразяваш се. Хващаш китката ѝ и се вираш в развълнуваното ѝ лице.

— Какво искаш да кажеш?

— Детето ни. Нося нашето дете. Разбираш ли, не беше нужно да се връщаш, ти винаги си с мен, винаги ще бъдеш жив. А сега си върви. Повярвай ми, всичко ще бъде наред. Нека да запазя добрите спомени, а не тази ужасна нощ. Върни се там, откъдето си дошъл.

Не можеш дори да заплачеш. Очите ти са пресъхнали. Стискаш здраво китките ѝ и изведнъж, без да каже нито дума, тя бавно се свлича на земята.

— В болницата — чуваш я да прошепва. — Бързо.

Понасяш я по улицата. Мъгла изпълва лявото ти око и осъзнаваш, че скоро ще ослепееш.

— Побързай — шепне тя. — Побързай.

Започваш да тичаш, препъвайки се по тротоара.

Минава кола и ѝ махаш да спре. Миг по-късно двамата сте вътре с някакъв непознат и се носите безмълвно в нощта.

И през цялото бясно препускане я чуваш как повтаря, че вярва в бъдещето и че скоро трябва да се махнеш.

Накрая пристигате и Ким изчезва; дежурните я отнасят, без да ти обърнат внимание.

Стоиш безпомощно пред входа, после се обръщаш и се опитваш да си отидеш. Светът се размазва.

Накрая успяваш да закрачиш в полумрак, опитваш се да видиш хората, да помиришеш люляка, който сигурно все още е някъде около теб.

Откриваш, че се спускаш в дерето край парка. Нощните пешеходци се събират тук. Помниш ли какво каза онзи? Всички изгубени, всички самотници се събират тази нощ, за да унищожат онези, които не ги разбират.

Препъваш се по пътеката, падаш, изправяш се и отново падаш.

Непознатият се озовава пред теб, докато вървиш към притихналото поточе. Оглеждаш се и не виждаш никого друго в мрака.

— Не дойдоха! — гневно възкликва непознатият. — Нито един от онези, нито един! Само ти. Страхливци, проклети да са, долни страхливци!

— Добре. — Дишането ти, или илюзията за дишане, се забавя. — Радвам се, че не са те послушали. Трябва да има някаква причина. Може би... може би се е случило нещо, което не можем да разберем.

— Имах планове — поклаща глава онзи. — Но съм сам. Дори и всички самотници да се надигнат обаче, те не са силни. Един удар, и падат. Уморяваме се. Аз съм уморен...

Оставяш го зад себе си. Шепотът му затихва. Глухо туптене отеква в главата ти. Излизаш от дерето и се връщаш в гробището.

Името ти е изписано върху надгробния камък. Пръстта те очаква. Спускаш се по тесния тунел в сатена и дървото, вече не си уплашен или развълнуван. Лягаш в топлия мрак. Отпускаш се.

Погълнат си от разкоша на хранителна топлина, подобна на безбрежна мая. Имаш чувството, че се поклащаш върху шепнещите й вълни.

Дишаш тихо, без да изпитваш жажда, без да се тревожиш. Обичан си. Сигурен си. Мястото, в което лежиш и сънуваш, се движи.

Дрямка. Тялото се топи, става мъничко, компактно, безтегловно. Дрямка. Бавна. Тишина. Тишина.

Кого се опитваш да си спомниш? Някакво име се понася по морето. Тичаш да го пресрещнеш, вълните го отнасят. Някой прекрасен. Някой. Време, място. Дрямка. Мрак, топлина. Беззвучна земя. Смътно вълнение. Тишина.

Тъмна река те понася бързо и още по-бързо.

Озоваваш се на открито. Увисваш под ярка жълта светлина.

Светът е огромен като покрита със сняг планина. Слънцето ослепително свети, огромна ръка хваща краката ти, а друга те потупва по гърба, за да изтръгне вик от теб.

Наблизо лежи жена. По лицето ѝ е избила пот, тази стая и този свят са изпълнени с диво пеене и възхита. Надаваш вик, както висиш надолу с главата, обръщат те, прегръщат те и те кърмят.

В малкия си глад забравяш да говориш, забравяш всичко. Гласът ѝ шепне някъде над теб:

— Милото ми бебе. Ще те кръстя на него. На... него...

Тези думи не означават нищо. Страхувал си се от нещо ужасно и черно, но сега то е забравено в тази топлина. Някакво име се оформя в устата ти, опитваш се да го кажеш, без да знаеш какво означава, но можеш само да го изплачеш щастливо. Думата избледнява, изчезва като изтрит призрак на смях в главата ти.

— Ким! Ким! О, _Ким_!

Ременбърнс, Охайо

Появиха се тичешком през горещия неподвижен прахоляк на градчето, сподиряни от черните сенки, които слънцето прогори под тях.

Задържаха се за огради. Вкопчваха се в дървета. Хващаха се за люлякови храсти, които не им даваха опора, олюляха се и се вкопчиха един в друг, после продължиха да тичат и погледнаха назад. С внезапна отчетливост пустата улица се втурна към тях. Ахнаха и се завъртяха в непохватен танц.

И тогава го видяха и възкликнаха като пътешественици, съзрели мираж по пладне, невероятен остров, обещаващ прохладен бриз и водни поляни от стопени забравени снегове.

Най-отпред се издигаше млечнобяла къща с покрита с лоза веранда, в която бръмчаха златисти пчели.

— У дома — каза жената. — Тук ще сме в безопасност!

Мъжът примигна изненадано към къщата.

— Не разбирам...

Но стигнаха до верандата, подкрепяйки се един друг, и седнаха на люлката. Тя увисна като везна, която трябва да ги претегли, и това ги изплаши.

Дълго време единственото движение беше лекото ѝ полюшване с мъжа и жената, кацнали несигурно като птички на нея. Улицата разстла пласт гореща прах, гладка, без отпечатьци от стъпки или гуми. От време на време от нищото появяваше вятър, прелиташе през прашния път и утихваше в прохладата на зелените дървета. Всичко друго беше плътно и неподвижно, сякаш опечено. Ако изтичаш на някоя веранда, плюеш върху някой прозорец и избършеш прахта, можеше да надникнеш вътре и да видиш мъртвите, пръснати по голите подове като глинени мумии. Но никой не изтичваше, не плюеше и не надничаше.

— Шшшт — прошепна тя.

Лъчите на слънцето минаваха през листата и сенките трептяха като криле на колибри по застиналите им лица.

— Сега чуваш ли?

Някъде отдалеч смътно се чува гласове. Обади се сирена, набра сила и замлъкна. Прахта се успокои. Шумовете на света лениво заглъхнаха.

Жената погледна съпруга си, седнал до нея.

— Ще ни намерят ли? Ние избягахме, свободни сме, нали?

Той кимна едва забележимо. Беше на около тридесет и пет, целият четина и розово. Червените жилки в очите му го караха да изглежда много по-румен, по-топъл, по-раздражителен. Често й казваше, че носи в себе си огромна космата топка, която му пречи да говори и да диша в горещините. Паниката бе постоянен начин на живот и за двамата. Ако сега от сляпото небе върху ръката му паднеше дори и една дъждовна капка, той щеше да се втурне да бяга и да я остави сама.

Езикът ѝ обходи устните.

Движението ѝ го раздразни. Хладнокръвието ѝ го безпокоеше.

Тя се възползва от възможността да заговори отново.

— Толкова е хубаво да поседиш.

Кимането му накара люлката да се залюлее отново.

— Всеки момент госпожа Хейдекер ще се появи с цял кош прясно набрани ягоди — продължи жената.

Той се намръщи.

— От собствената ѝ градина — добави тя.

Лозите се виеха около прохладната тъмна веранда. Двамата се чувстваха като деца, които се крият от родителите си.

Слънчевите лъчи открояваха тънките сребристи власинки по мушкатото в саксията на перилото. Мъжът изпита чувство, че е хванат натясно по зимно бельо.

Внезапно тя стана, отиде да надникне през шпионката и вдигна ръка към звънеца.

— Недей! — опита се да я спре той.

Късно — пръстът ѝ вече натискаше копчето.

— Не работи. — Сложи длан на устата си и заговори през пръсти. — Ама че глупаво! Да звъня на собствената си врата. Защо? За да видя дали няма да изляза на прага и да погледна самата себе си?

— Махай се оттам. — Вече се беше изправил. — Ще развалиш всичко!

Но детската ѝ ръка сякаш сама се плъзна към дръжката на вратата.

— Отключена е! Но защо, винаги я заключвахме!

— Махни си ръцете!

— Няма да се опитвам да влизам. — Неочаквано се пресегна нагоре и пръстите ѝ пробягаха по рамката на вратата. — Някой е откраднал ключа, това е. Откраднал го е, влязъл е и е обрал къщата. Твърде дълго ни нямаше.

— Отсъствахме само един час.

— Не лъжи — каза тя. — Знаеш, че са минали месеци. Не... колко? Години.

— Един час — повтори той. — Седни.

— Толкова дълго пътуване беше. Мисля, че ще седна. — Но ръката ѝ все така лежеше върху дръжката. — Искам да съм свежа, когато викна на майка: „Мамо, дойдохме си!“ Чудя се къде ли е Бенджамин? Такова добро куче.

— Умря — изпусна се мъжът. — Преди десет години.

— О... — Тя отстъпи назад и гласът ѝ омекна. — Да... — Погледна вратата, верандата и градчето. — Нещо не е наред. Не мога да кажа какво точно. Но нещо не е наред!

Единственият звук идваше от изгарящото небето слънце.

— В Калифорния ли се намираме или в Охайо? — попита тя и най-сетне се обърна към него.

— Не _прави_ това! — Сграбчи китката ѝ. — В Калифорния сме.

— Какво прави градът ни тук? — остро попита тя, останала без дъх.
— Та нали беше в Охайо!

— Имаме късмет, че намерихме този! Не говори за това!

— Може пък да е Охайо. Може изобщо да не сме заминавали на запад преди години.

— Това — каза той — е Калифорния.

— Как се казва това градче?

— Колдуотър*.

[* Студена вода — Б.пр.]

— _Сигурен_ ли си?

— В горещ ден като _този_ ли? Колдуотър.

— Сигурен ли си, че не е Мелоу Глен*1? Или Бризуей Фолс*2?

[*1 Злачна долина — Б.пр.]

[*2 Прохладен водопад — Б.пр.]

— В разгара на жегата и тези не звучат зле.

— Може пък да е Инклемънт*1, Небраска. — Тя се усмихна. — Или Девилс Пронг*2, Айдахо. Или Бойлинг Сандс*3, Монтана.

[*1 Суров, студен — Б.пр.]

[*2 Дяволската вила — Б.пр.]

[*3 Кипящи пясъци — Б.пр.]

— Върни се към ледените имена.

— Минт Уилоу*, Илинойс.

[* Ментова върба — Б.пр.]

— Ааах. — Той затвори очи.

— Сноу Маунтин*, Мисури.

[* Снежна планина — Б.пр.]

— Да. — Задвижи люлката и отново се залюляха напред-назад.

— Но знам кое е най-доброто — каза тя. — Ремембърнс*. Точно това е. Ремембърнс, Охайо.

[* Възпоменание — Б.пр.]

И по усмихнатото му мълчание и начина, по който се люлееше със затворени очи, разбра, че се намират именно там.

— _Те_ дали ще ни намерят тук? — с внезапно безпокойство попита тя.

— Не и ако внимаваме, не и ако се крием.

— О! — възкликна тя.

В далечния край на улицата под ярките лъчи на слънцето внезапно се появи група хора, които си вееха, за да прогонят прахта.

— Ето ги! Ох, какво сме направили, че ни гонят така? Том, да не би да сме грабители или крадци? Да не би да сме убили някого?

— Не, но все пак ни последваха чак до Охайо.

— Преди малко май каза, че сме в Калифорния.

Той отметна глава назад и се загледа в палещото небе.

— Господи, не знам вече. Може да са сложили града на колела.

Непознатите, които се движеха в свой собствен пращен свят, поспряха. Резките им, подобни на лай гласове се чуваха под дърветата.

— Трябва да бягаме, Том! Да се размърдаме! — Задърпа го за лакътя, опита се да го накара да стане.

— Да, но виж. Дреболиите наоколо — нещо не е както трябва. Градчето... — Залюля се с полуотворена уста и отнесен поглед. — Къщата. Нещо във верандата. Навремето имаше само три стъпала. А сега са четири.

— Не!

— Усещам промяната с краката си. И онези цветни стъкла около прозорчето на вратата. Сини и червени. А бяха оранжеви и млечнобели.

Посочи уморено.

— Тротоарите, дърветата, къщите. Цялото проклето градче. Не мога да определя какво му има.

Тя се загледа и започна да осъзнава. Нечия голяма ръка бе събрала всички познати от детството ѝ елементи от градче — църкви, гаражи, прозорци, веранди, тавани, храсти, поляни, улични лампи — и ги бе изсипала в стъкларска пещ и нагорещила до такава степен, че всичко се бе стопило и изкривило. Къщите бяха станали малко по-големи или по-малки от първоначалните си размери, тротоарите се накланяха, камбанариите бяха по-високи. Който и да беше слепил градчето в едно цяло, явно беше изгубил плановете. Беше прекрасно, но странно.

— Да — промърмори тя. — Да, прав си. Познавах с ролерите си всяка пукнатина по тротоара. Не е същото.

Непознатите тичешком завиха по една пресечка.

— Заобикалят — каза тя. — После ще ни намерят тук.

— Не знам — отвърна той. — Може да ни намерят, може и да пропуснат.

Седяха, без да помръдват, заслушани в горещата зелена тишина.

— Знам какво искам — рече тя. — Искам да вляза в къщата, да отворя хладилника, да пийна глътка студено мляко, да надникна в килера и да помириша окачените на тавана банани, да ям поничка с пудра захар направо от купата.

— Не прави опити — каза той, без да отваря очи. — Ще съжаляваш.

Тя се наведе и погледна изпитото му лице.

— Страх те е.

— Мен?

— От нещо толкова просто като това да отвориш вратата!

— Да — отвърна той след дълго мълчание. — Страх ме е. Не можем да бягаме повече. Ще ни хванат и ще ни върнат на онова място.

Внезапно тя се разсмя.

— Не бяха ли странни? Не ни взеха пари за престоя. Харесвах костюмите на жените — изцяло бели и колосани.

— На мен не ми харесваха прозорците — каза той. — Металните решетки. Помниш ли как започнах да издавам звуци като от ножовка и мъжете пристигнаха тичешком?

— Да. Защо все тичат?

— Защото знаем твърде много, затова.

— Аз не знам нищо — каза тя.

— Мразят те, защото си ти, мразят и мен, защото съм аз.

В далечината се чува гласове.

Жената извади от джоба си увито в носна кърпа огледалце, дъхна върху него и се усмихна на отражението си.

— Жива съм. Понякога там лягах на пода и си казвах, че съм мъртва и не могат повече да ме тормозят. Но те ме заливаха с вода и ме принуждаваха да стана.

Шестима мъже се появиха с викове на ъгъла и се насочиха към къщата, където мъжът и жената седяха в люлката и си вееха с ръце.

— Какво сме направили, че ни преследват така? — попита жената. — Ще ни убият ли?

— Не, ще говорят меко и мило и ще ни изведат от градчето.

Внезапно той подскочи.

— Сега пък какво? — извика тя.

— Ще вляза да събудя майка ти. Ще седнем на кръглата маса в дневната, ще хапнем сладкиш с праскови и бита сметана, а когато онези почукат на вратата, тя просто ще им каже да се махат. Ще използваме сребърните прибори, които ти купи от рекламата в „Чикаго Трибюн“ от двайсет и осма година с образите на Томас Мийхън и Мери Пикфорд върху дръжките.

Тя се усмихна.

— Ще пуснем фонографа. „Трите дървета — там, там и там!“

— Хайде — каза той. — Да вървим!

Шестимата мъже ги зърнаха на верандата, извикаха и се затичаха към тях.

— По-бързо! — изкрещя жената. — Влизай, викни майка ми и сестра ми, по-бързо, _идат_!

Той рязко отвори вратата.

Тя се втурна след него, затръшна я и се обърна.

Зад фасадата на къщата нямаше нищо освен подпори, платнища, дъски, малка полянка и поточе. Отстрани имаше няколко прожектора. Върху една от стените от папие маше с молив беше изписано СТУДИО №12.

На верандата затрополиха крака.

Вратата се отвори. Мъжете се изсипаха вътре.

— Ох! — изкрещя жената. — Можехте _поне_ да _почукате_!

Ако е писано пътищата да се пресекат отново

Невъзможно им бе да повярват, когато разбраха. Дейв Лейси не можеше, а Теда не смееше. Откритието ги шокира, потресе ги, а когато малко поохладняха, се натъжиха и учудиха едновременно.

— Не, не може да бъде — настояваше Теда, клатейки глава. — Просто не може да бъде. В осми клас се преместих в Централното училище, беше трийсет и трета, а ти...

— Разбира се — каза останалият без дъх Дейв. — Пристигнах в града през трийсет и трета, в Брентууд, Илинойс, кълна се. Живях шест

месеца в стая на Младежката християнска асоциация срещу Централното училище. Родителите ми имаха проблеми около развода и ме пратиха там от Чикаго. От април до септември!

— Ох, Господи — въздъхна тя. — На кой етаж живееше?

— На петия.

Запали цигара, даде ѝ я, запали втора и се облегна на тапицираната с кожа стена на коктейл бара „Ла Бамба“. Някъде от полумрака долиташе тиха музика; не ѝ обръщаха внимание. Той щракна с пръсти.

— Често се хранех в „При Майк“, на половин пряка надолу по улицата.

— „При Майк“! — извика Теда. — И аз се хранех там. Майка ми твърдеше, че е отвратителна мръсна дупка, затова ходех скришом. Господи, Дейвид, било е преди толкова години, а дори не сме подозирали!

Погледът му беше отнесен и замислен. Кимна меко.

— Всеки ден обядвах в „При Майк“. Сядах в дъното, за да гледам момичетата в ярките им рокли, докато се връщаха от училище.

— А ето ни сега в Лос Анджелис, на две хиляди мили и десет години от онова място, аз съм на двайсет и четири, а ти на двайсет и девет и е трябвало да минат всички тези години, за да се срещнем!

Той поклати неразбиращо глава.

— Защо не съм те намерил тогава?

— Може би не е трябвало да се срещаме.

— Може би защото ме е било страх — каза той. — Бях от плашливите. Момичетата сякаш ме дебнеха. Носех очила с рогови рамки и мъкнех под мишница дебели книги вместо мускули. Господи, Теда, скъпа, колко хамбургери съм изял в „При Майк“.

— С големи резени лук. И палачинки със сироп. Помниш ли? — Замисли се и ѝ стана трудно да го погледне отново. — Не те помня, Дейв. Върнах ума си да те търси назад във времето преди десет години, но така и не те видях. Поне такъв, какъвто изглеждаш сега.

— Може би си ме отрязала.

— Сигурно съм го направила, ако си флиртувал.

— Не. Спомням си само, че гледах едно русо момиче.

— Русо момиче в Брентууд през трийсет и трета. В „При Майк“ в дванайсет часа на един пролетен ден. — Теда се замисли. — Как беше облечена?

— Помня само синята панделка в косата ѝ, вързана на голяма фльонга. Имам спомен и за синя рокля на точки и напъпващи гърди. О, беше красива.

— Помниш ли лицето ѝ, Дейв?

— Само, че беше прекрасна. Не можеш да запомниш едно лице след толкова време. Помисли само колко хора виждаш всеки ден на улицата, Теда.

Тя затвори очи.

— Ако знаех, че ще те срещна по-късно в живота си, щях да те потърся.

Той се разсмя иронично.

— Никога не знаем тези неща. Всяка седмица, всяка година виждаме толкова много хора и повечето от тях са обречени на забрава. По-късно можем само да погледнем назад към смътното движение на годините и да видим как животът ни е срещнал за миг, как сме се докоснали мимолетно. Един и същи град, едно и също заведение, една и съща храна, един и същи въздух, но два различни пътя и два начина на живот, които не подозират за съществуването на другия. — Целуна пръстите ѝ. — И аз е трябвало да си отворям очите за теб. Но единственото момиче, което забелязах, беше онази руса красавица с панделката в косите.

Това я раздразни.

— Сигурно сме се блъскали в тълпата, разминавали сме се по улицата. Обзалагам се, че през лятото си ходил на карнавала край езерото.

— Да, ходех. Гледах разноцветните отражения на светлинките във водата и слушах как музиката полита към звездите!

— Точно така, спомням си! — възбудено рече тя. — А сигурно някои вечери си ходил и в кино „Академия“?

— Там гледах „Добре дошла, опасност“ на Харълд Лойд.

— Да, да. Аз също. Помня. Имаше един момент, когато Рут Етинг пееше „Продължавай да светиш, пълна луна“. Следвай подскачащата топка.

— Добра памет — отбеляза той.

— Скъпи, били сме толкова близо и същевременно така далеч. Даваш ли си сметка, че буквално сме се блъскали един в друг в продължение на половин година. Убийствено е! Няколко кратки момента заедно, а после десет години раздяла, до днес. И това се случва през цялото време. Живеем на една пряка от хора в Ню Йорк, които никога не виждаме, после отиваме в Милоуки и се запознаваме с тях на парти. А утре вечер...

Млъкна. Лицето ѝ пребледня и тя докосна силните му, загорели пръсти. Приглушената светлина играеше по лейтенантските му пагони и те намигаха странно, хипнотизиращо.

Наложи се той да завърши вместо нея.

— Утре вечер отново няма да ме има. Отплавам. Рано, твърде рано.

Сви юмрук и бавно го стовари по масата, без да издава звук. След малко погледна часовника си и възкликна.

— По-добре да вървим, скъпа. Късно е.

— Не — каза тя. — Моля те, Дейв, само още малко. — Погледна го. — Имам ужасно предчувствие. Вцепенена съм от страх. Съжалявам.

Той затвори очи, отвори ги, огледа се и видя лицата. Теда също. И на двамата им хрумнаха едни и същи странни неща.

— Огледай се, Теда — каза той. — Запомни всички тези лица. Може би, ако не се върна, ще срещнеш някого другого, ще бъдеш с него шест месеца и внезапно ще откриеш, че пътищата ви са се пресичали и преди —

в юлска вечер през четиридесет и четвърта в коктейл бар на име „Ла Бамба“ на булевард „Сънсет“. И да, онази вечер си била с млад лейтенант на име Дейвид Лейси, какво се е случило с него? О, отиде на война и не се върна... за Бога, някое от лицата тук точно сега ни вижда, гледа ме как ти говоря, отбелязва колко си красива и ме чува как ти казвам: „Обичам те, обичам те“. Запомни тези лица, Теда, и може би те ще запомнят нас, и...

Пръстите ѝ докоснаха устните му и го накараха да замълчи. Плачеше, беше уплашена, а пред очите ѝ имаше мокра пелена, през която видя лицата на хората, обърнати към нея, и си помисли за всички пътища и пътеки, и беше ужасно, бъдещето, Дейвид...

Отново погледна към него, прегърна го силно и заповтаря, че го обича, че го обича...

И до края на вечерта той беше очилато момче с книги под мишница, а тя — златокосо момиче с много синя панделка в дългата ярка коса...

Мис Епълтри и аз

Никой не помнеше откъде се появи мис Епълтри. Сякаш се беше навъртала наоколо от години. Всеки път, когато бисквитите на Нора не се получаваха или идваше на закуска без червило, Джордж казваше през смях:

— Внимавай! Да не избягам с мис Епълтри!

А когато Джордж излизаше навън с момчетата и се прибираше леко поочукан и износен от пясъците на времето, Нора го питаше:

— Е, как беше с мис Епълтри?

— Чудно, чудно — отговаряше Джордж. — Но аз обичам единствено теб, Нора. Хубаво е да се прибереш у дома.

И така, мис Епълтри от години се подвизаваше наоколо, неуловима като аромата на трева през април или уханието на капещи кестенови листа през октомври.

Джордж дори я описа:

— Висока е.

— Аз съм пет фута и седем инча* по чорапи — отвърна Нора.

[* 170 см — Б.пр.]

— Освен това е слаба.

— Аз пък се поокръглих малко с годините — каза Нора.

— И русокоса.

— Моята коса пък става сивкава — отбеляза Нора. — А преди сияеше като слънцето.

— Тя е от тихите — каза Джордж.

— А аз клюкарствам твърде много — каза Нора.

— И ме обича сяпко, страстно, без капка съмнение в ума и душата си, диво, безумно, така както никоя жена с мозък в главата си не би обичала дърт търтей като мен — каза Джордж.

— Прилича ми на лавина — отбеляза Нора.

— Но нали знаеш, когато лавината отmine и животът трябва да продължи, аз винаги се обръщам към теб, Нора. Мис Епълтри е невъзможна. Винаги се връщам при моята единствена и истинска любов, при жената, която се съмнява в моето съвършенство, към онази, която знае, че се случва да напъхам десния си крак в лявата обувка и е достатъчно дипломатична да ми дава по две десни обувки в такива моменти, при жената, която разбира, че съм ветропоказател за всеки полъх и все пак никога не ме поучава, че слънцето изгрява на изток и залязва на запад и ако помня това, няма как да се загубя? Нора, ти познаваш всяка пора на лицето ми, всяко косъмче в ухото ми, всяка дупка в зъбите ми. Но аз те обичам.

— Е, сбогом, мис Епълтри! — отвърна Нора.

И така годините се изнизваха една след друга.

— Подай ми чука и малко пирони — каза Джордж един прекрасен ден.

— За какво ти е? — попита жена му.

— За календара. Искам да го закова. Листата му се ронят като изтървано тесте карти. Господи, днес ставам на петдесет! Дай ми чука, по-бързо!

Тя го целуна по бузата.

— Не го вземаш ужасно присърце, нали?

— Не го вземах присърце вчера — отвърна той. — Но днес го вземам. Какво в кръглите годишнини толкова плаши мъжете? Когато човек е на двацет и девет и девет месеца, това изобщо не го вълнува. Но на трийсетия му рожден ден — гръм и мълнии, животът свършва, любовта е мъртва, кариерата излетява през комина или полита в шахтата, все тая. После той изкарва следващите десет-двайсет години, минава трийсетте, четирийсетте и приближава петдесетте, като благоразумно стои настрана от Времето, не се опитва да се вкопчва прекалено силно в дните, оставя вятъра да си духа и реката да си тече. Но, Боже мили, изведнъж става на петдесет, тази хубава кръгла годишнина, този величествен юбилей и — тряс! Депресия и ужас. _Къде_ изчезнаха всички тези години? _Какво_ е сторил с живота си?

— Отгледал е дъщеря и син, вече задомени и уредени — отвърна Нора. — И горди!

— Така е — каза Джордж. — Но въпреки това в ден като този, наред май, се чувствам тъжен, сякаш е есен. Познаваш ме, знаеш, че съм потиснато дърто псе. Аз съм синът на Томас Улф, о, време, о, река, о, скръб на ветровете, изгубени, изгубени, завинаги изгубени.

— Нужна ти е мис Епълтри — рече Нора.

Той примигна.

— Кой ми трябва?

— Мис Епълтри — повтори Нора. — Дамата, която измислихме навремето. Висока, слаба, лудо влюбена в теб. Мис Епълтри, неземната красавица. Дъщерята на Афродита. Всеки мъж на петдесет, всеки мъж, който се самосъжалява и е тъжен, се нуждае от мис Епълтри. От романтика.

— О, но аз имам теб, Нора.

— О, но аз не съм нито толкова млада, нито толкова хубава, колкото бях навремето — отвърна Нора и го хвана за ръката. — Веднъж в живота си всеки мъж трябва да кръшне.

— Наистина ли го мислиш?

— Знам го!

— Но това води до развод. Когато някой оглупял старец почне да тича след млади момичета.

— Не и ако съпругата му има глава на раменете си. Не и ако разбира, че той не е искал да я наскърби, а просто е много тъжен, изгубен, уморен и объркан.

— Познавам доста мъже, избягали с разни мис Епълтри, които са се отчуждили от жените и децата си и са превърнали живота си в каша.

Умълча се мрачно.

— Е, имал съм доста тежки мисли всяка минута, всеки час и всеки ден. Човек не бива да мисли толкова много за млади жени. Не е хубаво, това е като някакво природно бедствие. Не бива да мисля за това толкова напрегнато и сериозно.

Довършваше закуската си, когато отвън се позвъни. Двамата с Нора се спогледаха. На вратата леко се почука.

Той сякаш искаше да стане, но не можеше да се насили, така че Нора се надигна и отиде до вратата. Бавно завъртя дръжката и надникна навън. Дочу се разговор.

Джордж затвори очи и се заслуша. Стори му се, че чува две жени да приказват на прага. Единият глас беше тих, а другият сякаш набираше сила.

Няколко минути по-късно Нора се върна на масата.

— Кой беше? — попита той.

— Търговка — отвърна тя.

— Какво?

— Търговка.

— Какво продаваше?

— Каза ми, но говореше толкова тихо, че почти не я чувах.

— Как се казваше?

— Името ѝ ми убягна — каза Нора.

— Как изглеждаше?

— Беше висока.

— Колко висока?

— Много висока.

— И хубава?

— Хубава.

— Какъв цвят беше косата ѝ?

— Като слънчева светлина.

— Така значи.

— Така. А сега виж какво ще ти кажа. Пий си кафето, ставай, връщай се горе и си лягай в леглото.

— Я повтори.

— Пий си кафето, ставай...

Впери поглед в нея, бавно вдигна чашата си, пресуши я и започна да се надига.

— Но аз не съм болен. Не е нужно да си лягам толкова рано сутрин.

— Изглеждаш доста зле — отвърна Нора. — Това е заповед. Качвай се горе, събличай се и си лягай.

Обърна се бавно, качи се горе и усети, че се съблича и ляга. Щом главата му докосна възглавницата, трябваше да положи усилия, за да не заспи.

Малко по-късно чу някакво шумолене в полутъмната утринна стая.

Усети как някой ляга в леглото и се обръща към него. Затворил очи, той се чу да пита с уморен глас:

— Какво? Кой е?

— Мис Епълтри — чу се шепот от съседната възглавница.

— Я пак?

— Мис Епълтри — прошепна гласът.

Литературна схватка

Това продължаваше от доста време, но тя го забеляза едва през тази есенна вечер, когато Чарли разхождаше кучето и я срещна на връщане от бакалията. Бяха женени от година, но рядко се случваше да се срещат така, като двама непознати.

— Господи, радвам се да те видя, Мари! — извика той и я сграбчи енергично за ръката. Тъмните му очи блестяха, поемаше на дълбоки глътки свежия въздух. — Господи, каква вечер!

— Приятна е. — Погледна го мълчаливо, докато вървяха към дома си.

— Октомври — ахна той. — Боже мой, така обичам октомврийските вечери, да ги поглъщам, да ги вдишвам, да усещам миризмата им. Да, наистина месецът е шантав и тъжен. Светът пламва през октомври. И си мислиш за всички мъртви, които няма да видиш никога вече.

Стисна ръката ѝ.

— Само секунда. Кучето иска да спре.

Зачакаха в студения мрак, докато кучето почукваше с нос едно дърво.

— Господи, помириши само! Същински тамян! — Съпругът ѝ се протегна. — Чувствам се страхотно, страшно висок, сякаш мога да прекрача цялата земя, да свалям звезди, да карам вулканите да изригват!

— Значи сутрешното ти главоболие е отминало? — меко попита тя.

— Отминало! Исусе, никога вече няма да се върне! Кой мисли за главоболия в нощ като тази! Чуй как шумолят листата! Чуй вятъра в голите клони! Господи, не е ли наистина самотно, изгубено време? И къде отиваме ние, изгубени и скитащи се души по паважите на забързаните градове и малките самотни градчета, през които профучават нощни влакове? Как бих искал да пътувам, където и да е в нощта, да бъда в нея, да пия стихията ѝ, тъжната ѝ сладост!

— Можем да вземем трамвая до Чесмън Парк, приятно е — кимна тя.

Той дръпна каишката, за да накара кучето да се размърда.

— Не, имам предвид истинско пътуване! През мостове и хълмове, покрай студени гробища и спотаени села, където всички светлини са угасени и никой не знае, че летиш посред нощ в звънтяща стомана!

— Е, тогава можем да вземем влака до Чикаго за уикенда — предложи тя.

Той я погледна със съжаление в тъмното и смаза малката ѝ прохладна длан в лапата си.

— Не — отвърна с величава простота. — Не. — Обърна се. — Ела. Да си приготвим огромна вечеря. Искам три пържоли, трапеза за лакомник! Редки червени вина, гъсти сосове и димяща купа крем супа, след това ликьор и...

— Имаме свинско и грах. — Тя отключи вратата.

На път към кухнята метна шапката си настрани. Тя кацна върху отворената „За времето и реката“ на Томас Улф, която лежеше под ветроупорния фенер. Изглежда многозначително съпруга си и отиде да провери картофите.

Минаха три нощи, през които той се мяташе в леглото си, а навън духаше вятър. Взираше се напрегнато към дрънчащия от есенните бури прозорец. Накрая се отпусна.

На следващата вечер, когато влезе с прибраните от простора чаршафи, тя го откри настанен в стола си в библиотеката. От устните му висеше цигара.

— Нещо за пиене? — предложи ѝ той.

— Да.

— Какво?

— В какъв смисъл „какво“?

Леко раздражение пробяга по безстрастното му студено лице.

— Какво _питие_?

— Скоч — отвърна тя.

— Със сода?

— Да. — Усети, че лицето ѝ става безизразно, също като неговото.

Отиде до бюфета, извади две чаши с размерите на вази и наля символично количество.

— Така добре ли е? — Подаде ѝ чашата.

Тя я погледна.

— Идеално.

— Вечеря? — Погледна я хладно над питието си.

— Пържола.

— С печени картофи?

— Точно.

— Добро момиче. — Разсмя се студено, затвори очи и изля уискито между скованите си устни.

Тя вдигна чаша.

— Успех.

— Ти го каза. — Замисли се лукаво, оглеждайки стаята. — Още едно?

— Нищо против.

— Браво на момичето — отвърна той. — Браво на детето.

Пръсна сода в чашата ѝ. Прозвуча като съскането на пожарогасител в тишината. Върна се и се намести като малко момче в огромното си кресло.

— Викни ме — провлечено каза той, преди да потъне между страниците на „Малтийският сокол“ на Дашиъл Хамет.

Тя завъртя бавно чаша, сякаш беше някаква бяла тарантула.

— Ясно.

Наблюдава го още седмица. Откри, че през повечето време се мръщи. На няколко пъти ѝ идеше да закреши.

Една вечер той се настани на масата с думите:

— Мадам, тази нощ изглеждате великолепно.

— Благодаря — отвърна тя и му подаде царевичката.

— Днес в офиса се случи нещо необичайно — каза той. — Появи се някакъв джентълмен и поиска да се осведоми за здравето ми. „Господине — отговорих аз, — намирам се в отлично равновесие и не се нуждая от услугите ви“. „О, но господине — каза той, — аз съм представител на тази и тази застрахователна компания и бих искал само да ви връча една великолепна и абсолютно безукорна полица“. Е, проведохме приятен

разговор и в резултат на това тази вечер съм горд притежател на чисто нова застраховка живот, двойно подсигурана и тъй нататък, която те защитава при всички случаи, мила моя любов на живота ми.

— Колко мило — отбеляза тя.

— Може би ще се зарадваш да научиш — продължи той, — че за последните няколко дни, като се започне от четвъртък вечер, се запознах и останах очарован от интелигентната и елегантна проза на някой си Самюел Джонсън. В момента чета „Животът на Александър Поуп“.

— Така си и помислих, съдейки по маниерите ти.

— Моля? — Задържа любезно ножа и вилицата.

— Чарли — с копнеж рече тя, — би ли ми направил една голяма услуга?

— Всякаква.

— Чарли, помниш ли как се оженихме преди година?

— Но, разбира се. Помня всеки сладък момент от ухажването ни!

— Е, Чарли, помниш ли какви книги четеше по време на това ухажване?

— Наистина ли е важно, скъпа?

— Много важно.

Замисли се и се намръщи.

— Не си спомням — призна си накрая. — Но ще опитам да се сетя до края на вечерта.

— Направи го — настоя тя. — Защото... защото бих искала да започнеш да ги четеш отново. Същите книги, които и да са те, които четеше, когато се запознахме. Тогава направо ме извади от равновесие с поведението си. Но после... после се промени.

— Променил съм се? Аз? — Облегна се назад, сякаш го беше лъхнал студен вятър.

— Искан ми се да започнеш отново да четеш същите книги — повтори тя.

— Но защо така?

— Ох, просто затова.

— Типично женска причина. — Тупна се по коляното. — Но ще опитам да ти угодя. Веднага щом си спомня, ще ги прочета отново.

— И още нещо, Чарли. Ще ми обещаеш ли, че ще ги четеш всеки ден до края на живота си?

— Вашето желание е заповед за мен, мила госпожо. Моля, подайте солта.

Но той не си спомни заглавията на книгите. Дългата вечер отмина, а тя гледеше ръцете си и хапеше устни.

Точно в осем вечерта подскочи и извика:

— Спомних си!

Миг по-късно вече се беше качила в колата и караше по тъмните улички на града към книжарницата, където със смях купи десет книги.

— Благодаря! — каза продавачът. — Лека нощ!

Вратата се затвори със звън на звънче.

Чарли винаги четеше до късно и понякога се довличаше до леглото в три сутринта, почти ослепял.

В десет вечерта, преди да си легне, Мари се промъкна в библиотеката, остави десетте книги до него и излезе тихо на пръсти.

Надникна с разтуптяно сърце през ключалката. Беше в треска.

След известно време Чарли погледна към бюрото. Примигна към новите книги. Колебливо затвори романа на Самюел Джонсън и продължи да седи.

— Давай — прошепна Мари зад вратата. — Давай!

Чарли облиза замислено устни и бавно протегна ръка. Взе една от новите книги, отвори я, намести се по-удобно и зачете.

Мари тихо въздъхна и отиде да си легне.

На следващата сутрин той се втурна в кухнята с радостен вик.

— Здравей, красавице! Здравей, прекрасна, чудесна, разбираща моя!
Здравей в този великолепен и сладък свят!

Тя го погледна щастливо.

— Сароян?

— Сароян! — извика той и се нахвърлиха върху закуската.

Америка

За всички други си земя — мечта,

за всички други си бленуван пристан.

Летят към теб в безсънни нощи

и кацат тук,

където

затъпели от успеха,

отказваме да разберем,

че имаме това, което всички искат.

Живеем си като във пчелен кошер слепи

за чудото на собствената си страна

и без очи за тяхната мечта.

Затуй с проклетия ни спрете,

задето мислим как да отлетим

оттук,

където цял свят иска да остане.

— Глупаци! — новодошъл от Чад отсича.

— Напълно луди! — вика иракчанин.

Светът душата си ще продаде

да дойде тук и да остане,

а вие бягате.

Да можехте през нашите очи да зърнете

какъв чудесен дар е свободата,

която мислите за даденост.

По дяволите!

Дърветата ви пречат да видите гората.

И всяка седмица по десет хиляди

скиталци

изсипват си на този бряг,

крещят и плачат със сълзи на радост.

Не се учудвайте на тяхното ликуване,

побързайте, душите им стоплете:

Америка не им е враг.

Поспрете, погледнете ги и вижте —

за тези стичащи се хора
тя е лелеяно огнище,
а за света, потънал в безнадеждност —
бленуван пристан на една мечта.

Свалено от „Моята библиотека“: <http://chitanka.info/book/202>

__Издание: __

Рей Бредбъри. Париж завинаги

ИК „Бард“, София, 2009

Редактор: Евгения Мирева

Художествено оформление на корица: „Megachrom“

ISBN: 978-954-655-021-7